12 pagini 7 lei

ANUL XIII, Nr. 586. DUMINICA 19 IANUARIE 1941

VREMEA

ABONAMENTE UN AN 350 LEI, 6 LUNI 150 LEI
IN STRĂINATATE DUBLU
PENTRU INSTITUȚII 1000 LEI ANUAL

DIRECȚIA: VLADIMIR DONESCU

BUCUREȘTI, STR. CAROL 10
TELEFON 3.69.98
PUBLICITATEA LA ADMINISTRAȚIE

INȚELEGEREA CU POPORUL

Pentru Duminică 19 Ianuarie mișcarea legionară a convocat în toată țara adunări publice, în care se va trata, de către reprezentanții autorităților subiectul „Lupta Germaniei național-socialiste și a Italiei fasciste, pentru instaurarea unei noui ordine europene".

Salutăm cu deosebită bucurie inițiativa aceasta, care pune pe conducătorii autorizați ai mișcării și deci a guvernului în contact direct cu massele mari ale populației.

Mișcarea legionară este o emanație directă a poporului, fruntașii ei sunt reprezentanții autentici ai simțămintelor națiunii și de aceia o strânsă legătură intre guvern și guvernanți nu poate fi decât de un real folos.

Contactul acesta cu marele public să fie însă luat cât de des și în toate problemele ce interesează pe Românul de pretutindeni.

Intr'un stat în care guvernul este emanațiunea marei masse populare să nu precupețim niciodată ocaziunile prin care exponenții guvernării să vie să explice public opera înfăptuită.

Cu atât mai mult, cu cât o mișcare naționalistă, ca cea legionară, care a avut de înfruntat vrăjmășia crudă a unei pături conducătoare străine de simțămintele populare, se întemeiază în guvernarea sa pe simpatiile generale ale românismului.

Aci constă întreaga misiune a conducătorilor de azi. De-a afla tot timpul pulsul real al țării și de a veni încontinuu în legătură cu națiunea.

Atmosfera de camaraderie dintre toți fiii țării, de comunitate în idealuri și în interese, simțământul de libertate și de stăpân la tine, trebuie să domnească zi de zi în sufletul întregului popor.

De aceia opera de guvernământ să fie explicată cât mai des opiniei publice, iar greutățile nesfârșit de multe și de grave să fie împărtășite rând pe rând.

Intre guvernul de azi, expresiunea conștiinței cetățenești (care a dat dovadă de rezistență pasivă la toate violențele regimului trecut) — și românii de pretutindeni — să existe, neturburată de nimeni, identitatea firească a unui ideal de realizat.

Nici greutățile inerente unei guvernări, nici situația excepțional de gravă de azi, nici dușmanii redeșteptării naționale să nu poată sdruncina încrederea reciprocă dintre guvern și popor.

De aci rostul unei cât mai dese legături cu țara întreagă pentru explicări de situații și pregătiri de acțiuni noui.

Năzuim, cu alte cuvinte, ca toți românii în țara lor, bătrân și tânăr, țăran și orășean, să participe la opera mare dar foarte anevoioasă, a reclădirii Statului.

Pentru aceasta, guvernul să vie cât mai des în mijlocul poporului, să explice, să îndemne, să anime.

Nimic nu se face durabil, fără consimțământul adânc al poporului.

Să știm totdeauna să ni-l asigurăm pentru întreaga operă constructivă ce o avem de înfăptuit.

VLADIMIR DONESCU

JALNICA TRAGODIE A... MASSONO-DEMOCRAȚIEI

— Nu învie morții
E în zadar... copilă

Semnificația comemorării lui Moța și Marin

Comemorăm cu toții jertfa tinerimii române pentru refacerea în creștinism și ordine romană a îndepărtatei țări latine — Spania. Scurgerea sângelui valah pe meleagurile din care s'a ivit Traian nu este o întâmplare și nici nu se poate reduce la o infimă semnificație. Au mai fost și alte popoare în primejdie, de acelaș sânge și de aceleași concepții cu noi, dar nimeni n'a sărit în ajutorul lor. Ceva mai mult, când Spania sângera, a fost la noi o mobilizare a conștiințelor, o continuă rugă îndreptată spre cer, implorând victoria dreptății pentru neamul spaniol.

Căderea lui Moța și Marin nu trebue privită numai material: câțiva tineri români mergând să moară în țară străină pentru o cauză de ideologie. Au fost alte țări care au dat jertfe mai mari pentru victoria lui Franco, S'au scurs acolo imense bogății pentru a ajuta aceeaș victorie. Luată astfel, jertfa românească pare minoră.

Dar dincolo de socotelile materiale, de acelea care se pot pipăi și sări mai ușor în vederea oricui, stau forțe sădite în adâncul sufletesc al unui popor, care ne conduc instinctiv, fără a ne da seama, spre acele acte de permanență cu care un neam se'nalță și se impune în lume. Moartea lui Moța și Marin, în special a primului, în Spania, este un act de înaltă conștiință națională, care nu se poate lămuri și înțelege decât judecându-l în ansamblul unei largi evoluții a neamului românesc.

Suntem, așa cum limba o mărturisește, un popor latin, implântat intr'o masă străină. Privindu-i pe toți, lupta lor contra noastră nu este o necesitate de cuceriri materiale, fiecare având tot ce le trebue pentru un trai mai ușor și îndelungat. In tot trecutul românesc luptele au fost duse de alții contra noastră din ideea de rasă, din ură, sentiment încă cu totul absent din sufletul nostru.

Ne-am găsit deci de secole în această luptă de rasă.

De altă parte, unele popoare auavut fericirea să-și alcătuiască o oligarhie, de o rară vitalitate, și de un minunat simț și tact diplomatic, prin care au ținut contactul cu întreaga nobilime din Europa. Iar noi, țară cu vieață locală, sătească, nu am avut acest continuu contact cu Europa, condusă până ieri numai de nobilime. Alții ne-au țintuit locului prin număr. Și atunci poporul român și-a aflat rezistența în propriile sale forțe, în special în cultură. Dorința și forța de rezistență a Românului a izvorât din cultură, creiată de Ardeleni în secolul al XVIII-lea. E curios cum pământul căruia i se contestă românitatea este colțul de țară de unde au pornit cele mai alese energii românești. Acolo a luat ființă adevărata conștiință latină a neamului românesc. De acolo s'au întins punțile de unire cu Roma, de acolo a pornit dragostea ce nu se va stinge niciodată pentru Roma, Italia și poporul Italian. Pentru alții raporturile cu Roma sunt de oportunitate, care se pot înlătura la prima ocazie, când un alt popor le-ar da mai mult. Pentru noi, Italia stă în adâncul conștiinței ca temelie de ideal. Și cu firea noastră modestă, n'am cerut niciodată nimic Romei. In schimb ne-am îndreptat spre ea cu toată puterea și dragostea, înconjurând-o de admirație și prețuire.

Moța, ca orice Ardelean, avea în sufletul, dăltuit de strămoșii săi, această conștiință a latinității și primul îndemn pentru drumul său spre moarte în Spania stă AICI. In cărturarul român, stă prezent idealul latin, așa cum l-a poetizat Vasile Alecsandri. Și trebue să subliniem că cei mai aleși susținători ai blocului latin în Europa sunt cărturarii români. Acestea nu sunt cuvinte de îmbătare națională, ci ele se pot susține istoricește și au fost recunoscute și'n studiile de specialitate din Apus.

In Moța, au grăit înaintașii săi: de sânge și cărturarii care l-au învățat slova cărții. Două sute de ani, Ardelenii au crescut în idealul latin. Preoții de sat, învățătorii și literații ardeleni au viețuit numai în această credință și Ionel Moța era fiu de preot, în casa căruia dominau concepțiile lui Șincai și Maior și ale tuturor cărturarilor de mai târziu.

Moța în tot ce făcea gândea prin aceste învățături. Când a pornit spre Spania nu a mărturisit că se duce să moară pentru idealul lumii latine, fiindcă instinctele nu se spun, nu se dau pe față, ci ele ne împing spre țelurile visate. In schimb, a scris că ei pleacă să lupte pentru cruce și ordine. Dar tocmai aceste două elemente stau la temelia lumii latine: ORDINEA ROMANĂ ȘI CREȘTINISMUL LUI PETRU. Fără înaintașii săi ardeleni, fără acel Badea Cârțan, fără dascălul și preotul care i-au pus condeiul în mână și l-au învățat să facă crucea lui însuși, Moța nu ar fi avut tărie să-și lase vieața pe pământul spaniol.

Lui, ARDELEANULUI CU IDEAL LATIN, Spania sfâșiată i-a grăit mai puternic decât oricui. O țară latină era în primejdie, și Moța a alergat intr'acolo, căci prietenul, cum spune Românul, la nevoie se cunoaște. Tot așa ar fi făcut și pentru Italia, mai ales pentru Italia. Numai așa se explică puternicul răsunet ce-l au în masa românească durerile și bucuriile neamului italian. Dacă Roma, ca și Spania, s'ar sbate în aceleaș primejdii, mii de suflete românești s'ar îndrepta pentru apărarea Romei. Căci Roma, în conștiința românească nu poate muri, ci străluci deapururi, așa cum de mii de ani a strălucit. Moța și Marin sunt jertfa unei lumi romanice pentru cruce și ordine, pentru lumea latină, sunt sacrificiul celei mai alese tinereți pentru idealul nou al Europei de după 1920.

Moța și Marin, dincolo de orice surpriză a viitorului, înseamnă morminte intrate în istorie. Dar ele sunt și un testament lăsat generației noastre: dacă am fost „în stare să mă jertfesc pentru alții, pentru un ideal, cu atât mai repede și vijelios aș fi făcut-o pentru țara mea. Mă gândesc, și lacrimile îmi înăbușe răsuflarea de durere, ce ar fi spus Moța văzându-și țara sfârtecată?

El, care vedea în Ardeal o cetate a latinității, a ordinii și crucii creștine, s'ar fi așezat cu milioanele de Români la hotarele lui Ferdinand, săpându-și acolo mormântul sau biruitor venea în capitala Țării.

De acolo, din mormântul său, Moța nu ne poate trimite acum decât blesteme și dispreț. Vieața lui toată e o pildă și ieșirea din lume a sa este cea mai strălucită pildă ce se poate da ORICARUI Român.

Comemorările nu sunt un act de recunoștință pentru cei dispăruți, ci ele sunt mai ales cea mai puternică școală în care învățăm pe trupul țării ce e bun și mare în vieața neamului.

Jertfa lui Moța și Marin este o nouă școală, în care se impun:

Ardealul a rămas izvorul nesecat al forțelor românești, căci din Ardeal pornește Moța.

Vieața individului, cât ar fi el de însemnat, e mai prejos decât idealurile pe care și le crează un popor.

In acest ideal stă la loc de cinste: dragostea pentru lumea latină, simțul de ordine în vieața unui popor, sentimentul credinței lui Isus, putința de jertfă a neamului românesc pentru un ideal.

Și cu atât mai mult jertfa lui Moța și Marin strălucește astăzi în sufletele noastre prin dorința tuturora de a-și afla o moarte asemănătoare în lupta pentru mântuirea țării.

Moța, acolo unde te-ai afla tu acuma, poruncește-ne la toți Românii de orice vârstă să ne unim intr'o singură credință, aceea a iubirii de țară, și nu ne blestema până ce nu ne vom arăta că suntem în stare ca și tine să murim pentru România tuturor Românilor.

BARBU THEODORESCU

Răboj

Din țara asta în care oamenii mureau de trai prea bun și nimeni nu se impușca pentru un fleac de dezonoare, au plecat cu trei ani în urmă șapte oameni să dovedească cu fapta, iar nu cu comoda înfioritură a vorbei, legătura între latinitate și Cristos.

Dela elementara datorie de-a muri apărându-ți patria, până la jertfirea pentru o ideie, este un greu examen sufletesc, pe care cei șapte, în numele Legiunei l-au trecut victorios, dovedind că în țara cațavencilor și a farfurizilor, a lui Pristanda și scrisorilor pierdute, nu s'a stins spița celor cari de veacuri și-au aprins vâlvătaie și și-au frânt flacăra vieții în lupta pentru cruce.

Căzuți în țara celui de care „cuminții" râdeau când lupta contra impunătoarelor mori de vânt, pentru „cuminții" contemporanilor lor, Ion Moța și Vasile Marin au fost doar doi tineri entuziaști cari au pierit într'o zi de treisprezece la Majadahonda. Erea prea comodă viața, prea mare distanța de mentalitate ca acei „cuminți" să vadă brațele crucii credinței legionare pe care cei doi o făceau cu trunchiul mitralierei între ei. Morți în cruciați, în mucenici ai credinței, cei doi au dat în dar copiilor de azi și de mâine ai țării, potirul umplut cu sângele tinereții lor fără de prihană. Drepți, unul lângă celalt, drepți cum le-au fost de drepte gândul și fapta Ion Moța și Vasile Marin în cripta dela Casa Verde dorm de trei ani somnul unei vrednicii care i-a așezat între eroii neamului.

Ca atunci când au căzut ca să se înalțe și ca mereu de-atunci plecăm fruntea în amintirea celor doi cari au știut să moară „pe gratis" intr'o țară în care noi toți trăiam pentru parale.

Când toată lumea se bucura de sfârșitul măcelului și începutul acelei ere de generală înțelegere a cărei durată se prevedea nesfârșită, în vila lui dela Bécheleria, Anatole France din înălțimea unei lungi experiențe și cunoașteri a oamenilor și faptelor, spunea câtorva intimi:

„Sunt prea bătrân pentru a vă putea spune: Peste zece ani ne vom reîntâlni și veți vedea că a dreptate am avut. Peste zece ani nu voi mai fi aici, dar de veți vrea voi cari sunteți tineri, să vă amintiți de mine, veți vedea că nu m'am înșelat.

Această pace este un faliment: pentru Franța ea va fi o lovitură grea. Niciodată nu vom fi plătiți. Cum vreți ca Germania singură să plătească 232 miliarde, cari cred că formează cifra reparațiilor?

Pentruce, dintre toate adversarele noastre a fost aleasă pentru a plăti singură Germania? Dece îi cerem să se recunoască singură culpabilă și ce este ideia de a da în judecată pe împăratul Germaniei? Popoarele și oarecari categorii de interesați sunt responsabili de războiu și este nebunie să vrei să apese asupra unui om întreaga responsabilitate a atâtor considerabile evenimente. Responsabili sunt peste tot. Englitera are câțiva, Rusia deasemeni. Toate astea sunt minciuni, ipocrizie și înșelare a ochilor; (trompe—l'oeil). Trebuie să se [illegible] popoarele cărora li s'a excitat ura și cărora nu li se poate da nimic din ceeace s'a promis. Sunt afaceri cari s'au făcut de-a lungul întregului războiu sunt afaceri cari se tratează încă în acest moment și în preocupările plenipotențiarilor, minele, cărbunele, petrolul, flotele, piețele, țin mai mult loc decât drepturile popoarelor, decât liberarea oprimaților și stabilirea unei păci stabile. Banul, banul stăpânește și sfarămă totul. Capitalismul își imparte lumea, își râde de sângele vărsat, de viețile omenești sacrificate. Niciodată un rege, reprezentând și având sarcina unui adevărat interes național, n'ar fi tolerat aceasta. S'ar fi ridicat contra acestui capitalism sanguinar care ține în mâinile sale soarta lumii ci-

(Continuare în pag. 10-a)

ION ANESTIN

DRUMURI IN LEGENDA

de VERA N. TOTU

Se înopta. Era un frig pătrunzător, de nu mai simțeai în tine nici un ascinț cald. În amurgul vânăt oamenii alergau tare iute și în jurul fiecărui obraz zburau rotocoale de aburi. În tramvai, prin geamurile înghețate nu se vedea nimic afară, doar câteodată se luminau mai tare când treceam pe lângă un felinar și atunci pădurile capricioase de palmieri străluceau ca diamante.

E frumoasă iarna, mă gândeam eu, cu bogăția ninsorii, cu țurțurii de gheață și cu desenele exotice pe geamuri în bătaia soarelui sau a unei alte lumini. E minunat să sorbi acele priveliști de undeva din casa încălzită, ori la munte înfofolit în îmbrăcămintea corespunzătoare, dar pentru cei mulți și săraci? Dar pentru cei din închisori? Suferința o merită indiscutabil cei cari nesocotesc legile morale de bază, cari se îmbogățesc ori își satisfac pasiunile josnice prin furt și omor, dar în iarna aceia închisorile erau pline de altfel de oameni. Hoții și omorâtorii de rând ședeau pedepsiți alături de cei mai idealiști membri ai societății, iar desfătările și mulțumirile erau rezervate pentru asasinii speciali, cari la adăpostul unei conduceri oculte, erau liberi să gâtue, să împuște, să toarne acidul sulfuric și mii de kilograme de beton peste trupurile chinuite cu duhul mult prea mare pentru vremea lor.

Intrai în fugă la jandarmerie. Când mi s'a spus că Gherovici este în biroul lui nu mai puteam de bucurie. Eram sigură că-mi va viza permisul pentru a doua zi și în sfârșit îl voiu putea vedea pe Neculai după groaznica perioadă de timp dela Sf. Andrei.

Gherovici nu-și putu ascunde satisfacția la văzul chipului meu amărât de atâta întârziere și cam tras după nopțile nedormite. Abia își ținea râsul când îi spuseseم cauza pentru care n'am mers la Râmnic cinci zile în urmă. În tot timpul prigoanei motivele de bucurie și tristețe erau exact contrarii la noi față de jandarmi și autoritățile. Era firesc să fie așa. Gherovici chemă la telefon în prezența mea pe chestorul Parizianu și îl întrebă dacă acesta crede admisibil să mi se dea voie să intru la Râmnic. Apoi, când toate formele erau îndeplinite, mă anunța că trebue să mai aștept trei zile, pentrucă nu știu din ce cauze, până atunci nu se poate merge.

Mă întorsei țeapănă de frig. Îmi era și sufletul rece, gol și frânt. Trebuia răbdare multă și-mi părea că nu o mai am. Începu să mă cuprindă disperarea. Căpitanul era mort, legionarii în mâna călăilor, noi familiile gonite, ba jocurile, fără siguranța pâinii pentru a doua zi pentru soții noștri și pentru noi, niște paria care treceam pe stradă în tăcere, căutând să nu atragem nici o privire asupra noastră. Fețele ni s'au crispat, luminile ochilor s'au întunecat. Zi de zi și ceas de ceas eram în așteptarea unei noi lovituri. În coșul pieptului, sub inimă, simțeam mereu un gol de leșin la gândul că poate în clipa aceia se mai petrece o fărădelege și noi nu putem să o împiedecăm cu nimic, ci doar vom afla mai târziu, când vor avea chef s'o spună călăii.

Trei zile uneori par mai lungi ca trei ani, dar e făcut în lumea noastră ca nu există nimic ce să nu se termine odată, încât veni 22 Decembrie și mă suii în tren. Era o înghesuială ca de obicei în ajun de sărbători. Oamenii aveau o dispoziție deosebită, unii vorbăreți și veseli, alții certăreți, dar toți păreau scoși din ținuta lor de fiece zi. Parcă un suflu de animare, de excitare și de enervare îi făcea pe toți să-și dea firea pe față, uitând de chipul pe care trebuia să-l poarte fiecare dintre noi zi de zi pentru văzul lumii. Oamenii de stare mijlocie ca și cei mai nevoiași, — mergeam la clasa treia, — gustau ajunul să-și bată lor cu o intensitate necunoscută celor mai avuți. Le sclipeau ochii și li se aprindeau obrajii în discuțiile despre tăierea porcului, despre sarmale, gâște pe varză, vin din podgoria lui conu Ionică, bunătăți ce se ivesc pe masă numai la zile foarte mari. Femeile și copiii pălăvrăgeau despre cadouri, haine, jucării și bomboane dela magazinul „Sora". În plasele pentru bagaj, sub bănci, la picioare și pe culoar erau numai coșuri, legături, pachete în hârtii colorate și din toate părțile [illegible] țipete de înghesuire pentru soarta lor. Uneori mai vedeai [illegible] ochii mici [illegible]. Pe ici pe colo erau și copii mici înfofoliți în plăpumi roșii cu [illegible] și cu pelinci prea curate, cari se puneau pe plâns de li se încrețeau fețișoarele și se făceau roșii ca plăpumile. Tot norodul din tren simțea bucuria sărbătorilor. Unii mai norocoși, alții mai crepeliți, dar ei s'au suit în vagon ori pentru a merge după târgueli, ori pentru a veni la rude și la prieteni ca să se veselească împreună. La fiecare stație unii se suiau și alții coborau cu brațele încărcate, înfierbântați, dorind la cei rămași petreceri frumoase și Anul Nou cu bucurie. La Râmnicul Sărat s'au coborât vreo douăzeci de persoane, școlari, funcționari, militari de tot felul. Peronul era împânzit de lume ca niciodată. Cei câțiva hamali alergau de colo până colo, fiind căutați peste tot. Strigăte de mulțumire, urări, îmbrățișări, viața pulsa din belșug. Tre- cui singură și tăcută prin mulțime, mă repezii să iau o trăsură și-mi așezai pachetele pregătite a aduce o mică rază de lumină pentru un Crăciun petrecut în celula rece cu ochiul de geam zăbrelit sub tavan, departe de lumea vie, ca într'un mormânt.

Ziua era spre sfârșit, căci trenul avuse mare întârziere. Crivățul sufla cu nădejde, zăpada viscolită lăsa pe alocurea caldarâmul gol pentru a se grămădi în troene pe unde găsea câte o piedică în fuga ei. Scosei biletul de intrare și-l țineam în mână gata să-l întind de cum ajung la poartă, ca să nu mai pierd nici o clipă mai mult. Caporalul se [illegible] codi, pentrucă mai era cineva în vizită, — apoi se întoarse și mă lăsă înăuntru. Când treceam prin poarta de fier, mă gândii că abia trei săptămâni în urmă au pășit prin ea Căpitanul, Nicadorii și Decemvirii, încă vii. Când și cum o vor trece alții?

Becuri slabe dădeau o lumină gălbue, sărăcăcioasă. Cimentul rece al scărilor, pereții cazoni murdari, ușile scârțâite cu hârtia albastră la geamuri, desprinsă în câte un colț, aer stătut, acesta era drumul spre cancelarie, drumul atât de visat de toate familiile.

Văzui dintâi pe comandantul închisorii, un jandarm în vârstă, rigid, cu privirea înghețată, cu buzele strânse. Era plin de conștiința importanței situației sale, sau poate era și puțin speriat de misiunea pe care o primise. E atât de greu să-ți dai seama precis de ce se petrece în sufletul unui om. De multe ori greșești față de cei mai apropiați, te încurci chiar în propriile tale stări lăuntrice și cu atât mai ușor să judeci strâmb un străin pe care-l vezi odată sau de două ori și îi uiți și numele și figura. Rămâi doar cu o primă imagine și aceia o păstrezi deaiungul anilor dacă nu se întâmplă cumva să primești între timp alte impresii cari să strice sau să îmbuneze pe aceia primă. Din păcate, de cele mai multe ori impresiile bune despre jandarmii pe cari i-am întâlnit în timpul prigoanei s'au șters de cele mai multe ori și au rămas mai mult cele urâte. Oamenii cu sufletul ca acel al căpitanului Arapu au fost rari de tot.

Pe marginea patului, în fund, văzui pe inginerul Eugen Ionică. Pe obrazul palid îi cădeau în fund ochii negri, măriți de slăbiciune și având sticliri de o lumină stranie. În jur erau soția și părinții, lângă ei un locotenent de jandarmi și plutonierul conțopist. Fiecare vorbă, fiecare gest [illegible] erau urmărite cu cea mai mare grijă. Cu oarecare exitare, Eugen Ionică se sculă, făcu un pas și-mi strânse mâna în tăcere, apoi se retrase la locul lui. Astfel paznicii n'au apucat să facă vreo obiecție. Câteva minute până așteptam singură, mă uitam la grupul din fața mea. Abia atunci observai că era între ei și un ghemotoc de pelinci, panglici și plăpumioare, din care vedeam doar o fărâmă de obraz de copil. Abia la cinci luni, fetița dorită atât de mult, era dusă pe la închisoare ca să fie văzută de tatăl ei. Și o altă copilă tot atât de mică era purtată pe drumuri ca s'o vadă Alexandru Cantacuzino. Pe tot cuprinsul țării erau mulți copii cari își aveau părinții în temnițe și mulți bărbați neînfricați în lupta lor de moarte, sărutau cu îndoioșare mânuțe și obrajii mondolfiți, atât de dulci, de fu[illegible] și de chinuitori când rămâneau singuri în celula lor, pregătindu-se pentru viața de dincolo.

Intră Neculai. Dădui să vin spre el ca de obicei, dar când l-am zărit obrazul am rămas în drum și parcă am uitat ce trebue să fac și să spun. Mă sărută dar nu ca altădată. Ne-am așezat pe două scaune puse anume, cu biroul comandantului la mijloc, și el însuși se propti de birou ca să urmărească tot ceiace vorbim. Cuvintele ieșeau atât de greu. Câteva întrebări banale, câteva sfaturi, apoi câte o tăcere. Nu-mi puteam reveni în fire. Neculai nu era Neculai, părea era o umbră a lui, o imagine dintr'o oglindă înnecată, care preschimbă toate trăsăturile. De mai multe ori îmi veneau pe buze anumite întrebări cari m'ar fi apropiat de Neculai și ar fi încălzit discuția, dar cerberul de lângă noi nu se mișca. Aș fi vrut măcar să-mi pun mâna în mâna lui Neculai, dar și acest gest era prea intim sub privirea glacială a jandarmului. Începu să mă cuprindă frigul pe dinăuntru, în măduva oaselor. Abia văzându-l pe Neculai, începeam să-mi dau seama de intensitatea zbuciumului și a durerii prin care treceau el și camarazii dela Râmnic. La 3 Decembrie, când îl zării o clipă prin ferestruica porții, avui o imagine fugitivă și generală. Acum stăteam și urmăriam rând pe rând fiecare trăsătură, fiecare expresie și fiecare cută nouă. Niciodată n'aș fi crezut că un chip omenesc cu care te-ai familiarizat ani de zile de păreă că îl cunoști mai bine decât propriul tău chip, poate să-ți apară dintr'o dată înstrăinat și depărtat. Neculai se uita la mine, dar privirea lui trecea undeva mai departe, îmi vorbea și vocea lui era seacă, fără expresie, fără interes. Părea că un mecanism conștiincios îl face să se poarte așa cum cer împrejurările, dar sufletul e în altă parte, rătăcește în hăuri și nu-l pasă de micile obligații pământene. Gura lui, care totdeauna știa să păstreze un zâmbet de voioșie, avea colțurile lăsate și cute mici dar aspre s'au așezat acolo unde pielea era înainte netedă. Și ochii păreau străini. Zadarnic căutam în ei sclipirile de umor, de mucaleala fină și amară, caracteristic moldovenească, de care se mândrea uneori Neculai. S'au făcut și mai mici, parcă pierduți în pleoapele pământii.

Încercai să vorbesc despre atelier și calendarele ce le lucram. Oarecum exageram câștigul avut ca să n'aibe grijă de situația noastră bănească. I-am explicat și faptul că arestarea mea n'avea nici o legătură cu aceste calendare. Neculai mă întrerupse cu vădită plictiseală. Își aduse aminte de anumite sugestii venite din București și mi le spuse ca o lecție învățată.

— Te rog lasă lucrul, nu te mai duce nicăeri, nu te vedea cu nimeni, fă ce vrei acasă ori prepară-ți teze, dar să nu mai mergi la atelier.

Din întâmplare aruncai o privire către ofițerul care ne păzea. Părea mulțumit de felul cum decurge conversația noastră. Frigul mă stăpânea tot mai tare. Doamne, dacă așa vor decurge de acum încolo între vederile noastre, voiu pierde orice contact sufletesc cu Neculai. Nu i-am putut spune nici o vorbă din noianul de gânduri și de frământări prin care treceam, și nici dela el n'am auzit nici o frază caldă, n'am prins nici un colțișor din trăirea lui lăuntrică.

Familia lui Eugen Ionică a plecat. Am sperat că poate acum o să ne lase măcar câteva minute ca să ne putem comunica în șoaptă gândurile mai intime. Dar comandantul închisorii nu se mișcă de lângă noi și n'am putut să ne apropiem mai aproape.

Cu inima în dinți îi spusei lui Neculai că Gherovici m'a chemat la jandarmerie pentru a-mi cere unele „explicații". Am auzit dela prieteni că multe familii sunt poftite de Gherovici să dea diverse lămuriri și acesta este prilejul pentru desfătarea colaboratorului al chiorului de a pune fel de fel de întrebări polițiste și de a încerca să bage în încurcătură femeile fără experiență și de a se amuza de emoțiile și de amărăciunea lor. Vroiam un sfat dela Neculai, o îndrumare așa cum obișnuiam să-i cer în toate greutățile ce se abăteau peste capul meu, dar ce putea să-mi spună el în auzul unui subaltern direct al acestui Gherovici? Bine înțeles trebui să mă sfătuiască să dau toate lămuririle pe cari mi le va cere colonelul. Aproape îmi părea rău că l-am comunicat lui Neculai, acum însă nu mă mai puteam eschiva și a doua zi trebuia să mă prezint la jandarmeria atât de urâtă.

A trecut o oră de când ședeam cu Neculai. Afară se întunecase bine și văzui că în câteva minute voiu fi nevoită să plec. De când se aflase moartea Căpitanului, de trei săptămâni, am dorit cu atâta patimă să-l văd pe Neculai, să stau de vorbă cu el, să mă topesc sufletește în sufletul lui și astfel să-mi pot regăsi echilibrul zdruncinat. Îl știam tare, îl știam bărbat încercat, luptător și pregătit oricând pentru orice, am sperat să mă refac alături de el, să-mi pot clădi un nou sistem filosofic prin care să înțeleg și să mă împac cu cele petrecute și să pot avea tăria să trăesc cele ce pot veni în viitor. Dar l-am găsit însăși pe Neculai în plin haos sufletesc, al tot nu-mi puteam explica atunci înfățișarea lui. Ah, de-aș fi putut vorbi cu el numai un sfert de oră; câteva minute! Mă munceam în gând căutând să-i spun ceva cald, ceva intim, ceva ce ar desgheța sloiurile grămădite între noi, dar creerul meu nu scotea nimic. Îmi repetam doar cu disperare: trebue, trebue, acum, imediat, trebue să fac ceva. Chipul comandantului era încremenit și mâna lui se juca pe lanțul ceasului de buzunar, Neculai privea în gol, aspru, tăcut, străin. Plutonierul scârțâia cu penița prin niște scripte și locotenentul, așezat pe pat, cerca a pistolul automat. În liniștea apăsătoare sunau metalic și rece manevrele cu arma care mai târziu aduse moartea.

La cebun să mai cerșesc un sfert de oră în plus. Cu cât stăteam mai mult, cu atât îmi îngheța sufletul mai tare. Simțiam nevoia să fug din cancelarie, din închisoare, din Râmnic. Da, eu puteam pleca, dar Neculai? După ce voiu ieși pe poarta de afară, el va păși prin cea dinăuntru, se va înmormânta între ziduri și cătușe, singur, în noaptea de Moș Ajun. Va visa cu ochii deschiși, va vedea pe mama lui robolind la cozonaci pentru Crăciun și ei căluți cepii cu privirea senină și păr bălai, va vedea pe sora lui cea blajină și iubitoare, prăpădită în floarea tinereții, va vedea pe nepoțelul lui cu privirea umedă și dulce, pupăcios și încolăcit la el în brațe, răpit și el cu doi ani în urmă de o molimă, — va vedea Crăciunul la Iași, sănii cu zurgălăi, troene, colinde, iarna, iarna în care trei camarazi au pedepsit un călău, iarna în care alți doi camarazi au căzut sfârtecați de obuze, iarna aceasta care secerase viețile celora ce-au stat între zidurile între cari stă el acum. Și deasupra tuturor, peste toți, se va înălța chipul sprinten și mândru al Căpitanului. În noaptea de Moș Ajun, în sicrii-celule, oamenii vii se vor amesteca printre cei morți, înghețați și amărâți că nu sunt și ei morți cu adevărat.

Mi-am pus paltonul, pălăria, nu-mi rămânea decât să plec. Priveam în jur, priveam la toți pe rând sperând că se mai întâmplă ceva în ultimul moment, dar toate au rămas la fel. Căutam cu lăcomie să surprind la Neculai o licărire vie, să-mi arate așa dintr'o expresie fugară a ochilor că el e acelaș om încrezător în steaua lui și'n biruința luptei lui. Nimic. O strângere de mână, o îmbrățișare în prezența celor trei jandarmi, câteva cuvinte de rămas bun. Să-i urez „Sărbători fericite", ar suna ca o batjocură și nici el nu-mi putea ura nimic.

— Poate anul care vine va fi mai bun.

— Poate. Odată se va însenina cerul și deasupra capetelor noastre.

Pe stradă mi se zvârli crivățul în față. Viscolea cu furie. De sus venia puțini fulgi, dar vântul ridica zăpada de pe jos, o sucea, o învârtea și o trimitea în ochii trecătorilor și o vâra în toate colțurile. La gară mi s'a spus că rapidul de Iași are o întârziere de vreo două ore. Îmi era urât să stau în sala de așteptare. N'aveam nimic de citit și nici n'aș fi putut citi. Ca să scap de gândurile mele, mă dusei în oraș. Pas cu pas mă urmărea chipul lui Neculai. Din ce în ce mai mult mi se transmitea starea lui sufletească sau cel puțin așa îmi părea mie. Am ajuns în centru, am mâncat ceva și m'am încălzit lângă sobă și am luat-o iar pe jos, ca să treacă mai mult timp. Ocoleam pe îndelete parcul desfrunzit și străbăteam bulevardul mare ce duce la gară. În vâjâitul vântului îmi părea că sunt anumite sunete, că parcă forțele naturii vor să-mi spună ceva. E un geamăt de jale sau urlet de răzbunare, sau poate un îndemn de resemnare. Era noapte, era viscol, strada pustie și crengile înghețate se loveau între ele cu un sgomot sec. Primăvara crengile se vor acoperi cu muguri verzi, vor înflori, vor rodi și iar vor muri. Și copacii înșăși au fost vlăstari slabi, au crescut și se vor usca. În locul lor se vor sădi alți pomi. Sunt flori cari trăesc numai un sezon, sunt fluturi de apă cari se nasc dimineața și la apusul soarelui pierd puterile și se îneacă, iar în zori alte puzderii de fluturi bat din aripioare peste luciul apei.

Generații peste generații, oamenii se perindă pe pământ și intră în pământ. În comparație cu sutele de ani ce-au trebuit pentru a transforma pădurile de palmieri de pe planeta noastră în cărbunele lignit, viața unui om nu este mai lungă decât aceia a unui fluture de apă. Pentru era civilizației noastre avem individualități puternice cari au trecut ca niște comete, lăsând dâra de lumină pentru viitor. Pe glia românească, două mii după Hristos, Căpitanul fulgeră croind un drum spre culmi nu pentru o singură generație, un rând de anumiți oameni, ci pentru tot șirul de români ce se vor naște și vor continua neamul. Căpitanul și-a terminat misiunea, oare n'ar fi mai înțelept pentru primii lui ucenici să plece și ei? Îmi păru că încep să înțeleg atitudinea lui Neculai. De sigur el nu mai putea fi acelaș ca înainte. Noaptea spre 30 Noembrie i-a arătat care este drumul de mântuire. El și toți cei din închisori și lagăre trebue să trăiască de atunci încolo într'o continuă pregătire de jertfă. Poate că Dumnezeu va vrea altfel până la urmă, dar acum nu puteau nici ei și nici eu să văd o altă cale în viitor. Și atunci simții o dorință nestrămutată să fug de durerea ce mă așteaptă în viitor. În tot timpul prigoanei, în cele 17 luni până la măcelul lui Septembrie, numai în seara aceia am avut conștiința perfect clară că Neculai va fi omorât. M'am îngrozit atât de tare, încât simțeam că-mi pierd cumpătul. „Ce să fac, ce să fac? mă întrebam întruna. Dacă aș fi putut afla dela Neculai gândurile lui intime. Poate că el ar fi bucuros să-și curme singur viața, poate că este obosit, poate că nu mai vrea să continue suferințele morale peste cele trupești. Poate că dacă am fi putut vorbi, ne-am fi luat amândoi deslegarea și în seara aceia ne-am fi curmat firul. Priveam jos pe troenele albe, priveam sus către întunecimea cerului pe care se zbăteau jalnic crengile uscate, închideam ochii și tot vedeam obrazul pământului, crispat, aspru, străin. Din ce în ce mai mult mi se înfipsea în minte această imagine. Alunga pe toate celelalte și se arăta clară, tăioasă, insistentă ca o obsesie.

Am ajuns în gară. Trenul venise mai curând și trebuia să aștept un altul mai târziu. Am rămas în sală. Prin colțuri ședeau proptiți în coate doi oameni. M'am tras lângă sobă, am pus înainte pe teracota fierbinte și cu cât mă frigeam mai tare la degete, cu atât mai mult mă zguduiau valurile de frig prin tot corpul.

„Poate e ultima seară pe care o trăesc. Nu, știu că n'am să fac nimic, și totuși simt că am să regret amarnic. Ar fi atât de bine să fie liber complect Neculai. Copii n'avem. Am așteptat mereu să se limpezească lucrurile și liniștea n'a venit nici până azi. Dacă n'ar [illegible] nici grija mea ar fi pentru el mai ușor".

Timpul trecea. Cu gândurile mele nu-mi păsa de ele. Întârzierea trenului îmi părea că are un rost anume pentru mine. Trecuse [illegible] zece. De câteva ori am ieșit pe peron. Aveam nevoie de mișcare și de aer proaspăt. Îmi ardeau ochii în cap și mă chinuia întrebarea ce trebue să fac. În țară era atâta plâns și jale. Nu în întreaga țară de sigur, dar erau mulți acei cari se rugau pentru sufletul lui Corneliu și ministrul Iamandi dăduse ordin ca nici un preot să nu mai pomenească acest nume. La Cluj, la Cernăuți, prin atâtea meleaguri românești zăceau trupurile ciuruite de gloanțe. În închisori legionarii erau ținuți cu o rație mai mică decât aceea a unui câine polițist. Generalul Ion Antonescu, singurul care avu curajul s'o spună răspicat la Chișinău, a fost destituit și socotit dușman al regimului, om periculos, solidarizat cu niște rebeli și criminali. Spre a înșela ochii celor mulți și proști, ipocrita slugă a lui Carol, Călinescu, libera din lagăre un grup de legionari în ajun de sărbători, dar în locul acestora, [illegible] și hărțuiți în pretinsa lor libertate, lagărele se umpleau mereu cu alții.

O desnădejde grea și amară mă stăpânea, mi s'a furișat în ultima cută a creerului, în cel mai depărtat capăt al firelor nervoase. Mă socoteam că pentru a îndura o mare durere îți trebue foarte mult curaj. E mai ușor să fugi de durere decât s'o trăești, s'o guști și să simți cum îți intră veninul până în măduva oaselor. Nu aveam nici o dorință de a apărea în ochii cuiva o femeie curajoasă și nici nu simțeam rușinea de a fi judecată drept o lașă. Groaza că va putea să vină o zi când voiu afla de uciderea lui Neculai îmi paraliza toate celelalte sentimente. Începui să-mi închipui cum va veni trenul. Din întunecimea nopții, prin viscol, vor apărea două lumini roșii, vor descrie un semicerc la cotitură și se vor apropia din ce în ce mai iute. Voiu auzi pufăitul locomotivei, va fi la [illegible] pași, la cinci, la doi... și [illegible] atât de simplu să faci o mișcare înainte. În locul tuturor suferințelor, a speranțelor amăgite și a prăbușirilor în spasmuri mai negre ca iadul, odată se termină totul. Atâția oameni își curmă singuri viața. Religia noastră e împotriva acestui gest, dar teama de judecata dincolo de moarte era mai mică atunci decât teama durerii omenești în lumea asta. De fiecare dată ce ieșeam pe peron și mă îngheța vântul, îmi spuneam că aceasta ar fi cea mai ușoară cale pentru mine, iar a doua zi Neculai ar fi fost liber și el. Încercam să străpung întunericul și zidurile pentru a putea vedea ce face Neculai în celula lui. Dacă aș avea cel mai mic semn de la el, să știu că și sufletul lui caută să plece sau poate dimpotrivă e gata să îndure orice, vrea să mai rabde, să lupte sau să se jertfească. Ce puteam ști! N'am putut vorbi, n'am putut întreba nimic.

De multe ori Neculai scăpa mărturisiri din adâncuri și atunci părea că nu pune nici un preț pe viață. Sub masca lui obișnuită de veselie și glumă, avea multă amărăciune. Ce anume putea gândi, dori el în noaptea de Moș Ajun, la câteva săptămâni după moartea Căpitanului său?

Pentruca întreg neamul românesc să se convingă de dreptatea lui Corneliu Codreanu și să găsească în sufletul său, din nenorocire prea blajin, destulă ură și dorință de răsbunare împotriva călăilor săi, trebue să se petreacă ceva groaznic, ceva ce să lovească nu în câteva mii de oameni ci în jumătate din populația țării. Dacă moartea Căpitanului n'a făcut să înțeleagă pe cei mulți în ce prăpastie ne împinge guvernul, atunci trebue să ne și prăbușim, ca abia zdrobiți de fundul ei să ne dăm seama cu un ceas prea târziu de cele întâmplate. Și atunci însemna că un cataclism național va [illegible] mințile și parcă era prea greu să dorești să vină. Totuși, altfel [illegible] sorțile vor rămâne pline, o [illegible] murdară se va răsfăța în trupești și mulțimea își va [illegible] de treaba zilnică, neparând [illegible] grijulie pentru pielea sa. Dacă [illegible] imposibil, și nația internațională [illegible] rămâne favorabilă politicei [illegible] aliatul de [illegible] dar [illegible] va fi întreagă și nu vom avea [illegible]

ZILE DE SBUCIUM

(Continuare în pag. 6-a)

LEGIONARII LUI HRISTOS

MOȚA MARIN

de Ion Băleanu

Sun patru ani de când, la Majadahonda, Moța și Marin și-au unit sufleul cu Hristos, cu pământul Spaniei (pe care turbarea anticristă îl asediase), cu veșnicia morței legionare. Acolo a zidit două cărămizi vii, România Legionară, pentru a consolida altarul Domnului pe care comunismul îl atacase cu năprazna să-i macine temeliile. In Spania, unde Lenin fixase și prevăzuse obiectivul, cetățuia de primă urgență în planu lde expansiune continentală a doctrinelor roșii.

Prezența comunismului în Spania se explică printr'o foarte abilă manevră de întoarcere a Europei și într'un moment extrem de favorabil al lui: hârdăul acela de reg'muri în care Largo Caballero („Canallero" cum îl apostrofase Quieppo de Llano) rostogolise Spania. Redutul acesta trebuia câștigat cu orice preț, ca să i se distrugă ...enele să fie doborît de pe crucea marei Lui Vecinicii, Hristos, să fie adus în fața plutonului de execuție și ucis a doua oară. Orbimea lor drăcească! Au uitat, păgânizații, că moartea Hristosului a fost condiția Invierii Mântuitorului?

Și 'n ziua în care s'a dat bătălia cuiburilor legionare, pentru a i se putea duce eroului dela Alcazar, Colonelului Moscardo, spada cu lamă de Toledo a Generalului Cantacuzino Grănicerul, procesul sufletesc al lui Ionel Moța se împlinise:

„Se trăgea cu mitraliera în obrazul lui Christos! Se clătina așezarea creștină a lumii! Puteam noi să stăm nepăsători? Nu e o mare binefacere sufletească pentru viața viitoare, să fi căzut în apărarea lui Christos?"

Cum putea altfel privi, mai senin, dăruirea sa totală morții, cel care gândise, **jertfa, măsură a creștinătății noastre!**

Pentru a deveni mai plin de înțeles, ca oricând, gândul lui Ionel Moța, care scria astfel în 17 Aprilie 1935 (Cuvântul Studențesc) preîntâmpinându-și marea lui intrare în veșnicie, lucid, cu luciditatea martiriului acceptat arhanghelian:

„Când vei spune cumpliților tăi dușmani: Nu-mi pasă dacă mă veți sdrobi sau nu, nu-mi pasă dacă voi vedea sau nu ziua biruinței, dar sunt sigur că jertfa mea va aduce prăbușirea voastră și când pornești și te menții în luptă până la capăt cu această hotărîre senină, nu încape nici-o îndoială că porți în tine o forță pe care nici-o tehnică represivă nu o poate birui.

Spiritul de jertfă este esențial! Avem cu toții la dispoziție cel mai irezistibil instrument de luptă, mai puternic decât tancurile și mitralierele: este propria noastră CENUȘE".

Conștiința aceasta anticipată a jertfei înainte de biruință, aceiași conștiință anticipată a lui Mișu Polihroniade care, în 1937, evoca astfel pe cei doi Cavaleri ai Crucii, în amintiri dela Jilava:

„Dar ne vom vedea, ne vom revedea, ca a doua oară la Jilava, fie că ne va fi dat și nouă să murim ca și voi pentru scumpa noastră Gardă de Fier, fie când ne va sosi veleatul. Și atunci „nene Ionel, „noblesse oblige" mă vei primi dumneata pe mine cum te-am primit eu la Jilava și vei anunța băieților cuzâmbetul dumitale îngeresc..."

Dar, pentruca prezența misiunii legionare pe câmpul de bătălie al Spaniei naționaliste să nu apară altfel decât o prezență în perimetrul sufletesc al națiunii române, deși ei se aflau la cinci mii de kilometri de perimetrul frontierelor noastre, Ionel Moța explică tocmai **universalismul creștin** al naționalismului românesc:

„... dacă dragostea lui Christos, puterea lui Christos, am spus că este deasupra neamurilor, putând să ne ducă pe noi Românii să luptăm pentru Cruce, pe pământul străin al Spaniei alături de Spanioli, de Nemți și de Italieni, — aceasta nu însemnează că puterea creștinității și dragostea de Christos ne scot din neamul nostru, ne înstrăinează de el. Căci neamul nu poate trăi fără credința noastră creștină. Apărând creștinătatea chiar pe pământ străin, noi apărăm o putere care e isvor al puterii neamului nostru..."

Sunt gânduri trimise dela Lisabona, deci din pragul marei jertfe. Din orașul în care intră în contact direct cu fărădelegile canibalismului comunist, ieșindu-le în drum „cazuri" neînchipuite de mintea omenească. Că le-ar fi putut spune născociri drăcești, dacă Vasile Marin n'ar fi cules una din miile de „fapte" guvernamentale, din gura unui refugiat, evadat, după ce îndurase torturi de nedescris, la rece, decât de pelița topografică a inteligenței neemotive a autorului „Crezului de generație".

„După vre-o două săptămâni de prizonierat, bietului bătrân i se reduce complet hrana și este ținut 3 zile fără pic de mâncare. In sfârșit, i se aduce un șnițel pe care omul îl mănâncă cu mare poftă. Indată după masă, comuniștii îi spun că șnițelul fusese preparat din carnea fiului său, prizonier și el în altă parte a orașului.

Aproape înebunit, bătrânul refuză să creadă: atunci i se aduce, proaspăt ucis, cadavrul fiului său, și i se arată locul din pulpă, de unde se tăiase friptura!"

Intr'acest gând de a avea **„norocul să fim ajutați de Dumnezeu, de-a da o pildă de jertfă cutremurătoare" și „să nu ne întoarcem în țară decât soldați învingători, ori răniți, ori morți"** (Al Cantacuzino) s'a zidit duhul echipei lui Moța, echipa care avea dubla misiune de a aduce lui Moscadro, eroul celor 72 de zile de asalt, omagiu Căpitanului și Spaniei jertfa legionară.

VENTIUNA

Echipa lui Moța s'a angajat în Legiunea străină spaniolă. Renunțând la grade, renunțând la orice confort, la orice rezerve, angajându-se cu viața s'o lase în dar credinții pentru Dumnezeu și să exemplifice, în mijlocul unui popor străin, elita Comandanților Legionari ai lui Corneliu Zelea Codreanu. Renunțând la — cum le spune Alecu Cantacuzino — **raționamentele cuminți.**

Aci, în Tercio, fără identitate, anonimi, un prinț veritabil ca Alecu Cantacuzino lângă unul pretins, între oamenii veniți din toate vânturile lumii, echipa vitejiei legionare a trăit războiul spaniol și a jertfit. In armata de cea mai de faimă elită, de o disciplină care întrece imposibilul, în legiunea „Amanților Morții" — „cea mai vitează infanterie din lume" cum a apreciat-o Alecu.

Disciplina „legionarilor morții", din Tercio era atât de aspră, încât în marș, toți rămân în picioare când aud venind obuzul, chiar de s'ar sparge între ei; când un „campanero" (soldat) e în primejdie, sar toți să-l salveze chiar de s'ar asvârli astfel într'un vârtej unde moartea seceră, murind Bandera toată până la unul. Ei nu cunosc „înapoi", decât „înainte" și mor pe poziție, băeți tineri până la 25 de primăveri.

Dar — deși vârstnici și neantrenați, legionarii lui Moța au isbutit nu numai să se încadreze spiritului din Tercio, dar — cum spune N. Totu, să-i depășească **„prin gesturile eroice ale lui Moța și Marin".** Aducând în Bandera 6-a spiritul de sacrificiu și năprăznicia legionară din școala Căpitanului.

Ce exemplu mai sublim putea fi decât cel dela Los Rozas, unde în cel mai critic moment al unității fără comandă și decimată, Moța, sfidând moartea, stră'uminat de Arhanghelii din ochi, sare dorobanț pe parapet și comandă atacul disperării. Comuniștii fug. Poziția e păstrată. Bandera salvată. Grație lui Moța, Comandant al Bunei Vestiri, și simplu „campanero" în Tercio...

Disciplina, vitejia și sărăcia legionară aici le-au găsit legionarii lui Moța. Indurând orice regim. Chiar și pe al echipamentului, degradat în plină iarnă, chiar și mizeriile neprevăzute. Jertfele n'au în pregătirea lor confortul. Ele se primesc prin mucenicie; prin mucenicie, înțelegea Ionel Moța să răscumpere toate blestemele de pe capul namului nostru.

Moța a pregândit moartea.

Și s'a împărtășit pentru ea ieșindu-i ilumint înainte. Aici este semnul morții lor comune, a lui Moța și Marin. Tempermente deosebite, luciditatea calmă a unuia, cu luciditatea ascuțită ca o floretă a celuilalt se împlineau. Vasile Marin a simțit, în gândirea lui Moța, **contractul cu moartea,** și i s'a atașat. De aceia, această nedespărțire a lor pe front, deaceia spiritul lor de echipă la acelaș post, încălzindu-și umerii în frigul năpraznic al tranșeelor dela Boadila del Monte, sau săpându-și cu unghiile măști în pământul tare, murind laolaltă, încleștați pe aceiaș mitralieră. Din dăruirea lor senină.

Prietenia Moța - Marin este simbolică, legând-o prin sprijin și nedespărțire, întemeind-o prin moarte.

Așa erau.

„Așa erau" ... Din amintirile Comandantului legionar Alex. Constant, reținem portretul comparativ a două temperamente originale, două firi proprii, legate prin imensa personalitate globală a lui Moța, prin forța lui morală și capacitaea lui creștină, la care s'a atașat inteligența sup'ă și totdeauna biruitoare a lui Marin, cu spuma aceia de fină ironie revărsată ca o zăpadă în jurul său...

„Nu l-aș fi crezut pe Marin capabil de o credință, deși îl știam gata să-și riște viața, așa din amuzament, pentrucă o disprețuia. Și totuș acest om, născut parcă pentru o viață exclusiv intelectuală, a fost cucerit încet de credință: credința în Căpitan, credința în nația lui, credință în Dumnezeu. In Spnia s'a desăvârșit această evoluție: Marin a trăit printre ruinele Catedralei din Toledo și sub porțile Madridului, cea mai înaltă formă a credinței"

Vasile Marin renunțase la bucuriile obicinuite, dar concrete, ale unei vieți comode pe care situația lui materială anterior intrării în Legiune i-o chezășuia pentru a se închina idealului legonar al vieții severe, sobre, restrânse în dimensiunile jertfirei continui până la jertfa supremă. Astfel s'au întâlnit două uriașe inteligențe și nu s'au mai despărțit până la Majadahonda — acolo unde un obuz i-a contopit în cel mai arhanghelian aliaj sufletesc.

Profesorul Nae Ionescu cred că le-a fixat pentru totdeauna sensul jertfei lor: **MOȚA S'A DUS SA MOARA** neconcepând o întoarcere decât **astfel,** socotindu-se, dacă ar fi scăpat, pedepsit de Dumnezeu pentru vre-un blestem groaznic (și „or fi murit împușcat de vre-un subcomisar în România" cum spunea Victor Puiu Gârcineanu!) fiindcă, scria Profesorul, **„eu sunt azi încredințat că pentru mântuirea nației noastre Dumnezeu trebuia să accepte jertfa lui Moța așa după cum, pentru mântuirea nemului omenesc a acceptat jertfa mielului" —VASILE MARIN SF PUTEA INSA SA NU MOARA,** fiindcă **„necesară în fapta lui Marin era numai prezența lui acolo, prezență în care moartea era un risc, dar nu o necesitate".** Așa că **Dumnezeu a voit să ne certe,** când a hotărît moartea eroică a lui Vasile Marin.

ZIUA INALȚARII LA CERURI

Și'n ziua aceia, de 13 Ianuarie a anului 1937, **Ventiuna** ocupă poziție de moarte și glorie legionară pe șoseaua Majadahonda. Ionel Moța își pipăia, cu sufletul incendiat, drapelul românesc care-i înfășura pieptul pe sub tunica falangistă, drapelul său drag cu care gândia să defileze biruitor pe străzile Madridului.

Escaudele din care fac parte legionarii lui Moța sunt atacate de tancurile inamice, **treisprezece** tancuri mari. Acest „13" devine obsedant.

Moța strigă camarazilor lui: **„dacă suntem înconjurați, nu cade prizonier nimeni. Murim toți împreună!"**

Escuadriștii luptă cu ultima energie. Fața lor, de „culoarea pământului", cum o descrie așa de plastic Alecu Cantacuzino, se înegrește mai tare, mai aspru în fumul exploziilor. Obuzele se sparg ca'n iad. Plouă cu șrapnele: unul mai mare, mai groaznic, mai apocaliptic și Ionel Moța, cu fața sărutând pământul, iar Vasile Marin înfipt în peretele tranșeei, au intrat în legendă.

E ora 4 și 45 de minute.

Trupul lui Moța, străpuns de schijele obuzului roșu, și-a desfăcut haina, lăsând cerului să îmfățișeze cu blânda lui nemărginire, culorile drapelului românesc—pe care sta scris „Legiunea Arhanghelului Mihai, Garda de Fier". Așa a murit Moța, înfășurat în drapelul neamului, cu gura plină de pământul credinței lui creștinești, străjuit de Vasile Marin, încremenit în parapet, stejar vecinic al neînvinsei lor prietenii.

Cuprins de frigul acela tăios care intră în inimile îndoliate, inimi de frate de luptă, Alecu Cantacuzino caută să pătrundă **unicitatea** morții lor:

„Au murit liberi, cu gândirea lucidă, cu inima fierbinte și înflorită de iubirea ce o purtau celor care le erau dragi și lui Dumnezeu.

Ei au murit cu mărinimie. Ei nu au fost duși de șuvoiul unei exoltări colective".

„Ei au avut forța să se desfacă de contimporanii lor, cari, nici în Țară, nici în Spania, nu au putut ajunge să-i înțeleagă".

„Ionel Moța și-a prefigurat și și-a trăit apoteoza vieții lui".

TEMELIE LEGIONARA PENTRU O EUROPA NOUA

Prin jertfa lor preaceptată, Moța și Marin au înscris legionarismul cu sânge, în temeliile nouei Europe. Acolo, în Spania, Reichul, Italia și România Legionară (în pragul de a deveni) s'au întâlnit pentru marea bătălie a spiritului.

Dacă comunismul învingea la Pirinei, nu putem ști ce s'ar fi ales de altarele Europei.

Jertfa legionară dela Majadahonda — **jertfa elitei legionare,** se așează pe plan internațional. Ea manifestă forma concretă de participare a Revoluției Legionare în bătălia naționalismului total euraopean. Acolo unde au căzut voinicește Comandantul Bunei Vestiri, Ion Moța și Comandantul leg'onar, Vasile Marin, s'a zidit biruința Lumei noui asupra celei vechi.

Este prima mare **victorie politică,** victorie care a pregătit, peste doi ani, marșul armatelor Axei pentru înoirea economico-politică a Europei și primenirea ei spirituală.

Ion Moța și Vasile Marin sunt deschizători de perspective ale acelui **imperialism vertical** al neamului nostru— de care vorbia cândva Valeriu Cârdu, nu de mărire în perimetru, ci de cuceriri ale înălțimilor, de apropiere de Dumnezeire.

Au luptat și au căzut:

— Pentru Hristos, deci pe plan creștin.

— Pentru Neam, deci pe plan național.

— Pentru Legiune, adică pe plan etic și internațional.

Jertfa lor este doveditoare de:

— Creștinătatea jertfelnică a legionarismului.

— Iubirea, până la propria nimicire, pentru destinele împărătești ale neamului, reînoindu-i clipele lui mari.

— Puterea de sacrificiu legionară, și sinceritatea definitivei sale încadrări totale în serviciul cauzei nouăei ordini europene.

Iar neamul acesta, care urcă dela jertfa decebalică la jertfa Moța-Marin, înseamnă că, — între Sarmisegetuza și Majadahonda, oricare i-ar fi fost înfrângerile, — nu poate pieri.

Nu i-a fost deajunsă moartea eroică dela 13 Ianuarie 1936; ora patru trei sferturi.

Cum nu i-a fost deajuns nici olimpiana dăruire a elitei decebalice cazanului cu otravă, decât să închine grumazii. Insă, un popor cu subconștientul frământat acolo, în drama Sarmisegetuzei, s'a născut să nu moară niciodată.

Totuși — i-au trebuit și alte jertfiri.

Nici sublimul morții brîncovenești nu i-a fost deajuns.

Nici chinuirea pe roată a lui Horia.

Nici marea călătorie spre moarte a lui Ionel Moța și Vasile Marin. Pentru ca neamul acesta să-și spele toate blestemățiile omenești și să-și răscumpere dumnezeeștile lui virtuți, mai era nevoe de ultima și cea mai mare pertfă legionară: **Căpitanul!** Care a acceptat-o cu seninătatea mioritică, cu tăria manolică ce-și au o rădăcină la Sarmisegetuza, în decapitarea brîncovenilor, în torturarea lui Horia, la Majadahonda, rădăcină la km. 30 Tâncăbești.

Poporul român își are tintuită istoria lui chinuită cu jertfe mărețe, jertfe de apoteoză, cum nu au alte popoare. Și un popor care a născut Decebali, Brâncoveni, pe Horia, pe Moța și Marin, Nicadori, Decemviri și pe în veci slăvitul nostru Căpitan, nu poate pieri. Nu poate fi învins până la urmă.

Mormintele de pe tot cuprinsul țării vorbesc lumii românești, poporului nostru.

Mormintele pregătite la Majadahonda vorbesc lumii întregi. Acolo am intrat în Europa. In Europa cea adevărată.

Dacă martirii dinlăuntru exprimă biruința legionară asupra prigoanelor vechiului stat românesc, cei căzuți la Majadahonda ne-au dat biruința de peste granițî. Care se va împlini definitiv, când Căpitanul se va ridica flacără în cer, din „pământul țării noastre scumpe" și va ordona.

La Majadahonda, Moța și Marin au zidit jertfă legionară, la temelia adevăratei Europe

Realitatea și cunoașterea economică

Sub presiunea necesităților, Statul nostru s'a văzut în obligațiunea de a nu mai sta deoparte, lăsând ca raporturile economice să se desfășoare într'un regim de concurență liberă, ci a înțeles să preia asupra sa importante sarcini în domeniul economic, sarcini care până acum, erau considerate de resortul planului privat. Astfel, în sfera de acțiune guvernamentală și-au făcut apariția, alături de atâtea alte preocupări grave ale momentului de față, și acelea ale ordinei economice, care reclamă soluțiuni rapide și eficace.

In felul acesta, Statul a ajuns să-și creeze o misiune completă față de ordinea economică, — misiune a cărei realizare plină de răspundere, va constitui o permanentă și severă verificare a aptitudinilor sale de organizare și a forțelor sale creatoare.

In cadrul preocupărilor de față voim să atragem atențiunea asupra unei singure idei, din cele extrem de numeroase pe care le poate sugera această situațiune și anume voim să ne ocupăm de necesitatea în care se găsește Statul de a cunoaște această ordine economică, mai înainte de a pretinde să o conducă.

Căci, dacă în regimul concurenței libere, biurocratismul și în genere parazitismul total se mai putea tolera, în regimul intervenționist, Statului i se cere să nu se mulțumească a admite că obiectivele sale economice ar fi atinse prin resolvarea cazurilor ridicate de „petiționari", ci, din contră, i se cere să pășească în câmpul relațiilor economice, spre a promova o concepție de desvoltare a acestor relații, în cele ce ele cuprind ca tendințe evolutive și ca perspective. Astfel, problema cunoașterii realităților economice sub aspectele lor multiple, se află la baza unei politici economice realiste.

Structura ministerelor noastre s'a adaptat mai mult sau mai puțin acestor necesități, totuși, ori de câte ori politica noastră economică a avut o orientare realistă, ea și-a creiat în mod spontan, posibilități de cunoaștere a realităților economice.

Ar fi de semnalat în acest sens, apariția „institutelor de cercetări", — cu caracter public, semi-public, sau particular —, precum și a echipelor de specialiști, grupați în unele ministere, la serviciile de studii.

Toate aceste compartimente corespund unor cerințe ale momentelor de față, iar utilizarea și randamentul lor, sunt, cel puțin principial, de natură a trasa politicii economice românești, limite cât mai largi, pentru o cunoaștere a vieții economice.

Cum problemele economice apar astăzi ca proeminente, i se cer Statului eforturi excepționale spre a le putea face față. Este cert că într'o întreprindere atât de dificilă, rolul său creator nu se va afirma decât printr'o înlăturare a biurocratismului procedural și o sprijinire pe o structură mobilă, adaptabilă, suplă, pe care o crează compartimentele de genul celor de mai sus.

Astfel se impune a fi mai puțin îngăduitori cu metehnele noastre rutinare, cu preferințele noastre pentru empirism și să înțelegem că trebue să întemeem politica noastră economică pe o prevalare a factorului pregătire față de factorul improvizație, pe o desvoltare a cercetării înainte de a se ajunge la soluție, pe preocuparea de a distinge în probleme, elementele accidentale de cele principiale, spre a putea simplifica, fără a bagateliza. Numai în felul acesta vom putea ajunge la soluțiuni efective, iar nu la sferturi de măsuri, care vor face ca scoase astăzi de pe rol, problemele să reapară mâine, poate cu o intensitate și mai sporită.

ȘTEFAN TODIRAȘCU

Păcatele liberalismului

Atunci când cercetăm evoluția țării noastre în ultima sută de ani, trebue desigur să luăm în considerare rolul de prim ordin pe care liberalismul l-a jucat la noi, ca și în restul Europei. Iar astăzi, când acest liberalism însuș se află într'o postură atât de dificilă încât este amenințat în însăș existența lui, este timpul să ne întrebăm asupra efectului pe care el l-a avut în ultimele zece decenii asupra României.

Este incontestabil că, privit din punct de vedere politic, liberalismul ne-a fost, un anumit răstimp, propice. Grație ideilor liberale, aduse din apusul Europei de tinerimea generoasă s'a putut desvolta și traduce în faptă conștiința naționalității noastre, care ne-a condus la România modernă de astă-zi. Și această idee sfântă de libertate, care ne-a desrobit de sub jugul semilunei, a fost pentru noi o mare binefacere deoarece ne-a sădit în suflete imperativul prezervării naționalității noastre românești pe care toate vicisitudinile, — cele de eri ca și cele de astă-zi, — nu vor reuși să ne facă să-l pierdem.

Așa dar, liberalismul a avut un rol însemnat în viața politică a țării noastre, mai ales în primele timpuri de închegare ale Statului român. Mai târziu însă, — și mai ales în epoca dintre cele două mari războaie mondiale cari au însângerat existența generației noastre, — liberalismul a condus pe tărâmul politic la acel politicianism desgânțat, la acea exasperare a materialismului în sânul populației noastre, care ne-a dus în zilele întunecate pentru mândria noastră națională din răposatul an 1940.

Dar nu această latură politică a liberalismului formează obiectul acestui articol. *Liberalismul economic ne-a fost pe față prețiunie nouă românilor ca element autochton, împiedecând desvoltarea factorului românesc în beneficiul streinilor și mai ales al evreilor, cari au dobândit în scurtă vreme dominația economiei românești.*

Intr'adevăr, liberalismul a avut caracteristica esențială de a desface toate legăturile cari, într'o așezare națională, unesc pe indivizii de acelaș sânge și de acelaș structură sufletească, pentru a le înlocui printr'o categorisire bazată pe unicul considerent al interesului material. Or, în această direcție a interesului material, nimeni nu este mai abil să tragă profit decât evreul. Și aceasta s'a și întâmplat, după cum o știm și o simțim cu toții, de îndată ce puterea disolvantă a liberalismului s'a făcut simțită asupra tuturor încercărilor de închegare economică și socială ce aveam realizate cu o sută de ani în urmă sau pe cari am căutat să le înjghebăm de atunci încoace.

Ultimul secol, — din 1848 când structura economiei noastre, influențată puternic de efectele tratatului din Adrianopole din 1829, începe să se cristalizeze și până în zilele noastre, — nu este decât o succesiune de asemenea încercări nereușite ale românilor de a se grupa economicește, pentru a fi cu adevărat stăpâni în propria lor țară. In mod constant însă, forțele oculte cari au condus lumea liberalistă și influența irezistibilă a factorului: interes personal, s'au opus la realizarea unei asemenea unități.

Se știe astfel că invazia capitalismului în Principate a distrus industria casnică țărănească ce reprezenta un factor esențial în existența populației noastre de la sate. In acelaș timp, țăranii cari se ocupau în special cu creșterea vitelor, sunt smulși de la îndeletnicirile lor pastorale (ceia ce are ca efect decăderea acestei importante ramuri a economiei noastre agrare) și sunt puși să exploateze la maximum pământul. Imboldul pentru aceasta l-a constituit interesul de ordin material al marilor proprietari de pământuri, cari trăgeau profituri însemnate de pe urma vinderei cerealelor către marile centre industriale din apusul Europei. Acestea, prin prețurile ridicate pe cari le ofereau, stimulau producția cerealelor de cari aveau atâta nevoe.

Pe această sporire a productivității pământului, — pe această plusvaluță a culturei solului, — s'a rezemat întregul progres al țărei noastre de la mijlocul secolului trecut până la războiul din 1914—1918. Acest progres nu s'a realizat însă printr'o ridicare a nivelului de viață al marei mase țărănești. La aceasta, nici capitalismul strein, nici clasele noastre dirigente nu aveau nici un interes. Mai mult le profita acestora să aibă o mână de lucru eftină care să le ridice beneficiul exploatărei pământului și al muncei țăranului la niveluri nebănuite.

Din această cauză, au rămas țăranii înapoiați, atât ca viață materială cât și ca cultură și influență precumpănitoare în Statul Român. Această înapoiere, a celei mai mari părți a populației țărei noastre, o resimțim dureros, astă-zi, când ne dăm seama că liberalismul și greșelile trecutului ne-au lipsit de o puternică clasă țărănească, — avută, cultă și influentă, — care să constitue factorul esențial de echilibru și de progres al țărei noastre.

Dar liberalismul nu și-a mărginit opera lui destructivă numai la atât. El a desființat pe negustorii noștri vechi cari, cu tradițiile lor nestrămutate de profundă onestitate profesională, nu s'au putut adapta metodelor comerțului modern, capitalist, care are ca principiu esențial atragerea clientelei prin orice mijloace, chiar *neloaiale* și mai ales *neloaiale*. Locul acestor vrednici negustori români, l-au ocupat evreii, pentru cari o profesiune bazată pe înșelăciune asupra calității mărfei, nu a constituit nici odată un obstacol de netrecut.

In acest fel, *România se află la începutul veacului al XX-lea cu o țărănime lipsită, cu o clasă orășenească ale cărei ocupațiuni productive sunt monopolizate de evrei și cu o subțire pătură de proprietari de pământuri, îmbogățiți de pe urma unui sistem care nedreptățea pe țărani și care era el însuș pe cale de a fi desființat de evenimentele cari se precipitau.*

Aceasta s'a și întâmplat, îndată după războiul trecut, când reforma agrară desființă pe marii proprietari ca clasă socială, făcând să se piardă întreg aportul social acumulat de aceștia în deceniile lor de preponderență. Aceasta nu a adus însă o îmbogățire corespunzătoare a țărănimei, care a rămas în acelaș stadiu de înapoiere în care se afla înainte.

Cauza acestui fapt este de găsit tot în împrejurarea că *reforma agrară a fost concepută într'un sens liberalist*, eliberându-se individul de orice stare de dependență, dându-i-se pământ, dar lipindu-l de acel factor generator de progres pe care îl constitue unirea și colaborarea tuturor la o muncă destinată să servească interese comune. Intr'adevăr, liberalismul nu putea face mai mult decât să dea libertate fiecăruia, făcându-l apt să își urmărească propria desvoltare, utilizând pentru aceasta interesul său material. Din nefericire, pentru o populație înapoiată ca a noastră, aceasta nu a dus la nici un rezultat.

Astăzi când cercetăm profitul rezultat pentru țară de pe urma tuturor acestor experiențe liberaliste cari s'au efectuat în țara noastră în domeniul social, — nu vedem decât rezultate negative. Iar cauza este clară: noi nu am ajuns încă la un grad de desvoltare atât de înaintat încât categoriile noastre sociale să se poată conduce singure, potrivit celui mai bun interes al lor și al țării.

Azi desvoltarea țării trebue dirijată și îndrumată. Negustorimea, funcționărimea dar mai ales țărănimea trebuesc să devină categorii sociale în adevăratul înțeles al cuvântului: bogate, influente și determinante în conducerea țării românești. Pentru aceasta trebue însă să schimbăm principiul călăuzitor de până acum.

In locul interesului individual, — care știm cum, în epoca de după războl, a degenerat într'un politicianism materialist de cea mai abjectă specie, — trebue să punem interesul general și acela al marilor categorii autochtone cari alcătuesc țara noastră. Profit de pe urma concepției liberaliste, așa cum a fost aplicată la noi în țară, nu au tras decât evreii, cari sunt extrem de abili să combine toate împrejurările către un beneficiu material cât mai accentuat. In statul național-legionar de astăzi, trebuesc puse în acțiune toate mijloacele pentru a da românilor posibilitatea de a redobândi locul ce li se cuvine în viața economică a țării noastre și de care au fost până în prezent frustați, din cauza păcatelor liberalismului.

N. C. ANGELESCU

Note și comentarii

STATISTICA PREȚURILOR DE DETALIU IN 1939

este titlul ultimei lucrări a Institutului Central de Statistică de sub direcțiunea d-lui dr. Sabin Manuilă. Graficul, înscris pe coperta acestui studiu, ne indică aceea ce simțim atât de dureros cu toții în zilele grele cari le trăim: anume că prețurile cresc de câți-va ani într'una, făcând traiul pe zi ce trece mai anevoios.

De la baza de 100 în 1932, indicele prețurilor atinge, pe la mijlocul anului 1940, cifra de 225, ceeace ne arată că media prețurilor s'a dublat într'un interval relativ foarte scurt. In ultimele luni ale anului trecut, aceste prețuri au depășit cu mult această limită, făcând ca costul vieței să devină din ce în ce mai greu de suportat pentru veniturile familiale atât de reduse ale marei majorități ale populației țării noastre.

In acest fel, statistica prețurilor, care în timpurile normale nu prezenta o prea mare importanță, dobândește în zilele noastre o însemnătate tragică. Ea ne arată cum, de la lună la lună, articolele de consum sunt tot mai puțin accesibile lumei necăjite de la noi.

Din nefericire, lipsa de alimente, articole de îmbrăcăminte și de diferite utilizări, nu poate fi supleată prin importuri de peste graniță, deoarece toate statele năpăstuitei Europe suferă de o penurie asemănătoare. Și este de la sine înțeles că această penurie nu va putea fi ușor remediată, chiar dacă într'adevăr războiul se va încheia în 1941. Până când să se restabilească o capacitate normală de producție a articolelor de consum și până când să se rela schimburile comerciale între națiuni, va trece un răstimp destul de îndelungat de raritate relativă a bunurilor de consum și o epocă corespunzătoare de prețuri urcate.

Statistica prețurilor de detaliu în 1939, — lucrare datorită în primul rând străduinței d-lui Roman Cressin, — nu este perfectă (după cum o mărturisesc însăși autorii ei), din cauza dificultăței de procurare de date precise, cari țin de lipsa noastră de organizare în primul rând. Aceasta nu trebue însă să ne împiedece în încercările noastre de a realiza ceva temeinic într'un domeniu atât de delicat ca acela al statisticei. Căci, — după cum atât de bine arată d. dr. Sabin Manuilă în cuvântul introductiv al acestei lucrări, — **elementul de bază al vieței economice dirijate este informația statistică.** Fără ea, ori ce strădanie de a influența viața economică este paralizată de elemente necunoscute, cari nu sunt percepute din cauza deficienței informației statistice dar cari nu există mai puțin pentru aceasta, contracarând acțiunile cele mai bine chibzuite.

PENTRU O EVENTUALA REGLEMENTARE A PREȚURILOR

d. Roman E. Moldovan de la Institutul Românesc pentru Studiul Conjuncturii Economice, publică o notă interesantă în ultimul număr al revistei de studii economice și sociale „Independența Economică".

D. Moldovan ne arată că creșterea prețurilor este datorită unui complex de cauze cari, enumărate schematic, ar fi cam următoarele:

1. urcarea costului materiei prime;
2. urcarea costului transporturilor și asigurărilor;
3. urcarea fiscalității;
4. urcarea cursului schimbului (respectiv scăderea puterii de cumpărare a leului pe piețele externe);
5. urcarea salariilor;
6. creșterea consumului militar;
7. creșterea emisiunii monetare.
8. stocarea bunurilor de consum de populația avută;
9. specula;
10. deficiența în circulația mărfurilor;
11. creșterea cererii la produsele exportate.

Toate aceste cauze, — unele mai mult, altele mai puțin, — au dus la evoluția ascensională a prețurilor care este de natură să pună cele mai grave probleme țării noastre.

Menținerea echilibrului prin reglementarea prețurilor este foarte dificilă, din cauza că o anihilare a influenței tuturor cauzelor enumerate mai sus asupra costului vieței este o întreprindere dintre cele mai anevoioase. Trebue operat atât în sectorul producției cât și în acela al circulației. Apoi, pentru ca reglementarea să poată purta roade, trebue procedat la:

a) reducerea tipurilor de produse;

b) limitarea reglementării la un număr redus de produse cantitativ importante.

Problema centrală este aceea a menținerii unui echilibru între cerere și ofertă pe de o parte iar pe de altă parte între consumația bunurilor de consum și aceea a mijloacelor de producție. Desechilibrul, — provenit din urcarea prețurilor, fiscalitate, specuiă, concentrări, etc. — a operat o reducere a veniturilor reale ale consumatorilor, cari pot tot mai puțin să își procure articolele de care au nevoe cu banii de cari dispun.

TOT D. ROMAN E. MOLDOVAN

îmbogățește literatura economică românească cu o lucrare de mare importanță pentru cunoașterea fenomenelor economice din țara noastră. Această lucrare este intitulată: „Formarea și mișcarea capitalurilor în România în perioada 1925—1938".

In această lucrare, autorul cercetează procesul de acumulare și formare a capitalurilor în perioada considerată, pentru ansamblul economiei naționale dar cu deosebire pentru sectorul agricol și industrial.

Prima constatare, care se desprinde din laborioasele cercetări statistice făcute de d. Roman E. Moldovan, este aceea că suntem o țară *cu capital redus*, atât în ceea ce privește capitalul actual cât și cel potențial. Această stare de fapt, specifică țărilor agrare, a fost agravată atât de conjunctura generală defavorabilă cât și de politica monetară și comercială aplicată în ultimele două decenii, care deseori a influențat în rău procesul de acumulare al capitalurilor din țara noastră.

Din cele două sectoare principale de activitate, — agricol și industrial — cel industrial este cu mult mai bine înzestrat cu capital ca cel agricol. Cu toate acestea, isvorul principal al formațiunii de capital în România îl constitue agricultura. O mare parte însă din economisirea din sectorul agricol este absorbită de sectorul industrial.

In ce privește capitalul strein, el nu se formează în România ci exclusiv se acumulează ca urmare a transferurilor ridicate pe cari le cere. Apoi, Statul apare ca un stimulator, pe cale fiscală, în formațiunea de capital. Comenzile de Stat cu plată anticipată sunt mijloc frequent de creațiune a investițiilor.

Importanța lucrării d-lui Roman E. Moldovan este deosebită. Intr'adevăr „este pentru prima oară când se încearcă a se eși, în acest domeniu al economiei românești, din deducții și generalizări fără fundament, oferindu-se o imagine plastică cantitativă a procesului de formațiune și mișcare a capitalurilor din țara noastră".

In urma cedărilor teritoriale, în urma eforturilor excepționale impuse transporturilor de perioadele de concentrare, precum și prin înghețul sezonier al Dunării, au reapărut ca foarte acute, problemele de comunicații.

Cu acest prilej s'a evidențiat valoarea căilor noastre ferate, temeinicia acestei instituțiuni, care constitue o mândrie a spiritului național de organizare. Dar s'a dovedit pe de altă parte că numai calea ferată nu poate suporta toată povara acestui trafic sporit, deaceea s'a resimțit cu intensitate, lipsa de coordonare în alcătuirea sistemului nostru de comunicații, a cărui structură, așa cum s'a constatat de altfel, are nevoe de ameliorațiuni însemnate spre a corespunde concepțiunii moderne de organizare a transporturilor.

S'a dovedit astfel cu prisosință că la baza desvoltării sale istorice a lipsit o concepție unitară, o concepție de ansamblu, că lucrările s'au realizat parțial, fie pentrucă au lipsit mijloacele financiare, fie pentrucă sârguința multor Miniștri de Comunicații s'a redus la construirea cine știe cărei frânturi de drum, a cine știe cărei gări, ultra-moderne, în vre-un câmp izolat, — fie însfârșit că s'a mulțumit cu simple declarații.

Ori, a venit timpul ca precizarea și realizarea sistemului nostru de comunicații să se facă pe baze cu totul nouă și adică, așa cum impun necesitățile economiei și ale apărării naționale, precum și ale programului de desvoltare a turismului.

PUNCTE CARDINALE

Lord Halifax

După 18 luni abia dela numire lordul Lothian, ambasadorul Marei Britanii la Washington, moare în clipa celei mai intense campanii pentru câştigarea Americii de partea Angliei. Marchizul de Lothian era remarcabil, spun gurile rele, prin dandysmul cravatelor sale bătătoare la ochi şi zilnic schimbate. Noul ambasador este Lordul Halifax.

Lordul Halifax, ex Edward Wood, a moştenit actualul său nume în anul 1926, la moartea tatălui său, bogatul preşedinte al *English Church Union-ului*. Micul vlăstar, făcând parte din cele „300 de familii conducătoare" ale Imperiului, urmă laolaltă cu alţi 300 de vlăstari privilegiaţi tradiţionalele studii la Eton şi Oxford. La 2[illegible] de ani, tânărul Wood este ales, conform unei alte tradiţii familiale seculare, deputat în circumscripţia electorală a feudului părintesc şi păstrează confortabilul său fotoliu timp de 25 de ani, neсupărat de niciun alt con-candidat. Iată unul din preţioasele foloase ale tradiţiei...

Indată după războiul din 1914-18, ministerul Bonar Law îi încredinţează subsecretariatul Coloniilor: astfel la 40 de ani Edward îşi face intrarea în arena politicii mondiale. Tânărul politician se dovedeşte foarte zelos: vizitând posesiunile Indiilor Apusene, înfiinţă acolo un institut imperial de agricultură tropicală. La înapoiere, e numit ministru al Instrucţiunii şi membru în Consiliul de cabinet.

La 6 Novembrie 1924, în al doilea minister Baldwin, i se încredinţează portofoliul Agriculturii, şi în Octomvrie 1925, spre nedumerirea generală (căci nu era socotit între favoriţi) câştigă premiul cel mare: postul de vice rege şi guvernator general al Indiilor, ca urmaş al lordului Reading.

In timpul mandatului său, expiră faimosul India-Act, încheiat în 1919 ce garanta Indiei anumite privilegii. Atunci a început marea campanie dusă de Sfântul Naţional, Mahatma Gandhi, ce urmărea, prin raportul „Nehru", ridicarea Indiei la rangul de „dominion". Lordul Halifax, vice-regele, căruia îi fusese înmânat raportul caută să câştige timp cu tradiţionala formulă britanică (şi azi în vigoare ca şi acum cinci secole) „că va fi examinat cu deosebită atenţie"...

In Iulie 1931, lordul Halifax este înlocuit cu vicontele Willingdon şi intră, anul următor, în cabinetul Mac Donald ca ministru al Instrucţiunii. In anul 1935 când neliniştea creşte lună cu lună în Europa, lordul Halifax preia ministerul de războiu urmând lordului Hailsnam, iar în guvernul Chamberlain, în Mai 1937, este numit lord preşedinte al Consiliului de Stat. Anglia tot mai neliniştită de dinamismul Reichului, reflectează la o diplomatică sondare a terenului. In acest scop îl deleagă pe lordul Halifax la *Expoziţia Internaţională de Vânătoare* organizată la Berlin. Aici are întrevederi cu ministrul de externe al Reichului: von Neurath, cu Göring, şi chiar cu Cancelarul Hitler, la Berchtesgaden. In anul următor, ca ministru de externe în locul lui Eden, lordul Halifax este acela care transmite Reichului recunoaşterea de către Imperiul Britanic al Anschlussului.

Toate aceste împrejurări dăduseră de crezut un timp că guvernul din Londra ar urmări o înţelegere cu Statele Autoritare. Insă câteva luni mai târziu, la 26 Aprilie 1938 vizita noului preşedinte al Consiliului francez, Daladier, şi a ministrului de Externe, Bonnet, la Londra şi încheierea *Tratatului de amiciţie şi colaborare militară* spulberară toate acele iluzii.

Abia atunci începea leul britanic să se trezească din somnolenţă şi să-şi dea seama că are ghiarele cam ruginite şi colţii cam ştirbiţi. Se porni o activă campanie de înarmare. In timpul acesta, Franco ieşea biruitor, Reichul izbutea la Munchen alipirea teritoriului Sudet şi mai târziu a Cehoslovaciei, Italia anexa Albania... Leul britanic nu putea decât să mormăie protestativ şi neputincios! Protestări ce înveninară raporturile germano-polone şi ruso-finlandeze...

Astfel, timp de doi ani, poate cei mai cumpliţi din toată istoria Imperiului englez, lordul Halifax a rămas exponentul politicei britanice. Şi s'ar părea că azi este trimes dincolo de Ocean ca un sol cerşind Lumii Noui supremul ajutor pentru Vechea Insulă bântuită de o apocaliptică furtună...

PAUL LAHOVARI

Românii şi Sud-Estul Europei

Ne cunoaştem prea puţin vecinii, trecutul şi manifestaţiunile lor istorice şi spirituale şi am neglijat, aproape sistematic, aprofundarea legăturilor seculare ce au existat între Români şi popoarele înconjurătoare, dar mai ales pe acelea cu Peninsula Balcanică.

In veacul din urmă, când cercetările ştiinţifice au început să ia avânt la noi, cu mici excepţii, mai toţi cărturarii noştri, şi-au îndrumat investigaţiile lor către Apus, studiind nu numai înrâuririle culturii apusene asupra celei româneşti ci chiar şi numeroase probleme pur occidentale lăsându-se la o parte, ca netrebnică, cunoaşterea manifestaţiunilor din sud-estul Europei.

Nu contestăm importanţa pe care o are Apusul în desvoltarea politică şi culturală a României în veacul al nouăsprezecelea, şi deci necesitatea studierii lui, dar nu trebue să uităm că timp de un mileniu, întreaga noastră Istorie se împleteşte cu aceea a Peninsulei Balcanice, fapt care socotim că constitue un argument hotărâtor pentruca cel puţin de acum înainte să îndrumăm cercetările noastre şi către această parte a Europei.

Cât priveşte pe semnatarul acestei cronici, el se va strădui ca în fiecare săptămână să înfăţişeze câte un aspect „balcanic", fie cu caracter local, fie mai ales, în strânsă legătură cu viaţa spirituală şi politică românească.

Pentru început, atât ca o justificare a necesităţii cunoaşterii problemelor balcanice, cât şi pentru o formulizare cu subiectul, vom face o succintă prezentare a legăturilor dintre Români şi popoarele din sud-estul Europei, din cele mai vechi timpuri şi până în epoca noastră.

Din şirul nesfârşit de năvălitori ce s'au abătut asupra Daciei, doar unul singur s'a statornicit pe aceste meleaguri şi datorită înclinaţiunilor către o viaţă mai tihnită, s'a dedat agriculturii, convieţuind laolaltă cu băştinaşii — strămoşii poporului român —; aceştia au fost Slavii, străbunii Bulgarilor şi Sârbilor.

Ei au fost aceia care au exercitat cea mai puternică influenţă asupra noului popor în formaţie — poporul român — care nu numai că a introdus în vocabularul său un însemnat număr de cuvinte, ci şi-a început şi organizarea politică şi bisericească după modelul slavo-bulgar.

Când statul bulgar a ajuns sub stăpânirea bizantină, frăţietatea româno-bulgară din munţii Hemus, având în frunte pe Asăneşti, a sdrobit armatele bizantine şi a pus bazele imperiului româno-bulgar. Iar când mai apoi la nordul Dunării s'a închegat Principatul Ţării-Româneşti, înrudirile între familiile domnitoare muntene şi sârbo-bulgare, ca şi colaborarea armată între aceste state, a durat până la căderea Bulgariei şi Serbiei sub stăpânirea otomană. Atunci, pe teritoriul ţării noastre şi-a găsit azil nu numai intelectualitatea bulgaro-sârbă, care a ransplantat astfel la noi întreaga lor viaţă spirituală, ci şi un mare număr din populaţia de rând.

Timp de jumătate mileniu, cărturarii sud-slavi au lucrat laolaltă cu cei români şi mulţi dintre ei au ocupat înalte demnităţi la curţile domnitorilor noştri ori au fost înălţaţi în fruntea bisericii.

Ţara Românească devenise pentru ei a doua patrie şi pe pământul ei, în veacul al nouăsprezecelea, s'a plămădit întreaga viaţă politică şi culturală bulgară, care a dus la redeşteptarea spirituală şi naţională a poporului bulgar şi la închegarea noului stat, pentru a cărui desrobire de sub Turci şi-au vărsat sângele, pe câmpiile de la Sudul Dunării, multe mii de viteji români.

Dar, nu numai cu Bulgarii şi Sârbii a avut legături poporul român, în veacurile trecute, ci şi cu Turcii şi Grecii.

Cu primii, începând cu participarea lui Mircea cel Mare la bătălia dela Cosova, şi sprijinul dat de domnitorul muntean lui Mussa, pentru a căpăta sultanatul, şi trecând la întreaga epocă de suzeranitate otomană asupra Munteniei şi Moldovei, cinci sute de ani istoria noastră a fost strâns legată de cea turcească şi arhivele dela Constantinopole continuă să păstreze încă multe taine pentru istoricii noştri, căci acolo se găsesc nu numai firmane de numire ori mazilire a voevozilor ci şi relatări ale diferitelor Paşale, precum şi plângerile boerilor români către Poartă şi atâtea alte mărturii preţioase pentru trecutul nostru.

Cu Grecii, legăturile noastre datează din primii ani ai întemeerii Principatelor, căci cei dintâi mitropoliţi din Muntenia şi Moldova au fost aleşi dintre ierarhii depinzând de Patriarhia Constantinopolului.

Şi când în Bizanţ manifestările culturale şi artistice nu s'cu mai putut manifesta în libertate, o parte din propăvăduitorii lor şi-au găsit refugiu în ospitalierele noastre Principate.

Ajunşi mari dregători la curţile noastre voevodale, iar mai târziu înscăunaţi chiar Domnitori, aceşti Greci au exercitat o însemnată influenţă asupra culturii şi moravurilor româneşti.

Şi nu trebue să dăm uitării largul sprijin pe care l-a găsit întotdeauna biserica grecească la voevozii români, căci numele multora dintre ei figurează printre ctitorii şi marii susţinători ai mânăstirilor greceşti, mai ales a acelora dela Athos.

Iată pe scurt înfăţişate câteva din multiplele aspecte pe care le prezintă legăturile noastre cu Peninsula Balcanică şi din care reese în mod evident necesitatea aprofundării cunoaşterii istoriei politice şi spirituale a popoarelor din sud-estul european, cunoaştere care va duce de multe ori la constatări surprinzătoare.

AL IORDAN

Săptămâna internaţională

Punctul central al săptămânei internaţionale stă în declaraţiile d-lui Filoff, premierul bulgar şi comunicatul rusesc relativ la evenimentele balcanice. De câteva luni, Bulgaria este în atenţia factorului diplomatic european din mai multe motive. Situaţia ei este unică în Europa: s'a ridicat în ultimii ani prin sprijinul italian, de aceea a făcut o politică externă situată pe Axă; totuş, raporturile sale cu Sovietele, după chiar declaraţiile d-lui Filoff, sunt excelente, mai dinainte de încheierea pactului ruso-german. D. Walter Petwaidic defineşte în „Neues Wiener Tagblatt" situaţia reală a Bulgariei, afirmând că guvernul în politica sa, nu are asentimentul poporului.

In urma acestor lămuriri germane, discursul d-lui Filoff îşi are o mai mică însemnătate. [illegible] este reprezentantul unui guvern de specialişti, dar nu ar reprezenta totala convingere a maselor, fiindcă, spune d. Petwaidic, „nu este sprijinit de o mişcare populară". Cu toate acestea, discursul d-lui Filoff este excepţional de interesant. Prima afirmaţie a sa, uimitoare, stă în: „Bulgaria trece astăzi poate prin-tr'unul din momentele cele mai critice ale sale". Pentru noi, Românii, care am făcut greşeala să nu aprofundăm viaţa popoarelor mici din vecinătate, această afirmaţie ne pare neexplicabilă. Bulgaria se sprijină pe Axă şi pe Soviete, forţe care domină astăzi Europa, şi prin care ea îşi realizează ţelurile naţionale, bunăoară anexarea paşnică a Cadrilaterului.

In continuare, d. Filoff se referă la imposibilitatea popoarelor mici de a hotărî ele singure de soarta lor, şi îndeamnă poporul să fie gata pentru a-şi apăra libertatea şi independenţa, după cum afirmă că ideologiile altora nu sunt conforme cu spiritul poporului bulgar.

Discursul d-lui Filoff, ţinut simbolic la marginea apuseană de ţară, la Rusciuc, are o profundă notă de sinceritate, şi credem, este crucial pentru viitorul Bulgariei. Imi face impresia că de această cuvântare atârnă viitorul neamului vecin.

Al doilea eveniment important a săptămânii îl formează comunicatul sovietic relativ la Bulgaria, comunicat ce poate fi înţeles numai prin sensul său juridic. Ce se întâmplă în Bulgaria, afirmă comunicatul relativ la pretinsa trecere de trupe germane, „toate acestea s'au petrecut şi se produc fără ştirea şi fără consimţământul Uniunii Sovietice". Aceste evenimente nu se cunosc în Rusia, se afirmă, fiindcă nici Bulgaria, nici Germania nu i-au adus la cunoştinţă nici un eveniment.

De toate aceste probleme sud-estice pare a se lega şi adunarea la Ankara a tuturor ofiţerilor superiori ai armatei engleze din Orient.

In America, d. Roosevelt îşi pregăteşte dictatura în favoarea masivelor înarmări pentru ea şi pentru Anglia, în sunetul strident al opoziţiei.

De altă parte, după înlăturarea titulaturii de *Republică*, fapt ce trebue subliniat puternic, Franţa păşeşte la alcătuirea *Camerei Consultative*, prevăzută ca Parlament tranzitoriu pentru elaborarea unei Constituţii. Ea va fi formată din 150 de deputaţi aleşi câte 50 din:

foştii deputaţi şi senatori

militari, membrii clerului şi oamenii de ştiinţă

reprezentanţi ai agriculturii, comerţului, industriei şi sindicatelor.

Cu alte cuvinte, Franţa va avea în curând un *Parlament corporativ*, din care se va impune dictatorul de mâine al său.

Indreptându-ne privirile spre trecutul istoric al Franţei, constatăm o repetare a sistemului de înlăturarea unui regim. Pentru a patra oară dela Revoluţia franceză, Franţa îşi schimbă regimul.

Iată câte puncte de întrebare se impun spre deslegarea viitorului apropiat.

T. BUCUR

Republica franceză

Ziarele anunţă că de acum înainte „Jurnalul oficial al republicei franceze" se va numi „Jurnalul oficial al statului francez". Avem deci o republică mai puţin în Europa. Şi să nu uităm că cea dispărută este tocmai republica franceză, izvorul republicelor, am putea spune fabrica republicilor europene, chiar de pretutindeni. Dispărând titulatura de republică în Franţa, şi fiind înlocuită cu aceea de Stat, avem deodată o mare schimbare. Obicinuit, în mintea oricui, republica vrea să zică libertate, conducerea prin cei mulţi, reprezentaţi în forul conducător de parlament şi preşedinte.

Statul este cu totul altceva. Statul este firma autorităţii, care nu interesează prin cine este reprezentat: monarh, dictator, sau preşedinte împuternicit de cei mulţi. Aşa că Franţa o vedem noi de aici, numai prin prisma titulaturii, trecând oficial de la republică la altă formă, care încă nu a fost pe deplin definită. Dar ce a fost Republica franceză, ce însemnătate a avut, cine a creat-o şi prin ce faze a trecut? Iată o întrebare firească pe care vom căuta mai jos s'o lămurim.

Până la Ludovic al XVI-lea, deci până la Revoluţia franceză, statele europene erau conduse de *monarhi*. In Franţa, regii s'au discreditat în ochii mulţimii, îmbătată de sângele vărsat şi de ideologiile lui Rousseau. După moartea lui Mirabeau, cel care stăpânea poporul prin talentul vorbirii, Adunarea Naţională a dat Franţei o Constituţie nouă, prin care *deputaţii* devin adevăraţii stăpâni ai ţării. Totuşi, Regele a domnit până în toamna anului 1792, când s'a proclamat *Republica*. Atunci Ludovic al XVI-lea, care scoborâse din neamul ce domnise aproape o mie de ani în Franţa, e judecat, deşi era nevinovat, şi condamnat la moarte. In faţa unei mulţimi înebunite şi dornică de a se vărsa sânge, ghilotina a trimis pe altă lume pe Rege şi soţia sa, *Maria-Antoaneta*. Odată cu ei au căzut şi talente literare şi ştiinţifice, ca: *André Chénier, Bailly, Lavoisier*. Dar şi din cei care au ucis au căzut, începând omorurile între ei.

După uciderea Regelui s'a făcut o nouă Constituţie, în 1793, *Constituţia Republicii*: sufragiu universal, o singură adunare, din care se alegeau 24 de persoane, care ţineau locul miniştrilor şi Regelui.

Ideologia republicană franceză era o imitaţie cărturărească a celei ateniene, a republicei lui Plutarh. Dar „eleftheria grecească" şi „libertas" romană aveau cu totul un alt sens decât acel din timpul nostru, faţă de concepţiile noastre metafizice ale libertăţii. Republica franceză dorea să se bazeze pe libertatea celor mulţi; când cea ateniană se întemeia pe sclavie. Afară de aceasta, revoluţia franceză a înălţat cultul *omului*, privindu-l pe toţi, din toate părţile în mod unitar, uitând că omul dintr'o ţară şi dintr'un timp nu este acelaş cu omul din altă ţară şi alt timp. Se mai imita în republica franceză şi sistemul parlamentar englez, uitându-se faptul că acesta era rezultatul firesc al unei desvoltări de secole, şi nu se putea împrumuta deodată în altă ţară, cu alţi oameni şi cu alte concepţii.

Falsitatea şi goliciunea primei republice franceze se vedea îndată. După dispariţia oamenilor Revoluţiei dela 1789, care, cu toate păcatele lor, totuşi reprezentau o forţă, Republica a rămas în vânt şi fără autoritate faţă de mulţimea, idolul de odinioară. După moartea lui Robespierre, care a reprezentat un regim sever şi cinstit, a urmat regimul lui Barras, adică stăpânirea femeilor de moravuri mai libere, introducerea modei în care ele primeau întinse pe canapea în costum roman.

Aceasta era situaţia, destul de putredă, încât ea n'a rezistat la cea dintâi ciocnire. A venit Bonaparte; a măturat pe toţi republicanii, şi s'a instalat el, strivind sub picioarele sale cea din urmă rămăşiţă de falsă libertate.

Napoleon s'a proclamat împărat în 1804, punând capăt primei Republici a Franţei. Despre ea nu se poate vorbi de bine. A fost o republică a formelor, care nu s'a coborât în sufletul francez, ci a plutit superficial în aier şi instituţii nereale. Şi, mai ales, nu avea un caracter moral, căci se întemeia pe sângele nevinovat al savanţilor şi nobilimii, care salvase de atâtea ori statul francez, iar conducătorii au fost mediocri şi arivişti.

Prin Napoleon, Franţa a revenit la regalitate, dar numai până la 1848, când reapare din nou republica, consecinţă a revoluţiei din acel an. La 1789 am avut o revoluţie pornită din doctrine, creată de ideologi, ca Voltaire, Rousseau şi alţii. Prima consecinţă a Republicii a fost ridicarea clasei de jos, care, pe încet s'a îmbogăţit, a format burghezia franceză. Revoluţia dela 1848 e făcută de această burghezie nouă. Ea a înlăturat pe Ludovic-Filip şi a aprins Parisul, căzând şi arhiepiscopul Parisului, un bătrân milos, care se credea trimes de Dumnezeu pentru a împăca vrăjmăşia şi pentru a îndulci suferinţele. Murind, pronunţă frumoasele şi patrioticele cuvinte: „De-ar fi sângele meu cel din urmă care se va vărsa".

Dar preşedinte al Republicei este ales în Decembrie 1848 *Ludovic-Napoleon*, fiul regelui Olandei şi nepot de frate al lui Napoleon I. Acesta nu a fost însă un adevărat preşedinte, în sângele său clocotea simţul de ordine bazat pe hotărâri drastice, despotice. Atrage de partea sa clerul şi burghezia şi, la prima ocazie, arestează mai pe toţi deputaţii, pentrucă la 2 Decembrie 1852 să se proclame împărat al Franţei.

Şi această a *doua republică* franceză este lipsită de semnificaţie, neaducând Statului şi poporului francez niciun folos, nicio instituţie viabilă. Ca şi prima, şi aceasta a fost înlăturată la prima lovitură, venită dela un om hotărât şi inteligent, tot un Napoleon.

Prin victoria germană asupra Franţei la 1870, după tratatul dela Frankfurt, prin care prima primea Alsacia şi o bună parte din Lorena, Franţa trece din nou la republică, numită *a treia*. Napoleon al III-ea se retrage în Anglia, sperând că va fi rechemat de poporul său spre a-l face din nou împărat.

Noua republică, în care cei tari era clasa de mijloc, a avut un început trist şi nenorocit. In afară, a avut de rezistat, în toate felurile, faţă de înaintările Englezilor în colonii. Fără de Anglia, Franţa şi-ar fi alcătuit un imperiu colonial mult mai vast. Dar lupta cea mare a Republicei celei noi s'a dat în interior. Regaliştii erau încă puternici. Legitimiştii se gândeau să facă rege pe contele de Chambord, alţii doreau să impună pe Victor şi Ludovic Napoleon, doi fii ai vărului lui Napoleon al III-lea, iar alţii la contele de Paris, şi fiul acestuia, ducele de Orleans.

Clasele sociale franceze deasemenea erau în plină fierbere. Muncitorii se războiau continuu cu guvernul, căruia îi erau ostili. Clasa dominantă trăia o nenorocită vieaţă de desfrâu şi imoralitate. Afacerile cele mai murdare au ştirbit puternic vaza, extern al Republicei. Vânzările de decoraţii, afacerea canalului de Panama, cazul Caillaux, au dat prilej la felurite şi puternice discuţii în toată lumea.

Iată cum Republica a treia franceză nu a putut să realizeze o mare operă constructivă în ţara Galilor, toate acestea având ca rezultat o slăbire a forţei franceze, văzută mai alesin 1940.

Pe dealtă parte, conducătorii Republicei, nu preşedinţii ca Thiers, Macmahon şi alţii, oameni paşnici şi fără rol hotărâtor, ci parlamentul, erau urmăriţi numai de un singur scop: să nu mai poată reapărea un nou împărat francez. Aici stă marea tragedie a Republicii franceze. Democraţia, ilustrată prin parlamentul atot puternic, a distrus marile personalităţi franceze, capabile de a impune ordinea şi de a cimenta solidaritatea franceză. Şi când, în primejdie, Franţa a avut nevoie unei mâini de fier, de un caracter, să-i spunem un dictator, nu l-a găsit nicărora, şi Republica s'a prăbuşit. Astăzi, în dezastru, se caută dictatorul. Nu ştiu de l-ar fi aflat, fiindcă mareşalul Petain este numai un început, un prim aspect al crizei.

Realitatea încă nu se poate sări. Cu toate acestea, republica nu va mai putea reînvia pe o lungă perioadă de ani.

STELIAN ANDREI

Marionetele

De când sosise Mihai între ei, Panait observă o schimbare radicală în caracterul şi atitudinea Tatianei faţă de el şi faţă de ceilalţi doi locatari ai mansardei lor, Doctorul şi Denis. Nu mai avea spontaneitatea aceia dela început, de ingenuă puţin decăzută şi nu se mai lăsa nici furată de jocurile aproape copilăreşti de altă dată, jocuri inocente în fond, dar pentru el pline de amăgitoare speranţe. Işi aducea aminte cu păreri de rău viaţa dinainte de a veni tânărul acesta între ei, când Tatiana se comporta faţă de el aproape ca o amantă, pe care însă nu îndrăznise încă să o pună la încercare fiindcă niciodată nu i se păruse timpul prielnic pentru aşa ceva. Intotdeauna, se temea de ceva, de Doctor, Denis sau de sosirea neaşteptată a cuiva, deşi, în realitate, era lipsit de curaj şi se temea mai mult de el însuşi. Tatiana, e adevărat, în clipele ei de largă dispoziţie se juca numai cu el tăvălindu-se împreună prin pat, lăsându-se în braţele lui întocmai ca o amantă. Odată îşi aducea aminte, Panait, într'o după amiază de Duminică, după ce luaseră masa împreună la un restaurant, unde băuseră şi puţin vin, Tatiana în camera lui, cu o splendidă exuberanţă îşi ridicase rochia atât de mult peste genunchi încât îşi lăsase goale în întregime gambele albe dintre ciorapii de mătase şi chiloţii asupra cărora se aruncau întărâtate privirile lui aprinse. Atunci ar fi fost momentul cel mai potrivit să o desbrace de tot, însă în camerele alăturate erau ceilalţi doi, Doctorul şi Denis, a căror prezenţă îi tăia curajul.

Ultima dată când Tatiana îi mai acordase iluzia unui amant „în spe", cum îi plăcea să se considere el, a fost în ziua când a veni Mihai aici. Din ziua aceea, Tatiana e cu totul schimbată, aproape că nici nu mai dă prin camera lui, iar când vine e foarte serioasă, grăbindu-se să termine ce are de făcut înăuntru, pentru a pleca mai repede. De-atunci, Panait a înţeles că orice speranţă e pierdută în favoarea noului venit.

In realitate, Tatiana nu simţise niciodată pentru el vreo atracţie fizică sau sufletească alta decât cea pe care o simţea şi pentru Doctor, bunăoară. Pentrucă Doctorul îi inspira însă mai mult respect prin maturitatea lui, ea îşi permitea mai multă libertate faţă de Panait numai dintr'un instinct gratuit şi inocent al jocului el fiind cu mult mai apropiat de vârsta ei ca să-şi îngăduie în faţa lui această comportare de copilă sburdalnică, pofticioasă, e adevărat, şi de jocuri cu amorul. Panait dusese însă lucrurile cu mult mai departe şi, mai ales după venirea lui Mihai, se îndârji deabinelea să spere într'o posesiune a Tatianei, cu atât mai mult cu cât vedea că ea-şi petrece nopţi dearândul în camera acestuia, fără nicio jenă, ca şi cum ar fi fost pe lângă Denis al doilea bărbat legitim al ei.

De două săptămâni, după ce observase bine relaţiile Tatianei cu Mihai, Panait pândea momentul s'o prindă în camera lui, într'o zi când vor fi singuri acasă. Ca şi cum natura ar fi complotat împotriva lui, însă, de câte ori rămăsese acasă de dimineaţa până seara anume pentru asta, niciodată nu putuseră fi singuri la mansardă; se întâmpla prin camerile vecine sau Mihai, sau Doctorul, sau Denis, toţi odată, sau întorcându-se unul din oraş, tocmai în momentul când ultimul pleca. Asta îl îndârjea şi mai mult. Ambiţia de a nu fi călcat în picioare de Mihai, cu mult mai tânăr decâ el, de abia venit aici, şi ciuda împotriva împrejurărilor ce-i arătaseră până acum numai ostilitate, îl hotărîră să sfârşească într'un fel cu Tatiana. De consecinţe nu se îngrijea de loc, căci era sigur că orice s'ar întâmpla femeea n'ar divulga nimic, fiind în interesul ei să tacă.

Era în a treia săptămână dela venirea lui Mihai. Panait rămăsese acasă de dimineaţa, prefăcându-se că e bolnav şi că e forţat să stea în pat toată ziua. Fata venise la el înainte de prânz şi stătuse mai multă vreme în camera lui, aprinzându-i focul şi preparându-i un ceai la cutia cu spirt. Ceilalţi erau plecaţi în oraş, în afară de Grec. La prânz Mihai se întoarse, dar plecă din nou la două după amiază, după ce stătuse un ceas în camera Tatianei, în urma plecării lui Denis. Asta înseamnă că până seara n'are să se mai întoarcă nici el nici ceilalţi.

Panait se îmbrăcă şi o strigă pe Tatiana din camera vecină. Fata veni numaidecât, gata să-l servească cu tot ce ar fi dorit ştiindu-l bolnav şi lipsit de orice ajutor.

— Tatiana, eşti bună să-mi ajuţi să strâng astea pe aici? zise el prefăcându-se că-şi aranjează nişte cărţi pe masa de sub tavanul oblic al mansardei.

— Te-ai făcut bine, nu mai ai nimic? îl întrebă ea fericită că îl găseşte pe picioare.

— Nu mai am nimic. M'am făcut bine, răspunse scurt, întorcându-şi faţa spre fată.

Era îmbrăcată în cunoscuta ei rochiţă albă cu flori albastre şi un cordon, legat uşor la spate. Picioarele până la genunchi străluceau în ciorapii de mătase, braţele goale i se păreau mai senzuale decât oricând. Ochii lui Panait sticleau ca ochii unui viezure. Tatiana nu observă dela început acest lucru şi, neprevăzând nimic, începu numai decât să aranjeze prin casă, luând mai întâiu patul. Din spate, el o devora cu privirile sale însetate, profanând mişcările ei graţioase şi suple şi sfâşiindu-i din ochi rochiţa subţire ce-i cădea aşa de bine peste formele gingaşe ale trupului mic şi seducător ca de adolescentă. Când termină, el îşi lăsă ochii în jos făcând să pară să e preocupat de ceva, pentruca ea să nu-i observe aprinderea din priviri.

— De ce eşti aşa palid? zise ea alăturându-se de el îngrijorată. Incă nu ţi-e bine, trebuia să nu te scoli.

Ii puse mâna pe braţ, apoi pe frunte să încerce dacă are călduri.

— Nu mai am nimic, ţi-am spus că m'am făcut bine, abia putu răspunde el înebunit de apropierea ei turburătoare.

Apoi îşi ridică ochii spre ea. Tatiana tresări aproape speriată:

— Vai ce priviri aprinse! Panait, tu ai temperatură, exclamă fata, care fără să-şi termine bine fraza, se simţi deodată cuprinsă în braţele lui de fier, care-o strângeau la piept cu puterea unui animal de pradă.

— N'am temperatură, te iubesc Tatiana, te iubesc! zise el dintr'o suflare, aplecându-se asupra ei, căutându-i cu însetare gura.

— Panait, fii cuminte, ce ai înebunit... Panait! strigă ea apărându-se cu braţele şi svârcolindu-se la pieptul lui, încleştată ca într'o stâncă.

El o împinse înainte şi o trânti pe canapea aruncându-se peste pieptul ei mic ce se svârcolea cu putere sub trupul său îndesat şi greu ca al unui urs.

— Tatiana, te iubesc, te vreau! Lasă-mă, numai odată, Tatiana odată pentru totdeauna...

— Panait, astâmpără-te, Panait nu se poate.

— De ce nu se poate? Cu alţii de ce se poate... La urma urmei, odată în plus ce are să fie, murmură el cu mintea întunecată de învrăjbirile cărnii.

— Nu, nu vreau, nu vreau, Panait, astâmpără-te!

— Ba se poate, Tatiana, se poate! exclamă el cu o falsă blândeţe, crezând că astfel o va convinge mai uşor. Se poate! continuă, desfăcându-i rochia, ridicând cămaşa, căutând să-i scoată dedesubturile.

— Astâmpără-te, Panait, îmi rupi rochia... Panait! se sbuciumă fata, strigându-se cât mai tare în braţele lui, pentru a nu-l putea desface nimic.

El îşi vârî mâna pe sub cămaşă, apucă marginea chiloţilor dar nu putu să tragă nimic căci ea se încordase atât de tare încât orice mişcare a lui i-ar fi sfâşiat îmbrăcămintea. Ii desfăcu rochia, de la spate şi i-o scoase cu trudă peste braţe, apoi îi trase cămaşa desgolindu-i pieptul, în care îşi înfipse gura cu patimă, în timp ce cu o mână căuta să o desbrace pe dinăuntru.

— Nu, nu vreau! Nu vreau! se tânguia fata neîncetat sub strânsoarea lui din ce în ce mai pătimaşe.

— Tatiana, dacă nu vrei te forţez. Trebue să vrei, numai odată, strigă el înfundat, învrăjbit şi mai mult de patimă. Numai odată, ce-ai să pierzi?

Ea îşi împletici picioarele cu putere părând că sunt crescute unul peste altul. Panait încercă în zadar să i le desfacă, să o răpună, şi văzând că totul este peste putinţă, în cele din urmă îi sfâşie îmbrăcămintea ce-i mai rămăsese. Tatiana era acum aproape goală, îndârjindu-se să reziste până în ultimul moment sforţărilor lui brutale, ce-i frământau trupul ca pe o pastă pentru modelat. Sub bruscările lui tot mai violente, nu mai avea decât conştiinţa că trebuie să reziste până la sfârşit, orice s'ar întâmpla. Nici haine, nici pudoare, nu mai aveau nicio importanţă pentru ea. Un singur lucru mai avea de apărat şi trebuia să-l apere cu toată energia ce-i mai rămăsese. Cu ochii închişi puternic, spre a nu vedea spectacolul desgustător, cu trupul încordat de rezistenţă, părea surdă la toate svârcolirile lui animalice.

Panait începu să priceapă că orice stăruinţă a devenit zadarnică. Nu va putea comite nici măcar un viol, — şi asta ar fi dorit acum cu mai multă poftă. Fata îi rezista cu o trufie drăcească, ceea ce îl ambiţionă peste măsură. După câteva încercări noi de a o răpune, înfigându-şi mâinile între picioarele ei, sau strângându-i trupul în braţe, se convinse că prin forţă nu va putea ajunge la niciun scop. Incepu din nou cu vocea de o şăgalnică făţărnicie să o roage prietenos, în timp ce cu mâinile îi mângâia libidinos trupul, căutând să câştige măcar satisfacţia unor mângâieri lacome din toată încercarea asta prăbuşită într'un mod atât de neaşteptat. După ce îşi dădu seamă însă de ridicolul situaţiei, se ridică de lângă ea privindu-o dispreţuitor, aproape cu ură.

— Hai, du-te dracului de-aici, ieşi afară! Ar trebui să-ţi fie ruşine mai mare acum, în halul în care te afli, decât altfel, zise el răzbunându-se pe ea, înfăşurând-o lacom şi învins, cu privirile care-i batjocoreau pudoarea înfrântă. Târfă!... Bine îţi zice Grecul „Ordinară"! Nu ţi-e ruşine... Ce era dacă cedai!

Tatiana îşi acoperi faţa cu palmele fără a scoate nicio vorbă, simţind în piept o ruină sufletească imensă, fiind aproape incapabilă să-şi mai dea seama de situaţie, să se reculeagă. Işi simţea trupul murdărit şi sfâşiat de nişte ghiare scârboase ce-i profanaseră toată curăţenia ei trupească şi sufletească de până acum. Nici cuvintele, nici privirea monstrului de-alături care o insulta neîncetat, nici trupul ei desvelit, cu îmbrăcămintea ruptă şi aruncată în lături, nici frigul care o cuprindea din când în când, nu puteau să-i spulbere golul sufletesc ce-i sfâşia inima şi conştiinţa. Rămăsese în pat, cu mâinile peste faţă, cu picioarele strânse unul peste altul, nemişcată ca o fiinţă biciuită până la sânge. Nu simţea nici o durere fizică, dar în sufletul ei era un dezastru.

— Hai, mişcă-te, ce-mi stai aşa! Adună-ţi boarfele de aici şi cară-te, cară-te mai repede! îi porunci el, aruncându-i rochia şi bucăţile de îmbrăcăminte peste trupul învineţit de frig şi de îndestările lui pătimaşe. Grăbeşte-te să nu te prindă amantul cel nou aici, că ai să rămâi şi fără el... Ordinaro!...

— Taci, bestie! abia putu să exclame ea sub torentul de lacrimi ce-o podidi pe neaşteptate.

Ar fi vrut să se ridice şi să se îmbrace, dar observă privirile lui aţintite asupra ei şi fu cuprinsă de un val nou de pudoare ce-i constrângea orice mişcare. Ar fi preferat să rămâe aşa, goală, nemişcată sub cascada de insulte grosolane ce-o loveau ca nişte pietre, decât să-şi îmbrace în faţa lui cămaşa ruptă, rochia mototolită şi întoarsă pe dos. El o privea mereu, insistent, înţelegând jena ei şi căutând s'o degradeze şi mai mult.

In cele din urmă, Tatiana se ridică sub privirile lui înroşite de patimă şi-şi trase repede rochia peste trupul fortificat totuşi de orgoliul unei biruinţe intime.

— Aşa, frumoaso, ca la bordel, vorbi el cu o satisfacţie drăcească în voce. Se vede treaba că nu mai avea loc şi al treilea, alături de ceilalţi doi...

— Taci din gură odată, creatură infernală! Asta ţi-e răsplata pentru tot ce ţi-am făcut, asta voiai în schimbul prieteniei mele? Secătură ordinară! zise ea ridicându-se trufaşe şi ieşind din odaie fără să-l privească.

— Ai sictir! auzi în urma ei vocea dispreţuitoare a lui Panait strivită în încheietura uşii trântită cu ciudă, ca şi cum i-ar fi încleştat pentru întotdeauna glasul acolo.

In seara aceea, Tatiana a fost mai abătută decât oricând. Işi aducea aminte că nici în ziua când a aflat de moartea tatălui ei nu simţise această stare dureroasă de disperare şi revoltă împotriva oamenilor, a căror prezenţă o enerva şi ale căror mângâieri i se păreau cele mai abjecte mijloace de-a pune stăpânire pe bunătatea şi gingăşia ei sufletească. N'ar fi putut suporta niciun bărbat în apropierea ei acum şi chiar gândul lui Mihai o făcea să sufere. Era o suferinţă născută parcă din regretul că şi el e bărbat. N'ar mai fi putut trece pe la el, ca deobiceiu, seara, înainte de a se culca, fiindcă simţea o scârbă totală faţă de întreaga viaţă pe care o ducea aici. Şi apoi, în această stare sufletească, n'ar fi îndrăznit să se prezinte niciodată în faţa lui Mihai, care însemna pentru ea un caz rar de blândeţe şi de puritate bărbătească.

De când intrase în odaia ei, izgonită de Panait, nu mai ieşise din casă până a doua zi. Denis fusese după masă la repetiţie, iar seara rămăsese cu orchestra lui la un teatru unde se reprezenta o piesă muzicală, aşa că se întorsese acasă târziu de tot, după miezul nopţii. Tot timpul Tatiana fusese victima celor mai chinuitoare clipe şi numai gândul la Mihai, ca la o singură speranţă ce-i mai rămânea, o împiedicase în noaptea aceia să-şi pună capăt zilelor.

Mai încercase lucrul acesta de două ori până acum: prima dată, când se desfiinţase varieteul din Constanţa, şi se trezise deodată singură, fără niciun rost în viaţă. Incercase să-şi curme viaţa cu cianură, dar fusese surprinsă la timp şi internată imediat la spital. Denis a fost atunci singurul om care a stat la capătul ei, până s'a făcut bine, pe urmă au plecat să ia viaţa dela capăt împreună. Ce frumoasă i se păruse pe urmă viaţa, alături de un prieten, de un tovarăş care-i cunoştea toate mizeriile şi nu o părăsise totuşi.

După un an, la Bucureşti, căldura sufletească dintre ei începuse să se risipească şi certurile, bătăile, părăsirile reciproce, făceau din viaţa lor un chin. Intr'o seară plecase, lăsându-l pe el în odaie, cu gândul de a nu se mai întoarce niciodată şi de a renunţa pentru totdeauna la viaţă. Ajunsese la gara de Est, unde avea de gând să se arunce înaintea trenului. Era o noapte frumoasă de Octombrie, cu stele multe pe cer, şi cu oameni şi mai mulţi pe pământ. Işi lăsase acasă poşeta cu toate formele de identitate. Voia să se piardă necunoscută de oameni şi neştiută ca şi când ar fi intrat într'o apă de unde să nu se mai întoarcă niciodată. In gară însă, dincolo de luminile peronului, observase o mulţime de oameni îngrămădiţi în jurul unui obiect negru ce consterna şi împrăştia stupefacţia pe feţele celor ce-l priveau. Era un om decapitat de tren, plin de sânge şi murdar, cu braţele sdrobite şi gâtul fioros, alături de capul monstruos care stârnea spaimă, desgust. Abia apucă să zărească acest spectacol şi leşină. Când se trezi, era în sala de aşteptare întinsă pe o bancă, între nişte oameni streini ce-o ajutau să-şi recapete conştiinţa. Primele cuvinte auzite au fost acestea: „Şi-a revenit".

— „Biata fată, nu trebuia lăsată să vadă cadavrul acela oribil".

Fraza aceasta îi aduse numai decât aminte de ceea ce avusese de gând să facă mai înainte, dând prilejul unui spectacol asemănător şi producând, cu rămăşiţele ei, spaima şi desgustul altora. Se şterse cu palma pe faţă, intimidată de prezenţa atâtor bărbaţi în jurul ei şi se ridică, intimidată, întorcându-se acasă, unde-l găsi pe Denis foarte neliniştit, gata să plece în căutarea ei. De-atunci nu s'a mai gândit la sinucidere, hotărîtă să suporte viaţa până la capăt, căci oricum ar fi ea, viaţa e mai frumoasă decât oribila moarte...

Toate acestea şi le aducea aminte acum, în cele mai mici amănunte. De atunci şi până acum întâlnise mereu aceleaşi suferinţe, aceleaşi desnădejdi cunoscute. Astă seară cunoştea o durere nouă, imensă, care o punea iarăşi în conflict cu viaţa şi i-ar fi împrospătat gândul sinuciderei, dacă o singură speranţă nu mai strălucea încă pe firmamentul vieţii ei: Mihai.

De când se ştia pe lume, Tatiana nu se considerase decât o vestală îndrăgostită de templul vieţii şi al oamenilor, pe care-l servea cu cea mai desăvârşită abnegaţie şi cu o încredere în realitatea ritului ei aproape soră cu naivitatea. In seara aceasta însă, nu putea să mai creadă în oameni, nu avea pe ce să-şi mai sprijine sufletul, privea în noapte, indiferentă şi goală, ca şi cum noaptea ar fi fost continuarea imediată a vieţii ei. Şi totuşi, sufletul ei pustiu era plin de o adâncă speranţă, de o singură şi netărmurită încredere: Mihai.

Când s'a întors Denis acasă, o găsise la fereastră în picioare, imobilă şi absentă ca o făptură din altă lume, ireală. In momentul când el a deschis uşa, Tatiana şi-a întors capul privindu-l de departe, cu o expresie puţin halucinată. Era atâta limpiditate în ochii ei, atâta tristeţe şi singurătate, încât bărbatul nu ştia dacă trebue să cadă imediat la picioarele acestei frumuseţi dumnezeeşti, sau să coboare asupra ei un gest mângâietor spre a o scoate din starea de disperare în care o găsise.

— Tatiana, ce-i cu tine? La ora asta, aşa... Ce s'a întâmplat? făcu Denis aproape înspăimântat.

In casă era aranjat totul perfect, patul nedesfăcut, pe masă ordine, dulapul închis, numai pe figura ei plutea o desordine dureroasă. Ea îl privi cu ochii ei mari, ca şi cum ar fi căutat să-i spună prin priviri totul, fără să rostească un singur cuvânt. Această expresie extraordinară de luciditate şi miracol Denis n'o mai văzuse niciodată pe figura Tatianei. Işi scoase repede paltonul şi apucând-o de braţ o aduse încet pe pat, aşezându-se alături de ea, plimbându-şi degetele peste părul ei mătăsos, întrebând-o mereu ce s'a întâmplat. Ea se lăsă mângâiată de el, mai mult pentru a se reculege şi a se convinge singură, din nou, că nu toţi bărbaţii sunt ca acela.

— Nimic Denis, nimic nu s'a întâmplat... Dacă eşti obosit culcă-te. Nu s'a întâmplat nimic, sunt puţin turburată îţi voi spune mâine, zise ea, gândindu-se în acelaş timp că ar fi mai bine să treacă în camera Doctorului şi să-i spue acestuia tot. Avea nevoie de un suflet mare, strein, care să-i spună o vorbă de încurajare, căci vorbele şi mângâierile atât de cunoscute ale lui Denis nu mai însemnau nimic pentru ea. Dar parcă nici în Doctor nu mai avea încredere în noaptea aceasta.

Docil ca un copil alături de o mamă bolnavă, Denis desfăcu singur patul şi se pregăti de culcare. Tatiana stinse lumina când el începu să se desbrace şi se desbrăcară împreună. Işi aduse aminte de îmbrăcăminte şi nu voia să-i trădeze lui Denis starea şi cauza tristeţii ei. Când intrară sub aşternut, Tatiana, mai cuminte ca niciodată, se lăsă mângâiată de mâinile lui, lipindu-şi faţa de pieptul său, ca la un adăpost sigur şi cald, în timp ce Denis, cuprins de o covârşitoare duioşie, se simţea fericit că o poate mângâia şi strânge la pieptul său mic, dar adânc, de artist.

In aceeaşi noapte Panait a colindat ca un halucinat toate localurile de noapte, toate cafenelele căutând pe cineva dispus să-l întovărăşească la orgii. De obiceiu, el nu era nici alcoolic, nici depravat peste măsură, dar acum ar fi vrut să se îmbete, să comită orgii, în speranţa că va putea să-şi spele de pe conştiinţă ruşinea cea mare a înfrângerii ce-l făcea nedemn în faţa lui însuşi, şi de care nu putea scăpa în nici un chip, oriunde s'ar fi ascuns.

Pe la miezul nopţii se trezi în tripoul unui club politic, pe unde îşi întâlnea de obiceiu cunoscuţii şi unde se ducea adeseori să-şi piardă timpul în nopţile friguroase de iarnă. Niciodată nu jucase, de cât din curiozitate, deoarece nu avea încredere în norocul său, ceeace îl făcu să rămână străin de pasiunea aceasta. Chiar acum se simţea mai puţin ca oricând ispitit de mesele verzi în jurul cărora vegheau figurile supte de emoţie ale jucătorilor pasionaţi. El căuta pe cineva spre a-şi ucide obsesia singurătăţii şi a înfrângerii sale atât de ruşinoase. Nu găsi niciun cunoscut, nici în sălile de joc, nici la bufet. Era dezorientat complect, ca o femee mânată de vântul singurătăţii prin localurile de noapte în căutarea unui bărbat care să-i ţie tovărăşie până la ziuă.

Când dădu să plece, aproape de ieşire îşi aduse aminte că are câţiva poli în buzunar. Ce ar fi să-şi încerce norocul astă-seară? Norocul e capricios ca femeea, trebue să te aştepţi la el tocmai când orice nădejde îţi este înlăturată cu desăvârşire, îşi zise el...

Cu o siguranţă interioară de neclintit ce-i veni în mod spontan, se întoarse şi aruncă doi lei peste postavul verde traversat de câteva linii albe, ce formau careuri însemnate cu numere mari, ale uneia din mesele dela bulă. Pontase pe 3 şi pe banda numerelor fără soţ. Se gândise la o confruntare a destinului: dacă în altă parte, numărul 3 i-a fost fatal — era raţionamentul său — gândindu-se la Triunghiul Mihai-Tatiana-Panait — voia să vadă aici ce şansă îi oferă acest număr. Trecu pe urmă să observe goana bulei pe marginea concavă a circomferenţei formată din casete cu cifre.

Scăpată din mâna crupierului bula descrise câteva circonferinţe

DRUMURI IN LEGENDA

Urmare din pag. 2-a

boi, atunci conducerea deasină va înflori, va stoarce toată vlaga poporului şi jertfele sfinte vor aştepta mulţi ani până să dea roade. Abia generaţia viitoare, poate peste 20-30 de ani, va preţui sângele cuts şi frumuseţea credinţei pentru care s'au dăruit aiăţia.

Dacă nu se vor petrece evenimente grave în Europa, mă gândeam eu, Camarila va ucide frumoşii legionari, ori îi va distruge încet în închisori ori îi va umili premiţându-le împăcare. In seara acela totul în faţa mea era sumbru ca şi vremea de afară. In vuetul fioros şi amar al cărvăjului auzeam prevestirea lutarei durerilor. Mă rugam să scap de ele, mă rugam să vină din nou primăvara cu cerul senin, să vină liniştea, răgazul, să prind puteri.

Biciuită de vânt, văzul înrurile însângerate. Pentru ultima oară mi-am făcut controlul gândurilor. Ştiam că nu voiu face gestul Anei Karenina. Şi pentru sinucidere îţi trebue deosebit curaj, mai ales când în fundul cugetului mai păstrezi o rază de nădejde în fericire.

„Totdeauna îmi va părea rău că am trecut seara aceasta".

Locomotiva trecu în goană sleborind cu putere aburii. Pentru o clipă mă fermecase sgomotul metalic al roţilor mari şi învârtirea lor vertiginoasă.

Mă suii în vagon cu picioarele îngheţate de ger, mă aşezai pe un colţ de bancă şi simţii o oboseală cruntă.

VERA TOTU

destinului

Nuvelă de Pericle Martinescu

largi, apoi, lipsită de viaţă, se opri pe o culoare albastră unde jucă nehotărâtă câteva clipe, ca o flacără atinsă de suflarea morţii, pe urmă, ca împinsă de o mână nevăzută, sări într'o gropiţă alăturată, oprindu-se pe o culoare roşie. Crupierul strigă: „Trei !" Panait ridică de pe masă opt jetoane în plus.

Cu aceeaşi încredere, aruncă apoi trei piese pe 5 şi una la impair. Un număr solitar combinat cu o serie de numere fără soţ, calculă el din acelaş motiv psihologic... In rond, observă dedeparte jocul bulei pe o culoare galbenă, răsucindu-se singură, fără ezitări; fără să mai aştepte anunţul crupierului Panait tresări de bucurie. Bula se oprise chiar pe *cinci*. Mâna i se umplu de fise numai din două jocuri.

Trecu pe urmă la ruletă, unde avea de gând să-şi confrunte mai departe destinul. Scaunele din jurul mesei, erau ocupate de jucători care pontau încontinuu, sau aşteptau inspiraţii favorabile pentru alegerea numerelor. Panait făcu primele jocuri cu prudenţă, pontând la duzini şi făcând cai, dar nu câştigă aproape nimic. Incercă apoi numere pline, dar şi aici primele mize îi căzură în sec.

Increderea lui în favorizarea zarului începu să se clatine. Destinul îl persecuta cu rezistenţă. In sufletul lui chinuit de înfrângerea care-l obseda încă, începu să se frământe ceva nou, mai adânc, mai dureros. Luminile sălii se întunecau încet şi oamenii din jurul lui îşi pierdeau pe nesimţite contururile alunecând într'o atmosferă ceţoasă ce-i învăluia privirile. Nu auzia decât glasul crupierului care striga cu o voce stridentă, autoritară, ca un stentor ce încearcă să domine învălmăşeala unui naufragiu :

— „Faites vos jeux messieurs!.. Rien ne va plus!.."

Deasupra tuturor se ridica, asemeni unei fantome ieşită din adâncul mării, spre a primi această nouă înfrângere, această nouă scufundare în apele abisului, trupul Tatianei, alb, superb, ca o imensă remuşcare. Panait începu să se clatine şi, spre a nu-şi pierde echilibrul, îşi făcu loc lângă masă şi se sprijini într'o margine a ei, studiind câmpul verde de postav pe deasupra căruia alerga dela un colţ la altul, în sus şi în jos, enigma nestatornică a norocului, urmărită de imaginea fantastică a trupului gol al Tatianei.

— Faites vos jeux messieurs!..

Glasul imperativ al crupierului îl trezi din halucinaţie şi-i dădu curaj. Aruncă la întâmplare o fisă pe deasupra mesei şi numărul ieşi în plin. Lopăţica de metal împinse spre el treizeci şi şase de jetoane roşii, pe care Panait le primi cu senzaţia că i se deschid cerurile spintecate de cântece şi urlete barbare. Destinul ceda, hazardul începea să se întoarcă iarăşi spre el.

Uitase pe ce număr jucase, dar, la dreptul vorbind, nu-l mai interesau decât câteva numere din din întregul câmp al ruletei. Cu un gest larg de nabab aşeză iar cinci fise pe 33, retrăgându-şi mâna tocmai în clipa când crupierul, ca şi când ar fi presimţit că norocul se trage către acel număr, strigă, de astădată mai autoritar, îndreptându-şi privirile către Panait :

— Rien ne va plus !

Numărul îi veni în plin, stârnind murmurul şi privirile curioase ale jucătorilor şi ale spectatorilor din jur. De cinci ori jucă la rând pe acelaş număr, pierzând mereu. Nu voia să joace decât pe 3 sau pe combinaţii de 3, cu certitudinea că-şi confruntă destinul.. A şasea oară puse din nou pe 33 cinci fise. Crupierul strigă: „Treizecişitrei !", aruncând anticipat şi un „Merci!" pentru cei o sută de lei asvârliţi cu largheţă peste masă de Panait. Apoi se îndreptă spre Cassă unde primi în schimbul jetoanelor din buzunar suma, fabuloasă pentru el de 8700 lei câştigată în câteva minute.

Câştigase partida, îşi învinsese destinul. Sala fu inundată din nou de luminile puternice ale lustrurilor din tavan; oamenii deveniră iarăşi reali şi-l priveau cu admiraţie. Totul în jurul său i se apleca înainte ca în faţa unui prinţ.

Părăsi numai decât sala de jocuri, şi coborî treptele tripoului ca şi când ar fi fost mai tânăr cu 10 ani de cât înainte de a veni aici, ca şi cum nici o tristeţe nu-l împinsese din urmă spre scările norocului. Banul creiază omului iluzia perfidă că este stăpânul realităţii din jurul său şi că nimic nu i-ar putea rezista chiar şi celor mai josnice dorinţe sau ambiţii ale lui. Panait era însă măgulit de altceva în noaptea aceasta: îşi învinsese destinul, îşi recăpătase încrederea în sine şi-şi reintări mândria oarbă din totdeauna. Viaţa era altfel acum, mai uşoară, mai plină de lumini, aerul mai dulce decât înainte de a intra aici. Oraşul i se părea o feerie, plină de viaţă, de splendite invitaţii nocturne.

Pe trotuar, în faţa intrării clubului politic, Panait se opri câteva momente, deastădată nu dezorientat, ci atras de toate orizonturile cu somtuosul farmec pe care i-l deschidea momentul acesta fericit. Cu mâinile în buzunarele paltonului, pipăi banii plin de bucurie, ca şi cum ar fi avut acolo testamentul lumii întregi lăsate moştenire lui. Voia să-şi împărtăşească fericirea cu cineva, dar se trezi din nou singur. De astădată, o singurătate victorioasă, plină de orgoliu şi securitate. Se gândi la colocatarii săi, la Tatiana. I se păreau aşa de departate şi aşa de vechi întâmplările cele mai recente, încât îşi înlătură imediat din faţă amintirea lor, fără niciun fel de regret, părându-i-se copilăresc chiar faptul că a fost în stare să sufere, câteva ceasuri mai înainte, din cauza unei întâmplări atât de banale cu o femee oarecare. Acum era tare, avea viaţa la picioare, nimic nu-i mai putea rezista, cea mai frumoasă femee putea fi a lui şi cel mai luxos local putea să-l primească şi pe el. Dar nu adulmecă mersul niciunei femei şi nu se îndreptă spre intrarea niciunui local. Victoria îi cerea lichidarea unor socoteli vechi şi pofta răzbunării îi îndrumă paşii spre locuinţa de unde plecase atât de înfrânt.

*

In aceiaşi noapte Mihai fu din nou neliniştit şi nu putu să doarmă nicio clipă.

In contra aşteptărilor lui, sursele de exisenţă pe care le bănuise mai mari la început, erau cu mult mai mici şi mai nesigure, iar condiţiunile vieţii se dovedeau tot mai inflexibile şi mai aspre. Găsise în Tatiana un sprijin sufletesc şi material destul de frumos, dar nu putea să se bazeze prea mult pe el, căci nu se putea obicinui cu ideia că trăeşte ajutat de cineva şi mai ales de o femee. Voia să trăiască singur, prin propriile lui, puteri, de aceia se hotărîse doar să apuce viaţa de piept şi să se lupte cu ea până va răzbi în lume. Se lupta din greu să salveze măcar aparenţele şi, cel puţin faţă de Tatiana, care se îndrăgostise de el pe neaşteptate şi-l ajuta totdeauna cu bani, cu încurajări, cu dragostea ei, voia să pară un bărbat serios cu o nădejde în viitor, cu un rost în viaţă, deşi până în prezent nu avea încă niciunul.

Chiar în ziua aceia îşi amanetase, pentru două sute de lei, la *Muntele de Pietate*, ceasul pe care i-l făcuse cadou mama lui când îşi luase bacalaureatul. Cu toate că avea o meditaţie, singurul lui câştig de până acum, situaţia lui bănească era dintre cele mai rele. Din împrumuturi îşi dădea seama că nu poate să trăiască, fiindcă prietenii dela care s'ar fi putut împrumuta, erau destui de puţini (cei mai mulţi din prietenii săi fiind, ca şi el, debitori nu creditori), iar sumele odată primite ar fi devenit insolvabile, ceeace îl făcea să prevadă curânda epuizare a creditului la amici.

Astfel de gânduri îl frământaseră toată noaptea şi îi fu cu neputinţă să adoarmă. Pe deasupra, impresiile culese dela *Muntele de Pietate* şi cele ce văzuse acolo, îl turburau şi mai mult. Mizeria socială, cu influenţe aşa de adânci asupra stării sufleteşti a oamenilor, numai la *Muntele de Pietate* o văzuse el în cruda ei realitate. Văzuse femei ce-şi amanetau ultimul inel pentru o sută sau două de lei, existenţa de o zi sau nici atât; văzuse bărbaţi ruinaţi, a căror haine tocite mai aminteau încă o epocă de strălucire în viaţa aceluia ce le purta, sau oameni sărmani, tinere fete, capi de familie grea, epave sociale, venind să cerşească, sub o formă mai demnă, ajutorul societăţii în mijlocul căreia voiau să-şi prelungească existenţa anonimă şi mizeria. Un colonel pensionar, vechi client al ghişeului, deoarece funcţionarul îl cunoştea bine şi-i spunea „Domnule Colonel", venise cu un ceas de aur să-l amaneteze din nou, dar fusese amânat pentru a doua zi, fiindcă astăzi se primiseră prea multe obiecte. O doamnă bătrână, desigur decăzută dintr'o înaltă treaptă socială, căci avea o figură aristocratică, ţinând în mâna-i tremurândă un binoclu de sidef şi un şirag de mărgele perlate, se rugase o jumătate de ceas de funcţionarul din dosul ghişeului să-i primească cel puţin unul dintre obiecte; era aproape să plângă când funcţionarul închisese ghişeul, anunţând laconic : „Ceilalţi, veniţi mâine la 9 !" In aceiaşi situaţie era un om venit de jos dintr'o mahala îndepărtată, cu un patefon purtat de doi băieţaşi pe o vargă de lemn. El mergea cu câţiva metri înaintea copiilor îngheţaţi de frig, pentru a nu da să se creadă că sunt ai lui. In sala de aşteptare punea copiii să aştepte alături de calorifer, iar el se amesteca în mulţimea dela ghişeu, lăsând să-i treacă înainte toţi cei ce aşteptau acolo, nădăjduind că el va rămâne ultimul, pentru a aranja singur cu funcţionarul, fără să fie văzut de toată lumea. Ceilalţi clienţi aveau obiecte mici, pe care le ţineau ascunse în buzunare sau pe sub haină şi nu le scoteau decât în faţa ghişeului căutând, să acopere cu spatele toată deschizătura geamului, spre a nu vedea ceilalţi ce obiecte amanetează. El, cu patefonul, nu putea face acest lucru şi trebuia să aştepte până când plecau toţi ceilalţi solicitanţi. De câteva zile făcea acelaş lucru, aştepta mereu dar ghişeul se închidea totdeauna înainte de a ajunge şi el la rând. Atunci făcea un semn discret copiilor de lângă caloriferul de la uşă, şi aceştia fiind învăţaţi de acasă ce trebuie să facă, ridicau iarăşi varga de lemn trecută prin urechea patefonului şi eşeau din sală cu el pe umeri, ducându-se din nou acasă, singuri, căci învăţaseră drumul, pentru a reveni a doua zi la aceiaşi oră.

In cele două zile cât fusese nevoit să aştepte ca să-i vie şi lui rândul la ghişeu, Mihai studiase fizionomia fiecărui personaj şi observase la toţi aceiaşi sfială, aceiaşi grijă de a se feri unul de altul, ca şi cum fiecare s'ar fi dus acolo cu alte interese şi nu-şi putea explica dece oamenii se feresc atât de mult între ei, când ştiu cu toţii că sunt mânaţi din urmă de aceleaşi nevoi imperioase. Ce tristă concurenţă a mizeriei !.., Işi închipuia tragediile reale din urma lor imposibilitatea de a găsi o altă scăpare—şi se gândea şi la sine.

Tot ceeace făcea el i se părea un joc, alături de situaţia tragică a acelor fete tinere ce-şi aşteptau timide rândul la ghişeu, sau a doamnelor în vârstă, speriate de privirile celorlalţi oameni, ca şi cum ar fi surprinse asupra unor furturi. Se întoarse deci dela *Muntele de Pietate* cu o durere nouă în suflet, căci acolo îşi dăduse pentru prima oară seama cât de grea e viaţa pentru unii oameni.

După miezul nopţii, nemai putând suferi insomnia şi singurătatea, Mihai trecu în camera Doctorului. Acesta, ca de obiceiu, se afla la masa lui cu toată atenţia concentrată acolo. Pe pat erau câteva bucăţi de hârtie, schiţe, desene împrăştiate în dezordine. Doctorul — un ratat Doctor în Filosofie care acum se ocupa cu desene, făcând afişe şi ilustraţii de cărţi — era un personaj foarte ciudat pe care nimeni nu-l văzuse vreodată dormind. Ziua lipsea aproape regulat de acasă; noaptea, la orice oră ar fi fost căutat, era găsit treaz în camera lui şi dacă cineva l-ar fi ţinut de vorbă şi ar fi stat zile şi nopţi întregi alături de el, încă nu l-ar fi putut vedea dormind. Mihai ştia lucrul acesta. Petrecuse foarte multe nopţi în odaia Doctorului de când se mutase aici. Când se simţea prea singur sau prea trist se scula noaptea şi trecea în camera acestuia, ca să împartă noaptea cu Doctorul.

Ca deobiceiu, putea să înceapă şi acum una din acele interminabile conversaţii nocturne care ţineau până dimineaţa, Mihai spunându-i Doctorului toate necazurile lui şi cerându-i sfaturi, acesta povestindu-i întâmplări din viaţa lui şi a altora şi căutând să-l încurajeze. De data aceasta nu avură însă timp să intre în miezul discuţiilor lor aprinse, fiindcă la puţin timp dupăce Mihai venise în camera Doctorului, îşi făcu apariţia şi Panait care se întorcea tocmai atunci din oraş. Acesta veni peste ei înainte ca Mihai să fi putut începe a-i spune sau a-l întreba ceva pe Doctor. Panait căzu pe neaşteptate peste ei, ca şi cum ar fi ştiut că aveau de gând să se spovedească unul altuia o noapte întreagă ca nişte copii şi nu trebuia să-i lese. Era foarte radios, gata să izbucnească în strigăte de entuziasm, ca şi cum s'ar fi întors dela o beţie dar prezenţa lui Mihai în camera Doctorului, la această oră târzie din noapte, îl contrarie brusc, şi-i tăie orice elan. La rândul lor, cei doi dinăuntru, şi în special Doctorul, au rămas surprinşi de această intrare neobicinuită a colocatarului lor. Niciodată când se întorcea noaptea târziu acasă, Panait nu obicinuia să treacă prin camera Doctorului, sau să facă cel mai mic sgomot; întotdeauna intra uşor pe uşă, aproape niciunul dintre vecini nu-i simţea sosirea şi rămânea în camera lui netulburat şi netulburând pe nimeni, până a doua zi dimineaţa. De data aceasta însă lucrurile luară o întorsătură nouă în înfăţişarea lui Panait.

— Doctore, am venit să vă zic adio. Mă mut de aici, zise acesta, reţinut, aruncând o privire ciudată spre Mihai.

Doctorul îl examină mai atent, fiind intrigat de felul neobicinuit, aproape ostil în care se priviră cei doi tineri din faţa lui. Prin cap îi trecu fulgerător o imagine imposibilă pentru el: Tatiana aşezată între ei ca un măr de discordie, sau ca un zid despărţitor. Dar nu putea crede în veracitatea acestei imagine, fiindcă nu-şi putea închipui că Panait să fie îndrăgostit cu adevărat de fată.

— Te muţi ? Aşa, dintr'odată !

— Aşa, dintr'odată. Deşi spaţiul meu a rămas neocupat aici, totuşi eu nu mai am aer de respirat. Lacul cu prea multe broaşte tulbură liniştea peştilor, vorbi Panait făcând uz de vechea lui predilecţie pentru imaginile stridente, căutând totdeodată să-l vexeze pe Mihai prin limbajul său cinic şi prin aerul provocător ce şi-l afişă din primul moment.

Mihai neştiind cum să interpreteze aversiunea lui, ar fi vrut să tacă şi să-l dezarmeze prin indiferenţă. Sunt unii oameni în faţa cărora demnitatea şi onoarea n'au nici un prestigiu şi, pentru Mihai, Panait era unul dintre aceştia. Totuşi, nu putu rămâne indiferent în faţa echivocului aruncat cu atâta perfidie de acesta.

— Aş vrea să ştiu atunci, cine părăseşte lacul, zise el cu o delicateţe feciorelnică în voce.

— Peştii în nici un caz nu, fiindcă ei nu pot sări pe uscat şi nu pot să trăiască decât cu capul în apă, răspunse Panait cu o voce fără timbru, sigur de sine, aruncându-i o privire iritată, plină de ostilitate.

— Nu înţeleg nimic, făcu Doctorul, privindu-i interogativ pe amândoi.

— Nici eu, îi răspunse Mihai ca şi cum ar fi cedat în faţa unei absurdităţi.

— Se vede că înţeleg eu prea multe, zise Panait ieşind din odaie. Dar în momentul când să închidă uşa, îşi aduse aminte ceva şi, întorcându-şi capul prin deschizătură, adăogă cu glasul lui piţigăiat : Doctore, ceva mai târziu te rog să treci puţin pe la mine. Apoi închise uşa, dispărând.

Mihai se ridică să plece. Doctorul îi puse cordial mâna pe umăr şi-l întrebă :

— Spune-mi, ce este între voi, ce are cu tine ?

— Habar n'am, te rog să mă crezi. Sunt tot atât de intrigat ca şi tine.

— Ciudat, făcu Doctorul. Un tip foarte ciudat, Panait al nostru.

— Crezi? Mie mi se pare un tip lipsit de orice interes. Pe deasupra vulgar, cinic, instinctiv până la inconştienţă.

— De ce se mută, aşa, dintr'odată ?

— Asta mă întreb şi eu. Nu ştiu nimic, n'am observat nimic.

— Tatiana nu ţi-a spus nimic ?

— Nu. Dar ai văzut în ce mod stupid m'a jignit ?

Tăcură amândoi, în picioare, unul în faţa celuilalt. Doctorul îl iubea pe Mihai şi-i stima caracterul, ceeace nu putea să facă pentru celălalt, şi deaceea jignirea suportată de acesta îl lovise parcă şi pe el. Mihai plecă în odaia lui, surprins şi întristat de afrontul lui Panait, în timp ce Doctorul se îndreptă spre camera acestuia cu senzaţia că e prins între nişte fire încâlcite de telegraf, a căror dezordine trebuia s'o afle şi s'o lămurească în noaptea aceasta.

Din gura lui Panait i-a fost cu neputinţă să afle ceva. Acesta îşi împachetă în geamantanul său arhaic şi în cufărul de nuiele împletite lucrurile ce-i aparţineau şi părăsi numai decât camera, fără niciun regret, fără nicio explicaţie. Doctorul îi ajută să-şi coboare bagajele până în stradă, aducându-i o maşină din prima staţie şi urcându-i cuferele înăuntru. Panait scoase din buzunar cinci sute de lei şi-i dădu Doctorului, pentru gazdă, o restanţă din chirie. Apoi îi spuse:

— Ai să afli, fără întârziere, pentru ce mă mut. Şi dacă ai să cunoşti adevăratul motiv vreodată, atunci ţine minte că în noaptea asta am câştigat opt mii de lei la ruletă. Aşa, ca chestie de destin... adăogă apoi flegmatic, lăsându-se în pernele maşinei nepăsător, ca şi cum ar fi privit viaţa ca un fleac. Era şi răzbunare şi beţie în euforia lui de primitiv.

Doctorul se uită nedumerit după maşina ce se depărta, apoi îşi ridică ochii spre cer, rotindu-şi-i în toate părţile. Mai era puţin până la ziuă. In jurul lui era atâta linişte şi pustietate încât i se părea că a rămas singur sub cer.

PERICLE MARTINESCU

cartea

Un roman de încercare

Viața cea de toate zilele, roman de **Ștefania Velisar-Teodoreanu** cuprinde povestirea vieții unei familii din provincie, a cărei armonie la un moment dat e pe cale să se sfarme. Neînțelegerea dispare și liniștea din familie este restabilită, și cu aceasta se încheie și acțiunea romanului. Personajul principal în jurul căruia se'nchează întreaga acțiune a romanului este **Baba**, o femeie de 36 de ani, măritată de timpuriu cu magistratul Mircea, având un singur copil, pe **Nucă**. Timp de 17 ani căsnicia lor s'a desfășurat normal, înțelegerea fiind oarecum desăvârșită. Cu vremea armonia însă este întunecată. Soția nu se mai putea înțelege cu nimeni. O criză sufletească neexplicabilă sfarmă brusc înțelegerea. Fără certuri, soțul se mută pentru câteva luni la București, însoțindu-și fiul, acum student la Arhitectură. Soția se duce la o vie părintească. Ajunsă aici bolnavă fizicește și sufletește, în mijlocul vieții de țară, printr'o forță curioasă se reface. Cu venirea vacanței celei mari, toată familia se adună la vie și furtuna dispare, restabilind armonia și viața își reia cursul de mai înainte.

Autoarea pare că a dorit să alcătuiască mai mult un roman psihologic, și totuși romanul e lipsit de priviri în adâncul sufletesc al eroilor. Pe deoparte parte, nici acțiunea nu e prea variată, romanul devenind de multe ori monoton, iar intriga nu e bine susținută și nici reală. Avem în față un fapt banal care, pentru a se impune cititorului, ar trebuia nerv, personagii puternice, acțiune logică. Personagiile sunt numai schițate. Astfel, soțul este nuanțat estompat și acțiunile sale par neverosimile. In cele 364 de pagini ale romanului, Mircea apare mai clar cititorului numai în patru pagini, dela 319—323. Până la aceste pagini nu avem posibilitatea să lămurim figura soțului, care, în fond, este cu totul șters, inexistent. Și atunci avem surprinderea să-l auzim spunând despre ființa pe care o iubea și cu care își împărțea vieața că este **neurastenică**: „Totdeauna a fost ceva nepotolit în ea, care s'a accentuat până la morbid. Am convingerea că e neurastenică. De aceea am lăsat-o să facă exact ce vrea, deși m'a costat acest lucru, în speranța că are s'o vindece realitatea, că are să-și dea seamă că tot mai suportabil e traiul obișnuit, cu bărbatul și copilul ei, decât viața solitară cum și-a închipuit-o. [illegible] Dar e nespus de **orgolioasă**, n'are să mărturisească vre-o părere de rău chiar dacă ar strivi-o greu[illegible]le **alese de ea**. Așteaptă să fac eu primul pas, s'o rog să mă primească alături de ea". Și numai după două pagini, soțul vorbește [illegible], total opus părerilor de mai sus: „Dacă e cineva răspunzător, sunt eu. Am luat-o pe Baba aproape copil, fiindcă mi-a plăcut. Nu știu dacă împlinise șaptesprezece ani! A crezut că mă iubește. S'a înșelat, probabil. Cum a venit copilul, **n'am mai existat pentru ea**. Apoi, s'a aiasat într'un fel de mine, dar s'a stins treptat bucuria vieții în ea. Nu cred să-și fi dat seama de ce. Da vina pe mine, că eram distrat, ocupat, brusc uneori. Nu știa că sufeream s'o știu prizonieră lângă mine și că n'aveam puterea s'o liberez".

Și contrastul din judecata lui Mircea nu-și are punctul de plecare din caracterul său: nu era nici nervos, nici nu ura, din contră era o fire logică, un adevărat magistrat, cu toate calitățile și defectele meseriei sale. Deci, contrastul acestor păreri stă în nerealizarea acestui personagiu, este un defect al romanului.

Soția, Baba, personagiul în jurul căruia se învârtește toată acțiunea romanului, este deasemenea o ființă inexplicabilă. Este lipsită de voință, inactivă, nu se'nțelege cu nimeni în vieața sa din mediul orășenesc, în casă și în familia sa. Și totuși, de odată, transpusă în alt mediu, la o vie la țară, femeia fără voință și lipsită de posibilitatea de a cunoaște oamenii, se schimbă [illegible] și izbutește să transforme o lume întreagă. La țară, unde oamenii sunt [illegible], unde [illegible] stricase și [illegible]. Această transformare caută s'o explice autoarea printr'un proces sufletesc, povestit în paginile 283-288. In aceste șase pagini, Baba își judecă întreaga viață, toată ființa ea: „Ea a legat pe aceste ființe împreună. Ea a dat naștere copilului. Ea are răspundere față de el, de ei, și de ea. Ea este vinovată. In aceste câteva file se explică tot romanul. Baba caracterizează pe toți eroii romanului, deapănă toată acțiunea, se vede pe sine însuși și ia hotăriri pe viitor.

Un personagiu, credem noi, nu ni se spune de autor, sau de altcineva, că este bun sau rău, lacom sau sgârcit, ci ni se dau fapte din vieața lui, scene și frânturi din gândul lui pentru ca noi cititorii să tragem singuri concluziile. Ca și în vieață, un om nu se crede pe cuvânt și nici luat pe garanția spuselor de alții, ci el se impune și se prăbușește prin acțiunile sale, prin ceea ce face și gândește zi de zi. In romanul doamnei Teodoreanu, Baba și Mircea nu sunt înțeleși prin faptele lor, ci prin aceste explicații, pe care, pe rând, ni le dau ambii, fără de care romanul s'ar prăbuși.

Și totuși, romanul are și părți bune, pe lângă lacunele de mai sus, la care am putea adăuga și altele secundare. Este, mai întâi, o notă de sinceritate ce se resfrânge peste toată atmosfera romanului și care place. Și mai ales, remarcăm stilul, bogat în imagini. La doamna Teodoreanu imaginile sunt o necesitate și ele poartă pecetea feminității, arătându-ne în orice moment că romanul a fost scris de o femeie.

Romanul, Viața cea de toate zilele, e slab, nereușit. Dar ușurința de scris, stilul ales, mlădios, colorat, având parfumul femenin și la care adăugăm sinceritatea, ne fac să credem că doamna Teodoreanu va izbuti cândva să dea o operă de rezistență.

CRONICAR

Giovanni Papini a împlinit 60 de ani. Prietenii săi florentini vroiau să sărbătorească cu toată cinstea acest eveniment publicând o antologie și o biografie vastă a scrierilor sale alături de un comentariu critic.

Războiul a împiedecat inițiativa. Toți aceia însă care îl citesc și îl iubesc se vor gândi cu căldură la academicianul venerabil de astăzi, care odinioară a însuflețit cu atâta avânt tineresc zilele de bătălie ale gazetelor „Leonardo" și „La Voce".

Florentin ca Dante și ca atât de italian ca și el, universal și catolic, filosof și antifilosofic, povestitor, mărturisindu-ne propriile frământări, nimicind și exaltând, Papini apare colosal sub aspectul multiform al personalității sale.

Tânăr fiind, judeca aspru tineretul italian, pe care îl dorea altfel și propuse chiar o campanie de trezire forțată. Spirit autocritic, dibuind neobosit drumuri nebătute, proteic în tendințe și cercetări, Papini vădește omul timpurilor noui.

Ciclul operei sale, dela Uomo finito la Gog și la Storia di Cristo — magistral tradusă în românește de d. prof. Alexandru Marcu — nu se poate spune că închide o concluzie, că fixează țiuta ideilor și preocupările sale enciclopedice. Dar... Papini mai are multe de spus.

ELISABETA GRECESCU

Fișa bibliografică

HERSENI (TRAIAN). (Mișcarea legionară și muncitorimea. (Institutul de Arte grafice „Presa" D. Andreescu, București"), 1940. 29 p. In 8°. 6 lei.

HERSENI (TRAIAN). Mișcarea legionară și muncitorimea. Ediția II-a. (Imprimeriile „Cuvântul" S. A. R.) București, 1940. 30 p. In 8°. Lei 7. (Serviciul propagandei legionare).

CANTACUZINO (ALEXANDRU). Românul de mâine. Românismul nostru. (Institutul de Arte grafice „Eminescu") București, 1940. 61 p. In 8°. 15 lei (Serviciul propagandei legionare).

BERNEA (ERNEST). Tineretul și politica. (Institutul modern de Arte grafice „Presa", Dumitru Andreescu) București, 1940. 28 (-30) p. In 8°. Lei 10.

COSMOVICI (HORIA). Poziția României în noua ordine europeană (Extras din Revista „Doctrina Fascista" Oct. 1940). Edit. Vremea. București, 1940. 30 p. In 8°. Lei 20.

POLIHRONIADE (MIHAIL). Tineretul și politica externă. Editura Mișcării legionare București, 1940. 32 p. In 8°. Lei 6 (Serviciul propagandei legionare).

BERNEA (ERNEST). Cartea căpitanului. (Institutul de Arte grafice „Imprimeria București" D. D. Rădulescu) București, 1940. 73 p. In 8°. Lei 35. (Serviciul propagandei scrise).

STOICANESCU (C.). Revoluția lui Horia. Editura Mișcării legionare. București, 1940. 120 p. In 8°. Lei 30.

DOBRE (BANICA). Crucificații. Zile trăite pe frontul spaniol. Ediția III-a revăzută. (Editura Mișcării legionare). București, 1940. 117 (-120) p. In 8° Lei 40.

TOTU (NECULAI). Insemnări de pe front. Note din expediția legionară. București, 1940. 135 (-139) p.+1 pl. In 8°. Lei 40.

33. ECONOMIE POLITICA

MAIOR (IOSIF). Problema românizării economiei naționale. Editura „Lumina Românească", București, 1940. 218 p. In 4°. Lei 150.

34. DREPT. LEGISLAȚIE

OTETELIȘANO (ALEXANDRE). Esquisse d'une théorie générale de la Science du Droit comparé. Librairie du Recueil Sirey, Société Anonyme, Paris, 1940. 462 p. In 4°

LUNGULESCU (ILIE N.). Justiția. Tipografia „Luceafărul" Timișoara, 1940. 251 p. 8°. 200 lei.

341. DREPT INTERNAȚIONAL

TRATAT INTRE ROMANIA ȘI BULGARIA semnat la Craiova, 7 Septemvrie 1940. Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Centrală. București, 1940. 27 p. In folio. (Ministerul Regal al Afacerilor străine).

37. INVAȚAMANT. EDUCAȚIE

IONESCU (Pr. Dr. MARIN C.). „Duh și vieață"... Studii modeste de psihologie și de educație religioasă a tineretului. Texte biblice explicate potrivit cu vârsta și stadiile psihologice ale elevilor de curs primar și liceal (fete și băeți). Tip. „Carpați". București, 1940. 468 p. In 8°. Lei 120.

FILOLOGIE GERMANA

— ICH LERNE DEUTSCH. Curs practic de limba germană. Metoda cea mai lesnicioasă pentru a învăța în scurt timp limba germană fără profesor. Ediția a II-a. Editura „Cartea Românească" București, 1940, 390 p. In 4° (Biblioteca limbilor universale).

459. FILOLOGIE ROMANA

PUȘCARIU (SEXTIL). Limba română. Vol. I. Privire generală. (Fundația pentru literatură și artă. Biblioteca enciclopedică). București, 1940. XIV +457 p. + pl. + h. In 4°. Lei 300.

62. ARTA INGINERULUI

KONTESCHWELLER (Inginer M.). Radioelectricitate. Cu 218 figuri în text. (Fundația pentru literatură și artă. Mica enciclopedie). București, 1940. 344 p. In 8°.

Ioan (Lt. C-dor Ing. av. Andrei). Manual de construcții de avioane. (Editura autorului). Bd. Take Ionescu, 27. București, 1940. 233 p. + 2 pl. In 8°. Lei 120.

639. 1 VANATOARE

NEDICI (Dr. GHEORGHE). Istoria vânătoarei și a dreptului de vânătoare. Tipografia ziarului „Universul". București, 1940. XVI+753 p. +1 hartă. In 4°. 320 lei.

655. INDUSTRIA CARȚII

IONNIȚIU (NICOLAE TH.). Despre carte și slujitorii ei. Editura „Cartea Românească". București, (1940). 93 p.+1 t. In 8°. 40 lei.

82. LITERATURA ENGLEZA IN ROMANEȘTE

BARCLAY (FLORENCE L.). Mătăniile (The rosary). Traducere de Jul. Giurgea. Ediția a VI-a. Editura „Cultura Românească" (București, 1940) 449 p. In 8°. Lei 120.

BUCK (PEARL S.). Casa de lut. Vol. I: Țarina; II. Feciorii; III. Casa învrăjbită. Traducere de Jul. Giurgea. Editura „Cultura Românească" București, 1940. 3 vol., in 8°. 350 lei.

FLEMING (PETER). O călătorie dela Peking la Cașmir. Traducere din limba engleză de R. Patrulius. (Fundația pentru literatură și artă. Biblioteca Energia) București, 1940. 411 p. In 8°. 60 lei.

GOLDSMITH (OLIVIER). Preotul din Wakefield. Povestire scrisă de el însuși. In românește de Al. Lascarov-Moldovanu. (Noua colecție Delafras). Editura Cugetarea - Georgescu-Delafras, București, 1940. 228 p. In 8°. 40 lei.

HURST ((Fannie). In marginea vieții (Back Street). Traducere de Camil Baltazar. Editura „Națională Ciornei" București, 1940. 459 p. In 8°. 140 lei.

LEWIS (Sinclair). Dodsworth. Traducere de Jul. Giurgea. Ediția a II-a. Editura „Națională Ciornei" București, 1940. 633 p. In 8° 150 lei.

LEWIS (Sinclair). Strada Mare. (Povestea doamnei Carol Kennicott). Vol. I-II. Traducere de Jul. Giurgea. Editura „Cultura Românească" București, 1940. 397 p. (I); 420 p. (II) In 8°. Ambele vol. 180 lei.

MITCHELL (Margaret). Pe aripile vântului. (Gone with the wind). Traducere de Mary Polihroniade. Ediția II-a. (Vol. I-II). Editura „Națională „Ciornei" București, 1940. 619 p. (I); 628 p. (II). In 8°. Ambele vol. 240 lei.

SCOTT (WALTER). Quentin Durward. In românește de Șt. Dinulescu. Editura Școalelor—Sanft, Craiova, (1940), 545 p. In 8°. 120 lei.

84. LITERATURA FRANCEZA IN ROMANEȘTE

FLAUBERT (GUSTAVE). Doamna Bovary. Roman. In românește de Lascar Sebastian. Vol. I—II. Editura librăriei „Colos". București (1940). 194 p. (I); 195 p. (II). In 8°. Ambele volume 96 lei.

GAVARD (AL.) și A. PERIER. Călătoriile lui Livingston. In românește de Dan Smântânescu. Cugetarea—Georgescu-Delafras, București, 1940. 238 p. In 8°. 60 lei.

LITERATURA ROMANA

BERNEA (ERNEST). Pași în singurătate. Poeme în proză. (Tiparul Universitar București, 1940) 108 p. In 8°. 70 lei. (Rânduiala. Literatură).

EMINESCU (M.). Poezii postume. Ediție îngrijită de Alexandru Colorian și Al. Iacobescu. Cugetarea — GeorgescuDelafras. București (1940), 414 p. In 4°. Lei 100.

GEORGESCU (IOAN). Fumul pământului. Poeme. (Tipografia ziarului „Universul" București), 1940. 84 p. In 8°. Prețul 50 lei.

GHEORGHIU (CONST.-VIRGIL). Caligrafie pe zăpadă. (Fundația pentru literatură și artă. Operele premiate ale scriitorilor tineri români), București, 1940, 33 p. In 8°.

HELIADE - RADULESCU (I.). Poezii. Ediție îngrijită de Ion Pillat. (Pagini alese. Serie nouă., Nr. 37). Editura „Cartea Românească" București, (1940). 46 (-48) p. In 8°. 10 lei.

HRISANT (LUCA). Pietre. Versuri. (Colecția „Adonis", 49). (Tipografia Ștefan Ionescu - Tămădău — București), 1940. 22 p. In 8°. Lei 20.

IORDACHESCU (FLORIN). La Pașa vine un... oltean. Versuri cu humor. Ediția IV populară. Editura „Epigrama" București, (1940). 64 p. In 8°. Lei 40.

LIVADA (ION). Gânduri pentru țară nouă. Poeme. Craiova Ed. C. S. O S. I. 1940. 34. p. (Colecția Sthiutorilor Olteni Săraci). In 8°. Lei 40.

DELAVRANCEA. Viforul. Dramă în IV acte. Editura Socec & co. (București, 1940) 238 p. 8°. 70 lei.

CONSTANT (PAUL). Iancu Jianu. Roman. Cugetarea — Georgescu-Delafras București (1940), 277 p.+2 pl. In 8°. Lei 80.

DENSUȘIANU - FIUL (OVID). Stăpânul. (Dealungul unei generații). Roman. Ediția II-a. Editura „Cugetarea" Georgescu-Delafras — București, (1940). 384 p. In 8°. 100 lei.

DOBROTA (EUGENIU). Soarele din Piatra-Albă. Roman din Carpați. (Editura: Eugeniu Dobrotă, Poiana-Sibiului), 1940. 354 p.+pl. In 8°. Lei 100.

LEVENTE (RUXANDRA). Cenușă. Roman. Editura „Bucur Ciobanul" București (1940). 277 p. Lei 70.

TEODOREANU (IONEL). Tudor Ceaur Alcaz. Roman. Editura „Cartea Românească" București, (1940). 391 p. In 8°. 120 lei.

VELISAR-TEODOREANU (ȘTEFANA). Viața cea de toate zilele. Editura „Cartea Românească" București, (1940). 364 p. In 8°. 100 lei.

AGÂRBICEANU (ION). Amintirile. Tiparul „Cartea Românească" București, 1940. 333 p. In 8°. 100 lei.

DELAVRANCEA. Intre vis și viață. București, Editura Socec & Co. București, 1940. 127 p. In 8° Lei 60.

EFTIMIU (VICTOR). Focuri pe Bărăgan. Nuvele. Cugetarea—Georgescu-Delafras. București, (1940). 239 (-241) p. In 8°. Lei 60.

ELIADE (MIRCEA). Secretul doctorului Honigberger. Editura Socec & Co. București, (1940). 189 p. In 8°.

D. A. VASILESCU

Expoziția „Muncă Legionară"

Incepuse să pară curios faptul că, dintre toate expozițiile de artă plastică deschise în toamna aceasta, nu se găsea una — nici măcar cea a Salonului Oficial — care să mărturisească fiorii unei înnoiri pe măsura ce se resimția în toate domeniile, pe tot cuprinsul țării, după 6 Septembrie. E adevărat că s'a discutat mai abundent și mai aprins decât oricând prin gazete, despre rolul artei în Statul Legionar, preconizându-se țeluri, indicându-se metode, condamnându-se maniere și proclamându-se justificarea altora. In fine, întru cât ne privește, am desbătut problema într'o serie de articole. Conchizând la rezultate teoretice cât se poate mai apropiate de concret, cu surpriză constatăm astăzi, artiștii s'au străduit să închege practic, din instinct artistic, fără niciun îndreptar teoretic altul decât al structurii lor firești.

Expoziția organizației „Munca Legionară" îmmănunchiază toate sforțările tinerilor slujitori ai dalței și penelului, pentru instaurarea unui stil major de artă românească, corespondent estetic al eticei împlinirii pe planuri caste a destinului istoric național. Problema care se punea cu osebire celor ce încercau, dibuind, o cale de expresie adecuată stilului monumental de viață propovăduit de Legiune, era utilizarea mijloacelor universal verificate, ale artei mari, rămase în istoria plastice, — punându-le în slujba unor simțăminte de mărețe omenească, eroism, asceticism idealist și smerenie creștină laolaltă, lăsând libertate talentului individual și înglobându-l cu toate acestea într'un stil colectiv, unitar.

Rolul pe care-l avea de jucat tradiția artistică în elaborarea noului stil e cu atât mai dificil de stabilit, cu cât înfluențele celor sajorite de arta trecutului nostru sunt străine — fie că se vorbește de arta religioasă bizantină sau de cea modernă, occidentală, — producția artistică națională reducându-se la splendidele exemplare de artă populară, cu totuși îndeajuns de aptă să permită respirațiile largi ale unei arte desprinse din meșteșug.

Un mod de expresie care să țină seama de toate acestea, exprimând fondul nostru etnic particular în formă universală, și cu ecouri sufletești ample, caută și gruparea „Munca Legionară". Minunea săvârșită de acest colectiv artistic se vădește mai bine prin alăturarea a două săli, dintre care prima conține o artă așa cum ne-am obișnuit s'o găsim în expozițiile de până azi, legată de gustul individualist al amatorului cu dare de mână, în stare să-și împodobească locuința cu un tablou sau o statuetă de mici dimensiuni, în care rafinamentul artistului să se îmbine cu raritatea emoției. Cea de a doua sală însă, ne introduce într'un climat cu totul diferit. Chiar dacă realizările obiective nu-și revelează dintr'o dată scopul, se simte sforțarea tuturor de a se obișnui cu genul monumental.

Pictura de șevalet face loc frescei, din nefericire prezentată numai în proiecte și doar fragmentar realizată. Temele: „Balada Mioriței" (Basarab), „Intrarea în Ierusalim" (Vânătoru), „Revoluția lui Horia" (Stoica), „Istoria Dacilor" (Zlotescu), pot spune dintr'odată ce înseamnă gamă de posibilități sufletești și tehnice necesită realizarea lor definitivă, iar fragmentele realizate pot da o idee despre modul în care pictorii aceștia legați între ei printr'o adevărată fuziune stilistică, oricât de diferite le-ar fi proveniențele artistice, și fazele anterioare, au realizat cu adevărat „școală". Utilizând aparent pasteca în cadru și liniile conducătoare generale ale frescei bizantine așa cum a fost cunoscută la noi și răspândită după gustul românesc, artiștii nu renunță la beneficiile unor tehnici cu trecut, verificate de ei înșiși în fazele anterioare, oferind avantajul unor teme mari tratate prin sensibilitatea lor îngrupată în tradiție, dar folosind avantagiile inovației picturale. Programul de desfășurare a frescelor, a adăpostului sufletesc propriu structurii noastre etnice, se află în mers de realizare. In domeniul picturii dacă împrejurările o vor permite (Și trebue să o permită!).

Sculptura, gen[illegible] acesta destinat prin însăși natura sa monumentalului, și numai printr'o pervertire redus la rolul de ornament domestic, își regăsește astăzi sensul ei inițial.

D-nii Dumitru Anastase și Cristea Grosu, activi muncitori în ale artei cu toată tinerețea lor, prezintă aceleași constante stilistice, „Fântâna balaurului" primului, „Turnul Credinței" și „Arhanghelul Biruitor" dela Sediul Legionar realizează un stil monumental sculptural ce ține seamă de linearitatea elementară [illegible] a tradiției bisericești ca și (puțin prea mult) de afinitățile orientale ale artei românești. Cunoscând experiențele Bourdelle și Meștrovici, sculptura lor nu se dispensează de câștigurile acestora, obținând într'o sinteză creatoare, un stil cât se poate de adecuat sufletului românesc filtrat de Legionarism. Se recunosc în Arhanghelul d-lui Anastase, în fântâna D-niei sale și în Victoria d-lui Grosu, atât incrustările în lemn țărănești, cât și ceramica populară, îmbinate cu naivitatea [illegible] a iconografiei bisericești. Toate acestea topite într'o personală configurație morfologică, ce face originalitatea grupului.

Regăsind n grupe și pe artiști, te regăsești totodată, descoperindu-ți și neamul, în ceeace are el esențial și creator.

Nu același lucru se poate spune despre arhitectura preconizată aici de d-nii C. Jojea, V. Stănescu, Puchilă și N. Goga. Rezervele noastre provin din dorința sinceră de a se găsi într'adevăr, esențialul arhitecturii românești, pentru promovarea ei în noul stil.

Un stil nu se constitue, se constată. In pictura și sculptura grupului, stilul se impune pregnant în valorile sale românești.

Cu arhitectura, problema e nițel altfel.

Românește, e cinstit, verde, fără prisosuri și podoabe, fără ocoluri. Proporțional, sănătos, măreț și puțin DUIOS totuși.

Arhitectura aceasta, departe de tradiția munteneaască a Cantacuzinilor și Brâncovenești, departe în fă de tradiția gotico moldavă, preconizează coloane reci și dure de temple păgâne, elinești, deasupra cărora pentru realizarea unei „catedrale a neamului" de pildă, sau a unei „biserici de sat", se așează câte un „tempietto" italian stilizat.

Nici Renașterea, nici Antichitatea n'au nimic de-a face cu sensibilitatea ortodoxă a Românilor. Pe urmă lipsa de armonie funcțională a elementelor, izbește. Coloanele nu susțin nimic, fiind reduse la rol de ornament — ineficace și el, deoarece climatului țării noastre îi lipsește soarele care să decupeze tranșant plinurile de goluri, dând efect pitoresc alternanțelor. Mai aproape de stilul rațional internațional al blocurilor, asemănătoare cu docurile din porturi sau cu uzinele, palatele culturale prezentate în machetă sufăr de aceeaș inaptitudine de a exprima sufletul românesc. Pe cât de exact au intuit drumul pictorii și sculptorii grupului, mergând până la anularea dorinței de originalitate individuală, a membrilor, pentru construirea unui stil colectiv original, aproape de nevoile de expresie ale sufletului românesc specific, pe atât se depărtează de el arhitectura care nu poate fi a Românilor, cum nu poate fi românească nici lucerarea criptografică de a înscrie narațiuni în câmpuri sculpturale hieroglifice, ca în „Istoria lui Mihai Viteazul" — simple plăci de gravură încă nestampată.

Dacă indicăm îndepărtări și apropieri de itinerariul hotărât, o facem numai din dorința de a vedea grupul acesta, îndrumat de d. Al. Basarab, pe linia autentică a artei-expresie majoră de viață, așa cum a gândit-o Căpitanul.

„Munca Legionară" e începutul just în multe privințe: un început pe care-l salutăm, tocmai pentrucă e un început care făgăduește urmare, deci.

Sperăm că în curând, Domnilor Al. Basarab, N. Stoica, G. Zlotescu, Vânătoru, G. Zainea, Andronic Cantacuzino, Grosu, Anastase și ceilalți, li se vor alătura noui elemente de valoare.

Arta legionară nu trebue să urmărească a deveni artă oficială, ci artă românească. Nu impusă politic, ci conformă cu spiritul culturii românești.

ION FRUNZETTI

teatru.

NOTE SIMPLE

Saliapin

Bine inspirat a fost scriitorul american care, — așa cum citim într'un ziar din Elveția, — s'a gânăit să înfățișeze întrun volum viața tumultoasă a lui Șaliapin. Ce existență începută cu baloturi grele care au încovoiat umerii atletici ai vagabondului slav și încheiată sub apăsarea gloriei! Barbarul acesta s'a deosebit fundamental de tipul clasic al cântărețului care își înfășoară gâtlejul în flanele și îl unge pe dinăuntru cu albușuri de ouă.

Interpretul lui Boris Godunov dădea drumul unei cascade de râs când i se amintea că ar trebui să observe o disciplină. Cel cu care viața a fost la început vitregă și care izbutește s'o domine, e cel ce o iubește frenetic și-i smulge toate voluptățile. Un pahar cu vin, o țigară și o femee reprezentau pentru fostul hamal satisfacții al căror preț nu era mai mic decât cel al aplauzelor smulse unei săli de premieră, cu domni în frac și doamne decoltate, scânteetoare în lumina pietrelor nestemate.

Uriașul blond a închis ochii cu mulțumirea datoriei îndeplinite, iar cei cari s'au simțit pătrunși de timbrul grav al marelui artist îi vor regreta totdeauna sfârșitul. Căci coardele lui vocale își păstraseră intacte rezonanța, iar puterea de a stăpâni publicul rămăsese aceeași.

P. IOANID

Știri din străinătate

In revista „7 Jours" sunt consacrate două pagini aspectelor pe cari le reprezintă în momentul de față viața pariziană.

„Ceeace domină actuala stagiune teatrală, scrie colaboratorul hebdomadarului referindu-se la teatrele Parisului, este gustul evadării în vis, și lucrul e foarte semnificativ. Realismul este ocolit cu groază. Teatrul poetic triumfă pretutindeni". Exemple: Dama cu Camelii, Pescuitorul de umbre, Idiotul satului, Jazz, Léocardia. „Parisul se refugiază în oaza murmurândă a visului", încheie autorul articolului.

* * *

Danielle Darrieux a fost invitată la Hollywood să joace ntr'un film și i s'au oferit pentru rolul acesta 7 milioane franci, — suma cea mai mare dată până acum unei vedete. Norocoasa artistă se află în prezent la Cannes unde studiază scenariul și... oferta.

*

Opiniile unui director de teatru parizian despre spectatorii săi:

„Ei sunt eroici! Să vii la Batignolles pe frigul ăsta, pe întunericul ăsta, să te înfățișezi la teatru la orele 7 și jumătate, deseori fără să fi mâncat, — și toate astea ca să vezi, ce? DAMA CU CAMELII! Eu, în locul lor, cum aș mai rămâne acasă!".

* * *

Vivianne Romance turnează la Nisa în filmul „La Vénus aveugle" și, în orele libere, scrie. Scrie o carte asupra cinematografului intitulată: „Meseria de vedetă".

Maurice Rostand a scris o nouă piesă: „L'Enchanteresse" care se repetă la Théâtre de l'Oeuvre.

*

Lipsită de celace americanii numesc „Sex-appeal", Paula Wessely nu poate oferi decât resursele bogatului ei talent. Scundă, grăsuță, dar jucând simplu și sincer, ea isbutește să emoționeze mai mult decât cele mai exhibiționiste și temperamentoase „stele", al căror bagaj artistic se compune din poze studiate, toalete scumpe și joc exagerat. Paula Wessely va juca în rolul principal femenin n filmul ce se va numi: *viață pierdută".*

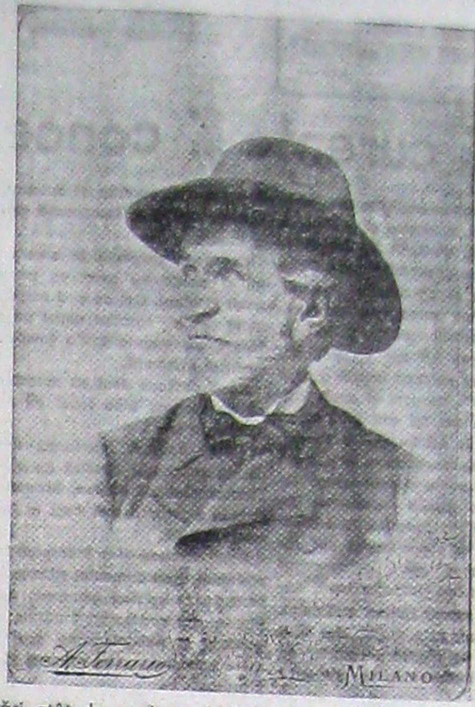
* * *

Ginger Rogers, exuberanta dansatoare care a câștigat multă glorie și multe milioane în filmul american, punându-și la contribuție talentul coreografic, pe lângă hazul cu care interpretează un anumit gen de roluri, va fi văzută în filmul *„Haimanaua"*. Zice-se că e o producție de o factură nouă și interesantă.

*

Harry Baur va interpreta încă un rol într'un film cu subiect rusesc. De data aceasta, corpolentul artist va întrupa pe călugărul Rasputin, cel care a contribuit în bună parte la tragedia familiei Romanovilor. Dealtfel filmul va fi intitulat: *„Tragedia imperială"*. Alături de Baur, Marcelle Chantal va fi împărăteasa Alexandra Teodorovna, iar rolul Țarului Nicolae al II fi va creia Jean Worms. Pierre Richard Willm va fi interpretul prințului Igor, unul dintre dușmanii înverșunați ai lui Rasputin.

COMEMORAREA LUI G. VERDI

Cu începere dela 27 Ianuarie se organizează în întreaga Italie mari manifestații muzicale și artistice pentru omagierea memoriei lui Verdi dela a cărui moarte se împlinesc 40 ani. Astfel, la „Regio", stagiunea lirică va fi inaugurată cu trilogia Traviata, Trovatore și Rigoletto. O expoziție va înfățișa partituri, scrisori, fotografii, manuscrise, — toate evocând personalitatea și munca marelui compozitor.

Născut în 1813 și mort în 1901, Verdi, fiul unui modest cârciumar, a simțit din primii ani ai copilăriei o pasionată chemare pentru muzică.

Dealungul unei vieți plină de tot felul de piedici, — când a vrut să se înscrie la Conservatorul de muzică, a fost respins pentru... lipsă de vocație, — presărată cu nenorociri intime, — în trei luni i-au murit doi copii și nevasta, — Verdi a perseverat eroic, socotind că are datoria să contribue la înălțarea și la îmbogățirea sufletului semenilor săi.

A izbutit. A murit încărcat de glorie, — iar recunoștința concetățenilor și a omenirii întregi este exprimată chiar acum în împrejurări atât de sumbre, chiar acum când detunăturile bombelor încearcă să acopere melodiile divine ale genialului artist.

TRECUTUL VORBEȘTE

ACUM 50 DE ANI

19—26 IANUARIE 1891: „Românul" subliniază că „după cifre exacte, opereta „Voevodul Țiganilor" a adus casei Teatrului Național suma de 130.000 lei".

— In seara de 25 Ianuarie pe prima noastră scenă s'a reprezentat opereta „Briganzii" cu d-nele Kayser, Welner și cu Hasnaș, Catopol, I. Petrescu, Băjenaru.

— La Teatrul Theodorini din Craiova face serie comedia muzicală: „M-lle Nitouche".

— In provincie, activitate teatrală cu continuitate numai la: Craiova, Iași, Galați, R. Vâlcea, Bârlad.

In beneficiul directorului, trupa condusă de A. Marinescu, a reprezentat la Bârlad: „Coada Dracului".

— Teatrul Național din București a pus în repetiție drama **Narcis** cu Gr. Manolescu în rolul titular.

— Marea actriță Frosa Sarandi a fost decorată cu **Bene Merenti** cl. I.

— „Telegraful Român" din 24 Ianuarie scrie că „Ziarele din Lisabona aduc știrea că tenorul Gr. Gabrielescu a obținut un mare succes pe scena Teatrului San Carlo în opera **Othelo** de Verdi.

ACUM 25 DE ANI

19—26 IANUARIE 1916: In seara de 19 Ianuarie are loc la Ateneu concertul orchestrei simfonice a Ministerului Instrucțiunii Publice, sub conducerea lui Dim. Dinicu. In program: Beethoven, Rabaud, Wagner.

— Pe scena Teatrului Alhambra se reprezintă, seară cu seară, revista de mare succes „Ce-am avut și ce-am pierdut" de A. de Herz, cu Niculescu-Buzău, Marioara Bodescu, Leontina Ioanid, etc.

— Pe ecran apar vedetele timpului: Fern Andra, Maria Carmi, Francesca Bertini, Asta Nielsen, Mario Bonnard, etc.

— Teatrul Național a înfățișat o nouă premieră: **Zaza**, piesă în cinci acte de Pierre Berton. Protagoniști: Maria Filotti și Nelly Santa, Ar. Demetriad și I. Livescu.

— Compania de operete „Grigoriu" a prezentat pentru întâia oară drama lirică „Werther" de Massenet. Mare succes al lui Leonard și al d-nei Elena Jippa. In distribuție încă: baritonul Pădureanu, basul Alexiu, Petrovicescu, etc.

— In turneu cu piesa „Cei cinci din Frankfurt" ansamblul condus de d. Victor Antonescu este pretutindeni salutat cu simpatie.

— Neobosita trupă de revis e, dela Teatrul Eforia, de sub conducerea d-nei Marioara Ciuky și a d-lui C. Tănase, joacă cu antren noul succes: „Cacialmaua".

ECRANUL

CINEMA CAPITOL: „Iți amintești?.." cu Robert Taylor Greer Garson și Lew Ayres. — Un bun documentar românesc: „Mânăstirile Bucovinei"

Robert Taylor este unul dintre fericiții actori privilegiat de soartă și de publicul femenin... Inalt, frumos, înzestrat cu mult vino-încoace, și-ar putea îngădui chiar o lipsă totală de talent fără să piardă din admirația cu care îl întâmpină marele public.

Deaceia, se vede, nici producătorii nu-și bat prea mult capul cu alegerea scenariilor în care îl pun să joace.

Nu e cazul filmului de care ne ocupăm acum, unde acțiunea începe într'un chip foarte interesant, arătându-se plină de neprevăzut. Deși povestea cu apariția unei femei în prietenia veche dintre doi tineri nu e tocmai nouă, chipul cum autorul însinuează mărul discordiei, și dibacea prezentare a preludiului „Trădării", dau întâmplării o notă de originalitate care nu scapă spectatorului. Candoarea cu care cei doi „păcătoși" își consumă clipele de bucurie, furate unui prieten, reflectă asupra lor o pronunțată lumină de simpatie, făcând să fie privite cu multă bunăvoință și scăderile morale. A-ți părăsi logodnicul ca să te duci după prietenul său nu-i o faptă prea frumoasă. După cum e la fel de urât să iei logodnica celui mai bun prieten. Cu toate acestea, Robert Taylor în rolul necredinciosului amic, iar Greer Garson în acel al logodnicei, cuceresc simpatia și... ertarea noastră, grație unui joc simplu și emoționant. Alături de ei, Lew Ayres, în rolul logodnicului cu aerul unui găgăuță prea credul, desvălue o filosofie a resemnării, lăsând lucrurile să-și urmeze cursul lor firesc.

Ce păcat că scenaristul ne-a oferit până la urmă o decepție, căci, în loc să fi repetat în sens invers întâmplarea dela începutul filmului, justificâând introducerea ca element de surpriză a episodului cu preparatul care produce amnezie pe un timp determinat, folosește acest amănunt de roman-foileton, fără nici un scop final. Spectatorul simte că scenariul șchioapătă aici, și tocmai când se'ntreabă dece femeia care călcase greșit nu-și revine din amețeală, filmul s sfârșește mai puțin americănește decât te-ai fi așteptat.

„MANASTIRILE BUCOVINEI"

Iată un documentar conceput după un plan bine studiat și tot pe-atât de bine realizat — căci a fost întocmit după un scenariu, și nu pare să fi fost fotografiat — potrivit unui vechiu și rău obiceiu — la întâmplare. Bogăția arhitectonică, pictura, odoarele bisericești cât și cadrul de frumusețe rustică ce înconjoară vechile locașuri de închinăciune, au fost redate în plină viață, iar nu înfățișate ca inerte piese de muzeu. Astfel s'a păstrat întregul colorit și toată lumina specifică a provinciei îmbogățite de domnii Moldovei cu atâtea ctitorii. Valoarea filmului este sporită prin redarea laturei etnografice, pretext pentru interpretarea cinegrafică a moravurilor și tradițiilor locale. Petreceri, jocuri, nunți: iată o serie de subiecte ce pot fi minunat redate pe ecran, cu toate accesoriile lor sonore. Filmul prezintă pe lângă calități artistice, puțin obicinuite la un documentar, și un bogat material instructiv și mereu interesant.

MARIN IORDA

William Powell

CRONICA DRAMATICA

TEATRUL NAȚIONAL. (Sala Comedia). NUNTA LUI FIGARO, comedie în 5 acte de Pierre Caron de Beaumarchais. In românește de Gh. Bumbești.

Vineri, 10 Ianuarie 1941, Teatrul Național a prezentat cu mult succes, în premieră de stagiune, amuzanta comedie „Nunta lui Figaro".

Să prindem prilejul de față spre a aminti că aceasta este piesa care a făcut cunoscut publicului nostru pe dramaturgul francez, acum aproape 100 de ani, la 29 Martie 1847, când piesa a fost jucată de prima dată pe scena teatrului francez din Iași.

Și mai notăm că după italianul Goldoni, Beaumarchais este al doilea dramaturg din secolul al 18-lea, reluat în această stagiune, spre deplina satisfacție a publicului doritor să petreacă o seară plăcută și plină de surprize.

Nunta lui Figaro nu e, sub raportul artei, piesa cea mai izbutită din repertoriul lui Beamarchais, dar este cea mai amuzantă, mai puternică în efecte. Deși vie atacată de critică, în 1784, când a văzut lumina rampei, iar autorul tratat de farsor vulgar, piesa a repurtat un succes nemai întâlnit până la ea și deatunci n'a încetat să facă săli pline, să atragă lumea, și continuă a interesa chiar în vremea noastră.

De unde provine această calitate a piesei?

Beaumarchais, al cărui nume se leagă și de încercările de a se creia drama, genul serios, și-a propus să aducă în teatru veselia, râsul, gluma cu aluzii de actualitate, în sfârșit să amuze pe oameni, cum făcuse cu multele lui pledoarii în justiție.

Și dacă piesa prinde și azi e dovada cea mai sigură, cum spunea însuși autorul, că moravurile și defectele — așa de viu zugrăvite de el — nu s'au schimbat, au rămas aceleași, s'au deghizat numai sub alte înfățișări.

Nunta lui Figaro nu se ridică la rangul de comedie de moravuri, și nu e nici o icoană a claselor sociale de dinaintea de marea revoluție franceză, deși Ludovic al 16-lea spunea că piesa echivalează cu căderea Bastiliei.

In schimb, comedia de față are de toate: satiră socială, atacuri politice, situații de vodevil, scene de duioșie, intrigă, mai ales intrigă și dealungul celor 5 acte lucrurile se amestecă, se încâlcesc, și se limpezesc, autorul știind să învingă, cu multă abilitate, toate greutățile de tehnică.

De aceea place și azi și va plăcea totdeauna, acest amestec pitoresc, ciudat, inegal și plin de vervă.

Direcția Teatrului Național a avut o ideie fericită prin această alegere.

Montarea în genere bună. Decorurile d-lui Traian Cornescu, ca și costumele d-nei Florica Scârțan au realizat destul de bine atmosfera vremii. Coreografia și baletul, de subt conducerea d-nei Iris Barbara și d-rei Vera Proca-Ciortan, executate cu grație și tinerețe: au plăcut.

Regia d-lui Victor Bumbești — care este și traducătorul piesei — a știut să armonizeze toate elementele și să ne dea un spectacol izbutit. De sigur sânt mici distonări, dar ele nu răpesc farmecul piesei, care a fost mereu aplaudată.

Să nu se uite că mica scenă a sălii Comedia, nu e o scenă ideală pentru bogatul ansamblu al piesei de față.

In ce privește interpretarea, ea s'a apropiat mult de ceea ce ar trebui să fie teatrul lui Beaumarchais. Spun aceasta, fiindcă personajele creiate de dramaturgul francez au stări sufletești foarte variate, subtil nuanțate contrarii chiar, iar unele, ca Figaro de pildă, sînt, cum s'a spus de atâtea ori, imgainare, fără corespondent exact în lumea reală; deaceea interpretarea nu-i chiar așa de ușoară.

In genere, toți actorii au fost în notă justă.

D-l A. Critico, în contele de Almaviva, a jucat cu toată eleganta, noblețea și demnitatea cerute de rol.

D-ra Elvira Godeanu a știut să pue o sensibilitate discrètă, rafinată, să exprime diferitele stări sufletești ce o frământă: simpatia pentru paj, mânia femeii lienite. Infățișarea, gesturile au ajutat-o mult în acest rol.

La fel, d-ra Marieta Deculescu a avut vioiciunea și veselia cerute de rolul d-sale, iar în actul V a imitat destul de bine vocea d-rei E. Godeanu. D-ra M Deculescu este o mică răsfățată a publicului nostru: de aceea caută uneori efecte de sală și în interesul d-sale ar trebui să le evite: sînt uneori cam ieftine.

Natural, rolul cel mai greu este al lui Figaro; sînt atâtea nuanțe în structura acestui personaj și atât de ciudatei D-l Niky Atanasiu a isbutit în bună măsură să se apropie de justa interpretare. Așa în actul II a avut un minunat joc de mimică; în actul III, scena dintre conte și Figaro interpretată cu finețe și subtilitate. Insă în monologul din actul V-lea, ar trebui să fie mai nuanțat și să sublinieze toate intențiile.

N'am putea afirma că a fost un Figaro ideal, dar e o creație care va conta în cariera d-sale.

Regretăm că nu putem spune nimic bun despre d-ra Doina Missir-Drăguș, care a jucat rolul pajului Cherubin. Auzim că d-sa este o tânără debutantă. Aceasta ar explica scăderile interpretării, dar n'ar justifica atribuirea rolului, care are destule greutăți.

E vorba aci de un tânăr inelegiștit, frământat de dorințele nelămurite ale pubertății, și care dela timiditatea ce încearcă în prezența contesei, trece la îndrăzneli de ștrengar, de „polisson", față de celelalte femei. Se cere deci pentru acest rol multă vioiciune, sensibilitate aprinsă și temperamentul ca și înfățișarea fizică a d-rei Doina Missir nu sânt deloc potrivite acestui rol. Vrând să facă o săritură... grațioasă, s'a împiedecat și a căzut. Ii dorim să nu fie un funest presaj.

Romanța cântată de d-sa în actul II, în buduarul contesei, a obținut aplauzele unei părți din sală. Să fi plăcut oare numai în acele părți, jocul d-tale?

In fine restul interpreților au contribuit efectiv la succesul piesei care va face, sigur, multe seri de spectacol.

Ne mulțumim a cita pe d-na Sonia Cluceru în Marceline (am fi dorit totuș ca, după recunoașterea fiului, să-și schimbe jocul, să fie mai maternă, mai gravă), pe d-ra Corina Constantinescu în Fanchette, cu un joc destul de agreabil, și pe d-nii: Gr. Mărculescu în Bazile, O. Brădescu în Bartholo și, în fine, hazosul I. Manu în Don Gusman Brid'oison.

HORIA RADULESCU

MEMENTO

TEATRE

● Studioul Teatrului Național a reprezentat eri Joi, în matineu, *pentru întâia oară*, piesa lui Shakespeare: „Doi tineri din Verona". O inovație îndrăzneață și lăudabilă, care se integrează în acțiunea de dârză ridicare a nivelului cultural al masselor. Prețul unic de intrare: 30 lei!

● Astă seară, Vineri 17 Ianuarie, premieră la Teatrul „Tudor Mușatescu" cu „Totul pentru doamne", comedie în trei acte de autorul italian Nicola Manzari.

● Trupa teatrului „Regina Maria" pornește în turneu, sala acestui teatru urmând să fie folosită pentru reprezentațiile Operei Române.

● Miercuri 22 Ianuarie, premieră la Teatrul Cărăbuș cu revista: „Tănase... tot Tănase".

CONCERTE

● A avut loc Miercuri în sala Dalles concertul d-șoarei Gabriella Lupancea.

EXPOZIȚII

● Pictorul ardelean Nicolae Brana a deschis Miercuri a patra expoziție a sa de pictură și gravură la Subsecretariatul de Stat al presei și propagandei.

● Eri Joi s'a deschis la Dalles expoziția pictorului Sorin Ionescu.

muzică·plastică·ecran

FAPTE și IDEI

Idei, curente și concepții de viață

Veacurile ce se scurg mereu, aduc cu ele idei strălucite și patimi aprinse virtuți mari, și păcate grele care frământă și modifică încontinuu mentalitatea și aplecările omului, îndrumând tot mereu spre alte obiective interesul obștesc. Veacul nostru modern își are spiritul său specific, care ne face impresia unui om înfumurat, arogant și crud. Precum fiecare om își are înfățișarea sa proprie, la fel își are și fiecare veac spiritul său caracteristic, care determină formele și orientarea vieții. Lucrurile rămân aceleași. Ele nu se schimbă; ceea ce în adevăr se schimbă este lumina, ce se proectează asupra lor. Logica argumentării rămâne neschimbată, dar se tocește sensibilitatea sufletelor. Spiritul vremii este aspru, dar este predominat în regulă obișnuită de sentiment. Sentimentele vii operează cu patimă și, în avântul lor, ele ating deseori extremele fanatismului.

Aceste sentimente devin atât de covârșitoare, încât își impun propriul lor limbaj.

Doresc și caut cu tot dinadinsul să vorbesc omului modern în pagina găzduitoare a acestui organ de publicitate.

Țin de a mea datorie să mă întreb cinstit din capul locului: Voiu fi în stare oare să-i înțeleg sentimentele, aspirațiile și limbajul lui?

Voiu putea oare să-i pricep frământarea și agitațiunile lui sufletești?

Trebue să fim indulgenți față de metafizica omului modern, întru cât și veacul nostru are o concepție greșită despre creștinism.

Omul veacului nostru vede pretutindeni greutăți de neînvins, tocmai fiindcă se zbate în lațul părerilor greșite și a ideilor preconcepute și superficiale despre iconomia spiritului creștin.

El socotește autoritatea drept lespedea de mormânt a individualității, iar adâncirea vieții sufletești ca o stare nostalgică și bolnăvicioasă.

A simți necesitatea unei concepții de viață, este semnul cel mai elocuent, că omul se îndreptează spre conștiința de sine.

Omul începe a fi om abia în clipa în care încearcă a-și forma o concepție despre viează. Concepția vieții începe să se înfiripeze, când omul privind lumea, ia seama că lumea nu e întru toate identică cu el. Din acea clipă el devine tot mai serios și mai gânditor, căci începe să vadă ceea ce până atunci nu întrezărise niciodată.

Găsindu-se dintr'odată în fața necunoscutului, ce poziție va lua el?

Se va așeza pe un punct pierdut al periferiei nemărginitului, ori în centrul lumii? Se va ghemui într'un ungher ferit, ori va tinde neîncetat spre culmi însorite? Se va considera coroană pe fruntea creațiunii, sau cenușă și un nimic sub călcâiul de fier al necesității?

Cum e locul ce și l-a ales cineva în lume, așa va fi și lumea și vieața lui.

Cel ce și-a ales un loc de onoare, va avea o vieață curată, senină, nobilă și conștientă, iar cel ce acceptă să fie servitor și salahor, va duce o existență întunecată ștearsă și crudă.

Cel ce-și respectă în sine sufletul și vieața va avea un caracter nobil și ideal. Cel ce și-a negat sufletul și s'a degradat astfel pe sine însuși, va vegeta într'o josnică și amărîtă existență.

Nu e deajuns deci să muncim, ci să ne alegem bine locul ce ni se cuvine în lume.

Vieața noastră interioară depinde de concepția noastră de vieață. Firmamentul ei, lumina, furtunile și nopțile ei, vor fi așa cum ni le-am creat noi.

Omul modern și-a îndreptat toată nădejdea spre domeniul științei, care fecundează spiritul omenesc, dar a pierdut din vedere că eroarea, exagerarea și neînțelegerea sunt inerente unor asemenea ostenelI și aspirațiuni.

Este drept: cultura aduce cu sine idei nouă, pe care trebue să ni le însușim, dar pe lângă lumina acestora, trebue să privim necurmat și **spre aceea lumină divină, care este un fapt, iar nu o invenție omenească**, și care lumină nu poate fi explicată nici prin progresul științelor naturale și nici prin evoluția istorică a omenirei.

Al doilea scop către care zorește torentul vieții moderne este umanismul, a cărui lozincă e „natura"; „viața omenească"; „lumea cea frumoasă" și „pământul". In serviciul acestui curent stă technica și arta.

Cultura vrea să creeze, pe seama omului, aici o lume frumoasă, plină de lumină și de plăcere, cu condiția însă ca lumina și plăcerea aceasta să fie împrumutate din ordinea naturală, iar nu din cea supranaturală. Sentimentul frumosului îl trezesc și-l alimentează artele și poeții și tot ei au menirea de a arăta diferitele plăceri nobile, ce ni le oferă natura. Poeții cântă durerile și sbuciumul inimii omenești și te entusiasmează pentru idealurile vieții. Nu trebue să uităm că ei caută numai omenescul pretutindeni; în artă, în religie, în istorie și în vieață. Spiritul timpurilor nouă și mai ales războaiele lui Napoleon au deșteptat sentimentul național și au desvoltat iubirea de rasă. Cultura cucerește, pas de pas, pământul, globul și istoria, lărgind astfel granițele între care se desfășoară vieața și activitatea omului". (Martinescu: Christache Eftk).

II
SPRE ZĂRI CREȘTINE

Fără să disprețuim aceste comori ale naturalului din care spiritul omenesc s'a îndestulat atâta vreme, noi vom îndrăzni să îndreptăm năzuințele și aspirațiunile omului spre alte zări, fără să-l îmbrâncim sau să-l amăgim să evadeze din sfera pur naturală a resurselor pământești.

Intenționăm să păstrăm conținutul culturii noastre de azi, **dar să-l întregim.** Și când vom izbuti să întregim și să contopim într'un întreg armonios concepția de vieață a veacului nostru cu concepția vieții spirituale supranaturale a creștinismului, dar în așa chip în cât să impresioneze și să inspire respect culturii moderne, atunci sunt absolut sigur că se va risipi toată nepăsarea și tot disprețul ce s'a întins dela o vreme în jurul credinței noastre creștine.

Mai mult: credința creștină va deveni astfel centrul de atracție al sufletelor, fiindcă aceste suflete nu vor putea să găsească nimic altceva mai sublim și mai potrivit cu natura lor de cât această credință.

Numai sufletul omului e în stare să simtă aevea că „lumea cea frumoasă" și vieața cea plăcută ce ni le oferă cultura, sunt în sine de o tristeță desolantă și de o durată amăgitoare, că trandafirii înfloriți ai obrajilor se prefac așa de repede în petele febrii morbide, că vieața aceasta fără contemplarea infinitului metafizic, e doar o deșteptare fără rost la conștiința unei crude nimiciri totale. Totul e așa de mic, așa de searbăd, așa de plictisitor în vieața de aici, fiindcă-i lipsește conținutul, adevărata inspirație și virtuție, sufletul artei și patosul virtuții. Totul se târăște pe pământ, prea puțin importă, dacă se târăște câteodată și printre flori.

Prin nimic nu ne putem ridica din colbul acestei vieți terestre de cât prin văpăile sfinte ale religiozității.

Vieața ar fi prea strâmtă, dacă am privi-o numai ca pe o grădină a plăcerilor. Ea trebue să ne apară ca o vastă arenă de luptă și de împlinire a datoriilor. O asemenea transformare nu putem s'o dobândim de cât privind-o sub unghiul eternității.

Disonanțele vieții de azi se acordează în chip armonios numai sub imperiul religiunii creștine.

Frumosul natural e viguros, dar vremelnic. Frumosul artistic este imaginar. Numai frumosul religios e real și veșnic.

Cât de bogată și cât de isbucnitoare este vieața interiorizată. Cei mai interiorizați oameni sunt sfinții.

Concepția viguroasă, plină de avânturi mărețe, interiorizată și reală în acelaș timp nu poate fi de cât concepția religioasă a vieții, căci numai aceasta poate îmbrățișa toată adâncimea vieții din străfunzimele căreea isbucnesc isvoarele vieții.

Omul trebue să fie religios, căci religia îi conferă nobleță și demnitate, iar omul, își pierde credința în demnitatea și numele lui îndată ce se desparte de Dumnezeu.

Se mai susține de către mulți gânditori că adevăratul ideal al vieții este contopirea într'un tot intim al religiei, științei și al artei, fiindcă omul numai prin trăirea tuturor acestora va putea ajunge la deplinătate, desăvârșire și armonie.

Numai concepția creștină poate să realizeze un asemenea climat sufletesc, care ne va învrednici să căutăm scopul vieții în noi, iar nu în afară de noi, să trăim plini de bucurie o vieață **deplină, interiorizată și intensivă.**

Preot MARIN C. IONESCU

AL. BASSARAB: „Miorița" (fragment de frescă).

Actualități franceze

Cu toată tristețea ce apasă azi Franța, Parisul a ținut să celebreze și anul acesta revelionul din Ajunul Crăciunului. E un obicei prea îndătinat și prea scump, ca să-l fi lăsat de tot uitării. Cine a avut prilejul să trăiască numai o singură dată, acest moment la Paris, în vremuri normale, și-a putut ușor da seama, de însemnătatea pe care o acordă Francezii acestei datine religioase. Și nu știi ce să admiri mai înainte: feeria de lumini ce farmecă ochiul, risipa de voie bună, de râsete, freamătul străzilor ce începe în amurg și nu încetează decât în zori? Desigur, vremea noastră nu e vremea marilor sărbători. Când frigul de afară răzbește și în casele prea puțin încălzite, când masa e prea săracă, ce sens mai poate avea Moș Crăciun?

Și totuși s'a celebrat și acest reveillon: modest, cu o simplă cină în locul supeului bogat, sau cu o banală seară de teatru; dar mai ales n'au uitat ca în pantofii micuților să se găsească a doua zi darurile cât de simple ale bunului Moș Crăciun. Să păstreze cel puțin copiii, imagini mai fericite!

• • •

Parisul înseamnă teatru, Parisul nu poate trăi fără teatru. A repeta formula aceasta înseamnă a nu evita banalitatea; și totuși e o realitate adâncă, permanentă.

Dovadă că treptat - treptat teatrele își reiau acivitatea.; că se caută diferite forme de organizare, pentru a se asigura existenfța teatrului până și în cele mai modeste așezări omenești.

Astfel, de curând s'a redeschis la Paris, subt direcția d-lui Lartigne, **Théâtre de l'Avenue,** cu celebra piesă a lui Bernard Shaw, **Sainte-Jeanne** (Subt titlul de Joana d'Arc s'a jucat și la noi pe vremuri).

Rolul greu al eroinei, jucat mai înainte la Théâtre des Arts de doamna Pitoëff, a fost interpretat de data aceasta de artista Jany Holt (dacă nu mă înșel o compatrioată a noastră) care s'a achitat onorabil în deosebi prin posibilitățile ei poetice. (Cred că publicul nostru cunoaște această artistă din câteva filme franceze rulate aici, anii trecuți). Dar nici subiectul, nici ironia caustică a lui Shaw nu au avut darul să placă publicului.

De aceea directorul vrea să monteze ceva care să corespundă nevoii de destindere sufletească de azi, un spectacol de music-hall, în genul teatrului A.B.C., unde, până la izbucnirea războiului puteai petrece o seară de râset, de voie bună, de spirite fine, și unde trebuia să-ți reții bilet cu multe zile înainte de spectacol.

Fiecare rău își are remediul lui. Și e bine să-l cunoaștem.

• * •

Să poți surâde când amărăciunile te asaltează din toate părțile nu e dovadă de superficialitate, ci dimpotrivă e semnul unei forțe morale, al unei rezistențe sufletești.

Un cântăreț din Montmartre — pitorescul colț parizian — d. Pierre Dac a compus o șansonetă pe tema... untului ce nu se mai servește la micul dejun: **Muzeul untului, fondat de tovărășia bătrânilor partizani ai micului dejun.**

S'a vorbit și se vorbește mereu de superficialitatea franceză, de spiritul lor de persiflare; dacă această acuzare se întemeiază pe fapte ca cele de mai sus, suntem gata să o subscriem oricând.

• • •

Subt titlul **„Acei pe care-i așteaptă pământul". (Ceux que la terre attend),** d. Joseph Pesquidoux, dela Academia franceză, discută problema exodului elementelor rurale spre orașe, subt toate aspectele.: moral-social, economic, și chiar național. Acest exod a fost pretutindeni și totdeauna privit ca un fapt nefericit. Insă plecarea dela țară a femeii sau a tinerei fete, e și mai dureroasă și ridică grele probleme. Vieața agricultorului, o meșteșugarului și chiar a fermierul nu e posibilă la țară fără cămin, deci fără femeie. Rolul și influența ei în vieața conjugală sunt mult mai mari aci, decât la oraș. De aceea și exemplele de căsnicii fericite vin mai mult, tot de acolo. Cel puțin pentru trecut. Căci azi, femeia aceasta care să vegheze la toate și să supravegheze în deaproape toată activitatea unei familii, femeia aleasă din dragoste și așteptată cu înfrigurare, se găsește din ce în ce mai greu. Vieața de izolare, de preocupări zilnice, de sacrificiu chiar, nu mai atrage: imaginea vieții orășănești privită numai subt aspectul ei modern și frivol e mai ademenitoare. Și totuși, fără femeia înțelegătoare, nu-i posibilă existența la țară.

E și acesta un semn al vremurilor noastre și nu din cele fericite.

• • •

Anul 1940 s'a încheiat pentru Franța cu grele suferințe și sângerări dureroase. Dar dealungul istoriei ei atât de frământate țara a mai trăit momente cel puțin tot atât de grele. Și a știut să se ridice prin muncă, prin dârzenie, prin speranță.

Rezistența la suferință e de multe ori mai mântuitoare pentru neam decât forța în luptă. Istoria stă mărturie dar și îndemn de a înfrunta încercările grele de azi și a spera în zile mai bune, mai luminoase.

Iată dece domnul Roland Dorgeles, dela Academia Goncourt numește anul care a început anul speranței (l'année de l'espoir) în ridicarea țării prin virtuțile nobile și permanente ale poporului: muncă și tenacitate

Răboj

(Urmare din pag. 1-a)

vilizate. Iată celace nimeni nu îndrăznește să spună".

„In momentul actual, singură Franța apare deasupra sarcinei sale, dar nu e îndeajuns de tare — din pricina aliaților ei — pentru a face o pace nici victorioasă și nici atât de slabă și resemnată, pentru a accepta o pace care să grăbească împăcarea popoarelor și să permită lucrarea în comun. Ne balansăm între două concepții: pace imperialistă și pace de reconciliere. Clemenceau este pentru prima. Tratatul dela Versailles este un compromis rău construit între aceste două tendințe. El se resimte de această contradicție, o poartă în el, nu va asigura pacea și fără îndoială noui războaie vor isbucni".

De dincolo de lume prevederile bătrânului magistru își au azi actualitate deplină. Civilizația în care a crezut, pentru care a luptat și în distrugerea căreia nu vrea să creadă, e azi amenințată mai mult decât acum un sfert de veac. Noui performanțe balistice așteaptă în umbră momentul surprizei. Viețile combatanților se vor înlocui prin generațiile ce ne vor lua locul, alte credințe vor agita massele pentrucă viața este o neconenită prefacere, dar celace nu se va mai putea înlocui vreodată este tezaurul a douăzeci de veacuri de creație. Vina o poartă războiul actual? Nu. Vina mare o au toți cei cari în momentul de mare răspundere al stabilirii păcii nu încheiau o pace ci doar un armistițiu de un sfert de veac. O pace durabilă nu se poate încheia decât pe respectarea drepturilor, pe armonie, altfel nu este decât un biet hiatus necesar pregătirii unui nou masacru.

Comemorarea lui Alecsandri

Cu prilejul semicentenarului morții lui V. Alecsandri, muncitorii au ținut să comemoreze pe marele nostru scriitor, printr'un festival care a avut loc Sâmbătă 11 Ianuarie 1941, la teatrul muncitoresc „Luptă și lumină", festival patronat chiar de Ministerul Muncii.

Serbarea s'a început prin Imnul Regal, cântat de corul muncitoresc legionar, după care a urmat Marșul muncitorilor legionari.

O cuvântare ocazională ținută de un muncitor a adus omagiul acestei clase memoriei lui V. Alecsandri și a exprimat că teatrul trebue să fie și pentru muncitorime un mijloc de recreere și ridicare morală.

După ce s'a cântat Hora Unirii, s'a jucat apoi comedia lui V. Alecsandri „Ginerele lui Hagi Petcu" precedată de o alocuțiune ținută în graiul moldovenesc, cu mult humor, de actorul Ion Gheorghiu, prin care se explica piesa și mai ales felul cum va fi jucată.

O inovație de circumstanță, dar făcută cu gust și haz.

Alegerea acestei comedii pentru comemorarea lui Alecsandri, în mediul muncitoresc este cât se poate de potrivită, fiindcă „Ginerele lui Hagi Petcu" este piesa în care autorul ajunge în final la împăcarea opozițiilor sociale, atât de opuse la început.

Intr'adevăr, sunt, cum se știe, în comedia de față, 2 aspecte: unul privind intriga amoroasă, în care se resimte ca tehnică, moda literară a timpului, iar altul privind critica socială.

Primul aspect a interesat mai puțin. De altfel nu e partea vie din opera lui V. Alecsandri, ci problema socială: Deoparte boierimea risipitoare, leneșe, disprețuind clasa muncitoare; de alta, ambiții deșarte, năzuințe nejustificate ale negustorului îmbogățit.

Alecsandri biciuește și pe prințul însurat numai pentru bani, ca și pe Hagi Petcu, boerul care a căutat cu orice preț un ginere de neam boeresc, ca să ajungă prin el, senator.

Dar poetul care cântase Hora Unirii, nu rămâne numai la nota de satiră a acestor defecte, ci ca un vizionar al timpurilor viitoare, reduce distanța ce separă clasele sociale, împacă cele 2 tabere opuse.

Prințul Radu Movilă descoperă reale valori sufletești și morale în fiica bogasierului, și cumințit se va reîntoarce să muncească moșia sa — recăpătată prin dărnicia unchiului fetei, tot bogasier și el, iar Hagi Petcu începe să renunțe, deși cu greu, la visul lui de o viață de om: să ajungă în „sanatorlâc".

Publicul a gustat și subliniat cu vii aplauze, toate aluziile la stările sociale; dovadă că acest aspect din opera lui Alecsandri e și azi de actualitate.

Piesa e montată cu gust și în stilul epocei sub direcția d-lui Victor Ion Popa.

Interpretarea e în genere destul de bună. Ar fi de dorit totuși să se evite unele exagerări, fiindcă nici nu sporesc efectul piesei, nici nu sunt cerute de text. Se fac prea mari concesiuni unui anumit gust al publicului, și faptul e în detrimentul teatrului. Așa d. Costin Cristel în rolul bucătarului țigan a fost nu numai șarjat, dar și deplasat: se scărpina, se purica. D. Alexandru Giugaru în Hagi Petcu a avut accente puternice, a jucat cu multă naturalețe și humor; în deosebi în scena revoltei din actul III a fost deosebit de impresionant. D. Ion Gheorghiu în Verdulescu a avut aceeași notă de naturalețe. D-na A. Giugaru caută și d-sa efecte de public, și nu e nevoe, fiindcă jocul său prinde în public, fără să fie nevoie de șarjă.

D-na Joujou Pavelescu, în rolul Adelei, a scos destul de bine în evidență însușirile sufletești ale eroinei: delicatețea, inteligența, demnitatea feminină, însușiri prin care transformă caracterul soțului său. A cântat foarte nuanțat aria din actul I. D. N. Mihuță în prințul Radu Movilă a făcut în genere bună impresie, dar n'a fost suficient de suplu, de abil. Și trebuia să pue mai nobiețe, și gravitate: era doar prinț.

In deosebi convertirea lui datorită calităților soției sale, n'a fost suficient de reliefată.

D-nul C. Botez a creionat cu mult haz, două figuri pitorești de evrei cămătari, des întâlniți în teatrul acelei epoci.

Festivalul s'a încheiat cu marșul „Sfântă tinerețe legionară", cântat de toți legionarii aflați la spectacol.

HORIA RADULESCU

Maidam gaizeda
ân primurînd săi das
voie să prezint pe mine
Ma cheama Ali
Refic Negus-tor
de Rahat asaca Mai Jandhi-
t sai scrii si literaturka
cai vasut atîs chinez carei
scrie asaca decenu si 1 Ro
mun gétbeget dela Medjidie
sanu scrii cînd ai fost lupta
tor Maraişeg Oitus Tartacai
front şi Mai ales ai Mai scris
literatur adica cars postal pecare
rugam saile publicas în Numar
~~Viitorul~~ vremii

ROMANIA
CARTE POSTALA

Domişchiara
Vrimea
Giornal
Bucureş
Tirlifony
3699,si 8.

Marţi după masă, ploua...

de H. Nicolaide

Larie Goiciu, şef de birou în Ministerul Finanţelor, îşi văzuse visul ochii. De Sft. Dumitru se mutase într'un apartament de blok-house, la la ai cincilea — spunea el; de fapt era mansarda blocului cu patru etaje, din strada Antim colţ cu Uranus.

Dintr'o cameră, antreu, bae şi bucătărie, îşi aranjase cu ajutorul Aglaiei cuminteа-i oţie, colţul în care se simţea cel mai fericit om din lume.

Marţi, după masă pentru prima oară, renunţase la câteva minute obişnuite de somn. Pe prima pagină a gazetei, cu litere groase reportajul unei crime pasionale:

„Un mare director de bancă şi-a omorât soţia, pentrucă îl înşelase"..

Lui Ilarie îi sta mintea în loc şi nu putea să priceapă cum există pe lume atâta rău şi atâta nefiresc. Işi împărtăşi gândurile Aglaiei şi găsi în buna ei tovărăşie pricina tihnei şi bucuriei lui de viaţă, care se scurgea cu o regularitate de ceasornic.

Scoase tileul, îşi îndreptă cravata, Aglaia îi scutură pălăria, pe care el şi-o aşeză drept pe cap, aşa cum îi stă bine oricărui om serios şi demn de postul lui, îşi sărută nevasta şi o porni spre minister. Era două jumătate. Cerul înorat. Insă Ilarie cu gândul mereu la „314" diferenţa contului „diverse" din dimineaţa aceea nu luase în seamă ameninţările norilor şi se simţi surprins când în faţa Teatrului Regina Maria, primul strop de ploae îl atinse ca un bobârnac în vârful nasului.

Plouă, şi nu şi-a luat umbrela!

De obiceiu, ori de câte ori ajungea în dreptul podului îşi controla ceasul cu acel al Tribunalului. De data aceasta în locul ceasului de acolo privirea lui întâlni o mare spărtură şi fără să vrea murmură ca pentru el— „aşa-i, am uitat că l-a dărâmat cutremurul!"— Opri un domn mai bătrân — „vă rog nu vă supăraţi cât aveţi ceasul?—Fără douăzeci—Mulţumesc devreme! Iuţi spre casă şi ajunse aproape gâfâind. Doctorul îi interzisese orice sforţare, din pricina asmei, dar renunţă să ceară portarului să urce pentru a-i aduce umbrela. Cum îi privea portarul întotdeauna? Figura-i posacă parcă se întuneca mai rău, în prezenţa lui şi Ilarie citea pe faţa-i, un soiu de compătimire amestecată cu dispreţ pentru locatarul mansardei. Nu. Hotărî să urce singur. Enervarea îl făcu să se grăbească din nou. Suí, până obosi. Când obosea ştia că a ajuns în dreptul uşii lui.

Bătu de trei ori, cum îşi anunţa deobiceiu prezenţa, când o voce bărbătească se auzi din apartament:

— „Dumnezeule dacă e el?

Câţiva paşi repezi, pocnetul unei uşi ce se închide şi apoi linişte... Nu ştie...

Ilarie se rezemă de balustradă. O sudoare rece îi inundă trupul. Simţi nevoia să-şi scoată pălăria şi cu dosul palmei să şteargă broboanele de pe frunte. Răsufla greu, gâtul îi era uscat. Uşa începu să joace, să joace... Nu era o uşă, erau mai multe uşi, toate albe, albe... şi toate jucau! Cu încetul, îi se făcea lumină în gând. Să spargă uşa cu umerii, să intre, să vadă să ştie tot? Dar, nu. Cum să spargă uşa? Nici n'ar putea. Să cheme sergentul din post! Aşa face un funcţionar cu demnitate. Aşa ar face? Dar scandalul, ridicolul, vecinii, colegii?

Mii de întrebări, gânduri, scene îi împânziau mintea, dar toate dispăreau, repede cu o peliculă cu imagini suprapuse. Nu putea prinde niciuna. Câtiva paşi cari urcau îl făcură să tresară. Era servitoarea vecinilor. Ce caută în faţa uşii? Dece stă aici?

Dece nu intră?... Să coboare!

Se opri la portar. Aceeaşi privire. Acum o înţelegea: — „Aţi face bine să staţi acasă?" — Ilarie găsi în statul acestuia batjocura de soţ înşelat. Il îmbrânci şi eşi afară: Se lovi de nevasta portarului:

— „Urât timp domnule Goiciu!" — Ar fi dorit s'o oprească şi s'o întrebe. Poate că ea ştie!... Dar se simţi surprins spunând doar: — „O să treacă; O să treacă!"...

Ploua cu găleata. Se opri câteva clipe sub acoperişul de sticlă din faţa porţii, apoi îşi puse instinctiv pălăria pe cap, ridică gulerul şi o porni; încotro? Nici el nu ştia!... Timp de două ceasuri şi mai bine, hoinări pe străzi, prin care nu trecuse niciodată până atunci. Gându-i rătăcea odată cu paşii. Uitase de slujbă, de tot. Pălăria muiată, cu borurile căzute, se făcu una cu gulerul hainei ridicate şi capul lui Ilarie părea vârât într'o glugă de franciscan. In răvăşeala gândurilor căută amintiri, gesturi, fapte, care să-i explice şi să-i îndreptăţească adulterul. Nu găsea. Şi apoi, nu întâlnea în mintea-i „omul" care să-l înşele, să-l nefericească pe el, care se ştia drept cinstit şi bun. Nu se poate!... Aglaia nu-l înşela. O nădejde mare crescu deodată în el, şi voi s'o pornească spre casă să se convingă că nimic nu fusese adevărat, că totul fusese numai o părere, dar sgomotul stropilor ce cădeau din ce în ce mai deşi i se păru de astă dată ropot de aplauze ce-l felicitau ironic imbecilitatea şi iluzia i se spulberă într'o clipă. Abea târziu, când recunoscu câinele portarului la picioarele lui, îşi dădu seama că se întoarsese de unde plecase, încă stătea chiar în faţa casei lui de multă vreme. Privi la fereastra odăii lui şi-şi văzu căsnicia sfărâmată, ca un geam spart în mii de cioburi... — „Mai bine locuiam la Carlton!"... Şi faţa rece de ploaia ce o biciuise, simţi căldura celor două lacrămi ce se prelingeau încet din ochii lui Ilarie Goiciu. Scoase ceasul: Peste două ore ar fi eşit dela Minister şi n'mic nu s'a întâmplat! Blestemă cerul! Uitase vina Aglaiei. Rămase numai obsedat de răzbunare împotriva aceluia ce-i furase dragostea soţiei.

Pentru Ilarie Goiciu viaţa fusese până acum o scară dreaptă; erarhia posturilor de la impiegat III până la director general. Viaţa i se păruse tihnă, bucurată de un cămin dorit, câştigat după o muncă vrednică. Acum Ilarie Goiciu o vedea plină de nefiresc, de rău. Işi dădea seama că pentru el viaţa stătuse ascunsă sub o perdea groasă pe care niciodată n'o dăduse la o parte. Se hotărî. Câinele păru că îi ghicise intenţia.

Trecu pe trotuarul de vis-a-vis, urcă în fugă câteva trepte pentruca apoi să coboare din nou tot atât de repede, întâmpinându-l la intrare cu o labă întinsă dojenitor, ca şi când ar fi vrut să-l oprească: — „să nu cumva să faci vreo prostie!"

— „Sunt conştient. Ştiu ce am de făcut!.." Il lovi cu piciorul şi urcă treptele, patru câte patru. Hainele îi se lipeau de trup, şi lăsau pe scări dâre lungi de apă. Se opri la al 4-lea să respire. Deodată glasul insului pe care în clipa aceia ar fi vrut să-l vadă mort la picioarele lui, îl făcu să tresaíte. Lipi urechea de uşe. El! Recunoscu timbrul vocii ce îi se întipărise în creer şi-i sunase în urechi tot timpul cât a rătăcit pe străzi.

— „Georgette, iubita mea!" — „Georgette"!! Nimeni, la ei, nu se chema aşa.

Picioarele îi se muiară. Citi cartea de vizită de lângă butonul soneriei: Georgette Popescu, artistă!!..

In negura minţii, un luminiş îi însori gândurile. Işi reamintea acum că servitoarea Vasileştilor, vecinii lui de mansardă, după ce-i dăduse ziua bună, mai urcase un etaj. Dece mai urcase un etaj?!! In sala apartamentului său, treptele se sfârşeau.

Confruntase uşa dela al 4-lea cu al lui. — „Fir'ar ale dracului de case moderne, domnule! Toate uşile astea, seamănă între ele!"

I se păru că pluteşte. Nici nu ştiu cât de uşor mai urcă înc'un etaj. Pe cartea de vizită scria: **„Ilarie Goiciu", din Ministerul Finanţelor"**. Simţise pentru prima oară nevoie ca să se asigure că el locuia acolo. Bătutare: toc, toc, toc. Auzi pe Aglaia fugind să-i descue.

— „Ce-i halul asta pe tine? De unde vii, Dumnezeule?!!"

Ilarie cu vocea stinsă, abea ţinându-se să nu izbucnească într'un râs nervos:

— „Fiindcă sunt semne de ploaie, m'am întors să-mi iau umbrela".

— „?"

INTRE FUNCŢIONARI

— Ce faci domnule? Hai la birou că-i târziu!
— Stai că nu-mi găsesc pălăria
— Păi o ai pe cap!
— Auleu, dacă nu veneai tu, plecam fără

ATEUL

Era'n anul una mie,
Patru sute, patru zeci,
Şi deşi 'n carte nu scrie
Dar şi atunci erau zevzeci.
Şi 'ntre ei mai ales unul,
Fără nici un Dumnezeu,
Făcea 'ntruna pe nebunul
Şi spunea că e ateu.
Aiurit puţin din fire,
Poate însă şi flămând,
Intr'o zi 'ntr'o mânăstire
Se trezi vociferând
Şi strigă cu glas puternic:
„Nu există Dumnezeu
„Stareţul e un nemernic
„Prefăcut, un fariseu.
Intr'o clipă iezuiţii
Il prind şi-l trimit legat
Judecăţii inquiziţii
Pentru a fi condamnat.
Necredinţa, ca omorul,
E păcat de neiertat.
Noroc că inquizitorul
E cu stareţul certat.
De aceia 'n loc de moarte
Ce-i pedeapsa meritată,
Omul nostru are parte
De-o blândă judecată
Care astfel dă sentinţa:
Că păcătosul sus zis,
Până-şi capătă credinţa,
Să stea 'n mânăstire 'nchis.
După trei luni de închisoare,
Cel flămând şi zdrenţeros,
Are altă'nfăţişare
E sătul, ba chiar burtos.
Faţa-i este proaspăt rasă
Iar obrajii ca doi bulgări,
De ar fi 'mbrăcat în rasă
Zău, l-ai pierde 'ntre călugări.
Şi 'ntr'o zi de sărbătoare,
El pătruns de pocăinţă,
Se ruga în gura mare
Cu smerenie şi credinţă.
Stareţul atunci'l întreabă:
— „Fiule mai eşti ateu?"
Iară el răspunde 'n grabă:
— „Ba ferească Dumnezeu!"
Şi-omul nostru liber iară
A plecat din mânăstire
Bucuros, par'că afară
'L-aştepta vre-o fericire.
Şi-a umblat el cale lungă
Ceva lucru căutând
Fără nici un ban în pungă,
Ostenit e şi flămând
Neştiind und'să se ducă
Să găsească o miluire
Drumul iarăşi îl apucă
Către sfânta mânăstire.
A ajuns, însă părinţii
Nu mai vor ca să-l primească,
Azi când e supus credinţii
N'au ce să-l mai convertească.
El atuncea o porneşte,
Căci situaţia a priceput,
Drept la stareţ şi-i vorbeşte
Pe-un ton foarte prefăcut:
„M'am întors iarăşi părinte"
„Să-mi vorbiţi de Dumnezeu,"
„Nu mai sunt ca înainte"
„Dar... tot sunt puţin ateu.

N. GARDESCU

PE STRADA

— Nu ţi-e ruşine să acostezi o femee cinstită pe stradă?
— Ertaţi-mă doamnă, dar am oroare de femei uşoare.

Un belet pentru Medjedia

Mustafa Rezic, zis Turcul
Negustor de îngheţată
Doar trei luni pe vară duce
Viaţă mai îndestulată.
Ca şi ursul din pădure,
Restul anului iernează
Cum s'ar zice negustorul
Iarna cât e frig, şomează.
Şade omul la Kustenje
Şi gândeşte'n sinea sa
De ce-o fi având rumunii
Gusturile anapoda?!
Iarna când e frig mai mare
Şi s'ar face mai uşor
Ingheţata, fără multă
Cheltuială, nu o vor.
Şi-o doresc în schimb toţi vara,
Asta mintem rumanească!
Când nu se găseşte ghiaţă,
Mult mai scump ca s'o plătească!

Oamenii deci sunt de vină,
Capricioşi din cale-afară,
Că sărmnul Rezic muncam
Iarna, pâine mai amară.
Ii mai dă câte-un prieten
De-o ţigare, altu'chiria.
Iar de sărbători petrece
La un văr din Medjedia.
Are o rudă în Medjedia
Halviţar, deştept, cu vază
Care-o duce iarna bine
Dar în schimb, vara şomează
Şi la rândul său se duce,
Invitat la Techerghiol
de Rezic, o săptămână,
Să profite de nomol.
Acum patru zile'n urmă,
In ajun de sărbătoare,
A plecat Rezic la gară
Cu desaga în spinare.
A bătut cu insistenţă
La ghişeul de la cassă
Pân'ce domnu'casier de-acolo,
a binevoit să iasă:
— Ce e turcule, ce este?
— Iştraiţ domnu-gasier
Ai venit săi daţi la mine
Un belet pentru şomer;
Finca deşi turc io suntem
Ban nu aivem ca la turci!
— Bine, bine, lasă asta..
Unde vrei ca să te duci?
— Dar dece vrei dumneaostra
Săi ştim unde io pornim?
Daţ la mine-ala beletu
C'undei mergem io, iştim.
— Ştiu eu că tu ştii, băete
Insă aicea, la ghişeu
Nu-i de-ajuns să ştii matale,
Trebuie să ştiu şi eu.
— Auleu, curois mai estem
domn'gasier! Nu înselec
Cei câştigas dumneaostra
Dacai-spun io unde plec?
Ce 'nteres aves adica
Ca săi ştiţ voi teraba mea?
In definitiv, acolo
Io plec plecat mata
— Bine mă, tu pleci! D'aicea
Sunt biletele 'mpărţite
Pe staţiuni, sate şi-oraşe,
Nu se dau pe nimerite.
— Ma rog. Ai săi spun şi-adresa
Dac'aveţi aşa mania
Ca s'ai şiţ a tot undei mergem.
Poftim: plec la Medjedia!
Aman bre, curios zău estem!
Mai curios ca o femeia.
Ei, eşti mulsumit acuma?
Do-mi un belet clasa treia.
— Poftim! Adu'ncoa paravai
Nouăzeci şi trei de lei!
— Auleu, prea scump bre estem!
Nu avem atât săi dei.
Lasaţ domn' gasier mai eftin
Pentru mine, că nu ai!
Ai luptat la Maraişecu
Şi-ai fost front, la Tartacai
Acasă nevasta estem
Şi copii berechet ai.
Tota ziua vrei să muncam
Da io n'ai ce să le dai,
Că acuma şomer estem.
Meseria, ai dat chix.
Lasaţ domn' casier mai eftin!
— Nu se poate că-i preţ fix.
— Ce tot spui ala prex fixu?
Dacai vreţ mata săi dam
Faceţ un rabat acolo...
Mai pun io... şi aranjam,,,
— Ei, dar ştii că eşti obraznic!
Ai 'nceput să te tocmeşti?
Ia ascultă, turcalete,
Unde crezi că te găseşti?
Şi-a 'nceput o hărţuială...
A tunat şi-a fulgerat,,,
Mă rog. cât ai zice peşte
Pâlc de oameni s'adunat.
Ţipa pe de-o parte ăla
De la cassă. cât putea,
Dar şi Mustafa, pe alta,
Mai prejos nu se lăsa:
— Terminaţ odat' Efendi
Şi lasaţ înjuratura!
Nu vreţ ca săi daţ mai eftin
Ce atâta garagura!
Nu-i cu sila nici cu zoru.
Nu vreţ ca să dai nu dam.
Mergem io la altă gară
Şi mai eftin cumparam...
Şi-a luat sacul în spinare
Pe peron fuga-a eşit
Şi-a luat-o în sus pe şine
Până ce a obosit.
A băut o tescovină
In ghereta -unui acar
Şi iar a pornit, per pedes,
Pân' la gara Murfatlar.
Murfatlar vine la mijloc
de Constanţa-Medjedia
Şi dela Constanţa-gară
Pân' acolo, să tot fie...
Douăzeci de kilometri.
A umblat, cum să vă zic.
Prin ger, vânt şi prin zăpadă.
Zece ceasuri, domn' Rezic...
A' juns mort de oboseală,
Ingheţat şi plin de nea,
A sculat din somn, casierul
Şi-a cerut bilet să-i dea;
— Daţ la mine. domn' gasieru,
Un belet de clasa trei
Pân'la gara Medjedia
Dar să nu cereţ mult lei!
— Poftim un bilet de-a treia
Şi-adu 'ncoa doi poli la mine!
— Cât ai spus, domnu gasieru?
— Patruzeci! Ce, n'auzi bine?
— Aferim, broivo, Efendi!
Dumneata bun comersant.
Dar săi vezi, ala Kustendje..
Aman! Mare speculant!
Ai cerut as dimineaţa
Nouăzeci şi trei de lei
de la mine — omu saracu..,
Dar nici io n'ai vrut săi dei,
Am zis lui că nu sunt fraer,
Bani atât de mult săi dăm,
Şi-o să mergem l'alta gară,
Mult mai eftin ca săi luăm!..,

H. N.

humor

Lupta Italiei în Mediterana

Copii in Cyrenaika

Instinctul politic al antichității ne-a lăsat in latină două cuvinte apropiate cu privire la viața unei mări: mare internum și mediterraneus = „care este in mijlocul pământurilor", deci care leagă pământuri. In decursul timpurilor, sentimentul unei comunități de viață mediteraniană a avut afirmări impetuoase ca și eclipsări de lungă durată. Luptele imperiului roman, la Vest ca și al Est, s'au inspirat din conștiința acestei comunități. In epoca modernă, expansiunea Franței și a Italiei in Africa, precum și pretenția Angliei de a domina această mare, au dat din nou Mediteranei aspectul unui fenomen general poltiic și sociologic.

Italia fascistă este însă aceea care „mai legitim decât oricare altă putere, a reluat și vrea să desăvârșească ceeace glorioasa tradiție imperială romană a realizat in epoca de expansiune. Tendințele Italiei la o hegemonie in Mediterana se bazează nu numai pe drepturile pe care le dă moștenirea tradiției romane, ci și pe așezarea ei geografică, adică pe o inaltă considerație geo-politică.

Prin așezarea ei, Italia se situiază în centrul Mediteranei, ale cărei ape scaldă 80% din coastele ei. Forma de cismă caracteristică pe care o are Italia o împinge departe spre Sud, unde formează un fel de punte de pământ, dându-i astfel poziția necesară pentru desvoltarea unei politici imperiale, hegemonice. Italia împreună cu Sicilia imparte Mediterana în două basinuri, care nu comunică decât prin două strâmtori ușor de închis. Pe de altă parte, Adriatica formează un fel de canal ducând traficul maritim departe în Nord, unde Veneția constitue o piață ideală de schimb și de descărcare ca și un remarcabil centru de comunicație. Această situație favorabilă a făcut să se nască în mod natural în Italia Ideia de a realiza sarcina înscrisă de destin: pătrunderea în intreaga regiune mediteraniană.

UN PRECURSOR AL POLITICII COLONIALE FASCISTE: CRISPI

Când Francezii luară în 1881 Tunisia sub protectoratul lor, în Italia se stârni o adevărată furie. Căci Tunisia, care se găsește atât de aproape de Sicilia, a cărei prelungire o constituie oarecum, fusese totdeauna privită de Italieni ca făcând parte din zona lor de influență; cu atât mai mult cu cât acolo se crezase un mare număr de coloni. Consecința a fost că Italia s'a legat cu Germania și Austro-Ungaria prin tratatul Triplei alianțe. Având în acest fel asigurat spatele, Crispi, începu energica lui politică colonială, care pentru prima oară lăsă să cadă principiul naționalităților și luă un caracter imperialist deschis. Iată, pentru ce Crispi este unul din puținii oameni de stat din această perioadă pe care fascismul îi recunoaște ca atare, el fiind considerat ca un precursor al politicii imperiale a Ducelui.

Așa cum afirmă H. Hummel și W Siewert, în volumul „Mediterana" din care extragem datele acestui articol, Italia aparține ca și Germania, popoarelor venite prea târziu în lume. Unitatea lor politică care s'a implinit atât de târziu și în mijlocul unor grele lupte, a îndreptat privirile spre interior și a înlănțuit libertatea lor de acțiune în afar. Deaceea au aceste două popoare au ajuns prea târziu la partajul colonial al lumii. Când Italia s'a hotărât insfârșit, cu Crispi, să urmeze calea politicii coloniale, ea a trebuit să se multumească cu Eritreia și Somalia (1884-85), care nu corespundeau în nici un fel la ceeace se aștepta. Incercarea de a impune Abisiniei protectoratul italian eșuă în întregime, în urma înfrângerii dela Adua. Cu căderea lui Crispi luă sfârșit această epocă a politicii coloniale italiene, care eșuă mai ales din cauza insuficienței politicii interne.

PARTIDUL NAȚIONALIST

Inainte de războiul 1914-18, Italia intră încăodată în mod activ în politica mediteraniană. Impinsă de către tânărul partid naționalist, fondat în 1910 în jurul lui Corradini, Coppola, Davanzati, Federzoni și alții, susținută de un imens entusiasm al opiniei publice, Italia cuceri în 1911-12 Tripolitania de sub stăpânirea turcă. Acest pas înainte a fost decisiv: nu numai pentrucă el marca momentul nașterii tânărului naționalism italian, dar mai ales pentrucă, în ultima clipă asigura Italiei o parte din coasta africană mediteraniană care risca să treacă în mâinile Franței și Angliei. La acea din Ouchy (1912) Italia primi Lybia (Tripolitania) însă ocuparea Dodecanezului, adică a celor 12 insule situate în fața coastei Asiei Mici, nu-i fu recunoscută. Consecințele războiului din Lybia se exprimară într'un sentiment și mai profund, acela al ideii coloniale.

Veni însă războiul. Timp de 10 luni a fost o luptă acerbă între cele două partide: imperialismul maritim, care voia să urmeze o politică colonială, alături de Puterile centrale, și iredentismul continental, care voia să ia Austriei frontiera pe Brennero. O considerație strategică făcu să se incline balanța, în acest conflict de opinii: Italia, prin așezarea ei, era sub amenințarea puterii navale engleze. Italia trecu deci de partea Aliaților. In tratatul secret din 1915, care împărțea prada sperată, Italia trebuia să primească nu numai frontiera pe Brennero și cea mai mare parte din Dalmația, dar, înainte de orice, coloniile germane. In tratatul dela Saint-Jean de Maurienne din 1917, s'a făcut împărțirea Turciei între puterile Antantei: Italia trebuia să primească o mare zonă de teritoriu în Marea Egee și în Asia Mică. La sfârșitul războiului, însă, Italia a apărut mai degrabă invinsă decât invingătoare și ea n'a reușit să-și realizeze drepturile pe care i le dădeau tratatele încheiate, neobținând în colonii decât neînsemnate rectificări de frontieră.

FASCISMUL

Din această generală amărăciune și din această deziluzie s'a născut fascismul, care și-a dat drept scop să reorganizeze Italia și s'o ducă spre un mare viitor. „Expansiune sau explozie" va avea să strige Ducele Mussolini, în fața situației Italiei: intr'o mare închisă, lipsită de materii prime și cu un extraordinar surplus de populație, căreia îi trebuie spațiu.

Solul italian e foarte inegal din punct de vedere economic. In timp ce câmpia din Italia de Sud și câteva părți din Sicilia sunt neobișnuit de fertile în grâne, multe alte părți ale solului nu dau decât recolte sub-mediocre. Munți pleșuvi ocupă o suprafață considerabilă, astfel că pentru agricultură nu rămâne decât puțin. In 1871, Italia n'avea decât o populație de 27 milioane; astăzi numără 42, depășind Franța. Inainte de război, Italia era țara clasică a emigrației: în fiecare an emigrau între 600.000 și 800.000. Aproximativ 10 milioane de Italieni trăiesc în afara granițelor, dintre care 8 milioane sunt numai în America, iar Franța numără 900.000. Influența italiană a crescut în acest fel în Tunisia, în Egipt și în alte țări mediteraniene.

Destinul Italiei îi impune însă ca în această necesitate de expansiune, necesitatea de viață sau de moarte, să se lovească pretutindeni de puteri rivale sau posedante. Iată pentru ce, legând firul de odinioară, Mussolini se sprijină pe Germania și după ce în 1935 a pornit campania — isbutită — împotriva Abisiniei, în 1940 a declarat războiu Franței și Angliei. Ideia hegemonică în Mediterana constitue astăzi obiectivul principal, rațiunea de a exista al fascismului.

Cea dintâi inițiativă în Mediterana a fost avansul în Africa. Egiptul, sub dominație britanică, a fost atacat — pentru prima oară în istorie — pe la Vest. Armatele fasciste au mers victorioase până la Sidi-el-Barrani. Somalia engleză a fost și ea ocupată, ținându-se astfel ca cele două poziții capitale, Suezul și Adenul, să fie sub presiunea italiană.

Urmând planul realizat de imperiul roman, după ce a cucerit Albania, Italia a pornit acțiunea împotriva Greciei, pivot britanic în Mediterana, prin sdrobirea căreia se putea deschide drum imperial în Balcani. Lupta Italiei se dovedește însă deosebit de grea. Imperiul britanic amenințat în două din punctele lui vitale se apără cu desnădejde purtând o luptă forțe uriașe.

LYBIA

Recentele lupte din Cyrenaica și căderea eroică a Bardiei fac din Lybia o problemă de presantă actualitate.

Numele de Lybia a fost dat în 1921 celor două colonii până atunci separate: Tripolitania și Cyrenaica. Teritoriul formează o unitate geografică particulară: el nu e, ca Algeria și Tunisia, separat de climatele desertice ale Saharei printr'un lanț de munți înalți. Interiorul țării constă, abstracție făcând de câteva oaze din deșerturi și stepe seci, ceeace reduce consdierabil valoarea ei economică ca și valoarea ei de colonie propriu zisă, din punct de vedere demografic. Populația indigenă este deasemenea foarte puțină și e formată în cea mai mare parte, din nomazi. In 1936, se socotea o populație indigenă de 530.000, față de 35.000 Italeini. Coasta lybică, foarte întinsă, nu poseda decât un singur port natural, Tobruk, dar acest port n'are ceeace se chiamă „arrière pays". Italienii au fost deci obligați să construiască porturi artificiale, la Tripoli și Benghazi. (Cetatea Bardia a fost organizată pentru scopurile ei militare incepând cu anul 1937).

Arabi din oaza Cufra

Circulația de mărfuri și de persoane trebue să se reducă la câteva șosele de automobil, iar drumul de fer se reduce la câteva scurte rețele în jurul orașului Tripoli. Cantitatea de produse tripolitane e deasemenea foarte redusă. Dintre coloniile africane, e desigur cea mai săracă, și guvernul fascist a trebuit să facă sforțări uriașe pentru a asigura viața coloniștilor. Sforțările cele mai multe s'au îndreptat mai ales spre cultura fructelor, a grâului și a bumbacului. Totuși randamentul e foarte slab. Dintr'o statistică a produselor agricole din regiunea mediteraniană în 1932, se poate constata că în acel an Lybia n'a produs decât 40 quintale grâu, 603.000 q. orz, 510 q. cartofi, 3.000 tone untdelemn; în acelaș an, Lybia număra 7.000 cai, 31.000 asini, 50 boi, 510 oi, 340 capre. In ultima decadă, se'nțelege că Lybia a progresat în toate domeniile, dar în genere ea a rămas încă extrem de săracă. Visul fascismului este însă de a face din Lybia un grânar, așa cum era Tripolitania pentru vechea Romă.

ADEVARATA VALOARE A LYBIEI

Atunci, în ce constă valoarea Lybiei și pentru ce se duce actualmente o luptă atât de inverșunată la frontierele ei? In poziția ei srategică! Lybia poate constitui o excelentă bază de expansiune în mai multe direcții.

Dela Tripoli pornește un important drum de caravane spre Sud, prin Tribești și Berku spre Lacul Tchad. (Se știe că în cursul lunii Octombrie teritoriul Tchad a fost ocupat de forțele generalului de Gaulle). Lacul Tchad a fost un vechiu obiectiv al politicii coloniale italiene și la un moment dat s'a vorbit despre un drum de fier spre lac, pentru a se contrabalansa proiectatul drum de fer francez transsaharian. Se țintea prin aceasta să se îndrepte comerțul din Sud spre Tripoli, iar calea ferată „Lacul Tchad-Tripoli" ar fi fost cu 500 km. mai scurtă decât calea ferată franceză.

In Est, Lybia poate exercita, cum s'a și dovedit, o puternică presiunea asupra Egiptului vecin. Cum soarta armelor poate fi în curând schimbătoare, ceeace n'a realizat Napoleon, — cucerirea Egiptului, — ar putea realiza armata fascistă, al cărei obiectiv a fost și rămâne Canalul de Suez.

La Vest, Lybia se mărginește cu Tunisia, acest vechiu obiectiv al Italiei. Din punct de vedere geografic, Tunisia formează un „complement" al Italiei, prin marea ei apropiere de Sicilia. Problema Tunisiei este actualmente deschisă între Franța și Italia. In 1935, d. Laval a crezut că va rezolva problema prin acordul încheiat cu Ducele și care consta din renunțarea din partea Italiei pentru 50 de ani la statutul Italienilor din Tunisia, în schimbul libertății de acțiune în Abisinia și a unui teritoriu de 43.000 mile patrate la frontiera meridională a Lybiei. Totuși problema s'a redeschis de îndată ce directiva fostului prim-ministru a fost complet schimbată de către guvernele ce i-au succedat.

Tânără din Marmarica

Iată, așadar, cât de mare este importanța strategică a Lybiei, acest ținut sărac, plin de nisipuri, în care totuși hărnicia și dinamismul italian îndeplinesc adevărată operă de civilizație.

CONCLUZII

Ori care ar fi desnodământul imediat al uriașei lupte ce s'a angajat în Africa între Italia fascistă și Marea-Britanie, problema hegemoniei italiene în Mediterana rămâne întreagă, ea impunându-se prin forța lucrurilor, prin însăși necesitatea de viață a unui popor atât de prolific și atât de dinamic pe calea progresului. Italia e singura mare putere exclusiv legată de Mediterana, fără, adică, a avea atingere cu Oceanul, așa cum au Franța și Spania. Iată pentru ce Mediterana nu poate fi decât câmpul principal de acțiune al politicii italiene. Ea nu poate suporta starea de prizonieră în această mare, din cauza imperialismului britanic care închide cele două capete ale mării, la Suez și la Gibraltar. Pentru Italia, Mediterana este mediul ei vital. „Mediterana ne oferă un element vital al existenței noastre. Pentru a putea trăi în siguranță în propria-i casă, Italia are nevoie formală de libertate în Mediterana", — spunea Ambrosini. Astăzi ideia de „Mare Nostro" cuprinzând Mediterana întreagă, este unul din punctele esențiale ale politicii fasciste. Reluând tradiția imperiului roman, fascismul și-a luat o sarcină grea, dar grandioasă. Ideia „Roma" este o idee universală. Roma este o putere spirituală care depășește actualmente cu mult frontierele Italiei de acum. Universalismul acesta stă la baza imperialismului italian. Ca unică reprezentantă a ideii unei mari unități politice a regiunii mditeraniene, Italia fascistă se găsește astăzi în opoziția cea mai vie cu ordinea încă existentă. Uriașa luptă ce se desfășoară va duce însă la „ordinea nouă" și în această parte a lumii.

PAUL ȘTEFAN

TEATRUL DE RASBOI DIN CYRENAICA

după revista „Das Reich"